

Rentabiliteitsrapport Land- en tuinbouw 2007

**Departement Landbouw en Visserij
afdeling Monitoring en Studie**

**Els Bernaerts
Tom Coulier
Els Demuyne**

Rentabiliteitsrapport
Land- en tuinbouw
2007

Rentabiliteitsrapport Land- en tuinbouw 2007

Els Bernaerts, Tom Coulier en Els Demuyne

maart 2009

Rapport, 91 blz

Depotnummer: D/2009/3241/093

Departement Landbouw en Visserij
afdeling Monitoring en Studie
Ellipsgebouw (6de verdieping)
Koning Albert II - laan 35, bus 40
1030 Brussel
Tel. 02 552 78 20 - Fax 02 552 78 21
✉ e-mail: ams@vlaanderen.be

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Bernaerts E., Coulier T. & Demuyne E. (2009) *Rentabiliteitsrapport Land- en tuinbouw 2007*, Beleidsdomein Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Indien u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u graag hierbij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. De akkerbouwsector	5
1.1. Structurele kenmerken.....	5
1.2. Rentabiliteit	6
Bedrijfstak akkerbouw	6
Bedrijfsresultaten	11
2. De melkveesector	14
2.1. Structurele kenmerken.....	14
2.2. Rentabiliteit	15
Bedrijfstak rundvee en voedergewassen	15
Bedrijfsresultaten	18
3. De rundvleessector	21
3.1. Structurele kenmerken.....	21
3.2. Rentabiliteit	22
Bedrijfstak rundvee en voedergewassen	22
Bedrijfsresultaten	23
4. De varkenssector	27
4.1. Structurele kenmerken.....	27
4.2. Rentabiliteit	28
Bedrijfstak vermeerdering.....	29
Bedrijfstak vetmesting.....	31
Bedrijfsresultaten	32
5. De groente- en aardbeiensector	35
5.1. Structurele kenmerken.....	35
5.2. Rentabiliteit	37
Rentabiliteit glasgroentebedrijven.....	37
Rentabiliteit bedrijven met overwegend groenten in openlucht.....	42
Rentabiliteit champignonbedrijven	44
Rentabiliteit aardbeienbedrijven	45
Rentabiliteit groente- en aardbeienbedrijven: samenvattend overzicht	47
6. De fruitsector (exclusief de aardbeiensector).....	50
6.1. Structurele kenmerken.....	50
6.2. Rentabiliteit	51
7. De sierteeltsector (exclusief boomkwekerij).....	55
7.1. Structurele kenmerken.....	55
7.2. Rentabiliteit	57
Rentabiliteit potplantenbedrijven	57
Rentabiliteit azaleabedrijven	58
Rentabiliteit snijbloemenbedrijven	59
Rentabiliteit sierteeltbedrijven (exclusief boomkwekerij): samenvattend overzicht	61
8. Samenvattend overzicht	64
8.1. Landbouw	64
8.2. Tuinbouw	67
Bijlagen	69
Bijlage 1: Methodologische toelichting	69
Waarnemingsveld.....	69
Steekproef.....	69
Wegingssysteem.....	70

Rentabiliteit	72
Bijlage 2: Definitie indicatoren	77
Bijlage 3: Lijst met figuren	86
Bijlage 4: Lijst met tabellen	88

Inleiding

Voorliggend jaarverslag beoogt een technisch-economische analyse van de land- en tuinbouwactiviteit. De resultaten 2007 berusten op de verwerking van de boekhoudgegevens van 659 Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven, die deel uitmaken van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN).

Ter vergelijking worden ook de indicatoren van voorgaande jaren opgenomen. De gegevens van 2001, 2002 en 2003 zijn gebaseerd op het boekhoudnet van het voormalige Centrum voor Landbouweconomie. Dit boekhoudnet werd vanaf 2004 grondig hernieuwd o.a. door de introductie van een nieuw boekhoudpakket. Er werd geopteerd om de gegevens van 2004, het overgangsjaar, om betrouwbaarheidsredenen niet op te nemen in het rapport.

Inhoudelijk worden eerst voor de belangrijkste bedrijfstypes de structurele en technisch-economische indicatoren weergegeven. Achtereenvolgens komen volgende sectoren aan bod: akkerbouw, melkvee, rundvlees, varkens, groenten-aardbeien, fruit en sierteelt.

De rentabiliteitsindicatoren zijn geen gewone rekenkundige gemiddelden, maar worden berekend door een systeem van weging, waarbij de waargenomen waarden worden geëxtrapoleerd naar de verschillende sectoren. De weging beperkt zich niet tot de sectoren alleen; op basis van de gewogen gemiddelden van de bedrijfstypes worden gewogen gemiddelden voor respectievelijk de gehele land- en tuinbouwsector berekend. Deze resultaten worden ondergebracht in het hoofdstuk samenvattend overzicht.

Voor een correcte interpretatie van de kengetallen worden achteraan in de publicatie de gebruikte definities en een methodologische toelichting opgenomen.

Inzake de opgestelde statistieken, dienen volgende beschouwingen in acht te worden genomen:

- de resultaten van voor 2005 zijn niet altijd 100% vergelijkbaar met die vanaf 2005. Door de grondige hernieuwing van het boekhoudpakket zijn immers een aantal definities en concepten gewijzigd, zodat niet voor alle indicatoren de volledige reeks kon worden opgesteld.

- de kengetallen die in dit rapport worden opgenomen hebben alleen betrekking op de ondernemingen die behoren tot het waarnemingsveld dat gedekt wordt door het boekhoudnet, namelijk de bedrijven waarvan de economische bedrijfsomvang voldoende groot is om beschouwd te worden als beroepsmatig.

- bij de beoordeling van de resultaten dient rekening gehouden te worden met de boekhoudkundige principes die door de afdeling Monitoring en Studie (AMS) voor de bedrijfseconomische boekhouding worden toegepast (toegerekende lonen voor eigen arbeid, toegerekende rente op geïnvesteerde kapitalen, afschrijvingen op vervangingswaarde, enz.). Deze principes worden opgelegd in het kader van de werking van het Europees Informatienet inzake landbouwbedrijfsboekhoudingen (ILB).

- hoewel getracht wordt om de bedrijven via een correcte steekproeftrekking te selecteren, vertegenwoordigen de bestudeerde bedrijven vanuit statistisch standpunt niet op een volmaakte wijze het bestudeerde universum. Voor sommige (sub)sectoren (o.a. rundvleessector) zijn de kengetallen gebaseerd op een beperkt aantal waarnemingen, waardoor de cijfers met de nodige omzichtigheid dienen te worden geïnterpreteerd.

1. De akkerbouwsector

1.1. Structurele kenmerken

Vlaanderen telt in 2007 1.663 gespecialiseerde akkerbouwbedrijven met beroepsmatig karakter. Dit is een zeer lichte stijging (+0,6%) ten opzichte van 2006 (tabel 1).

Tabel 1: Structuur van de gespecialiseerde akkerbouwsector, 2001-2007

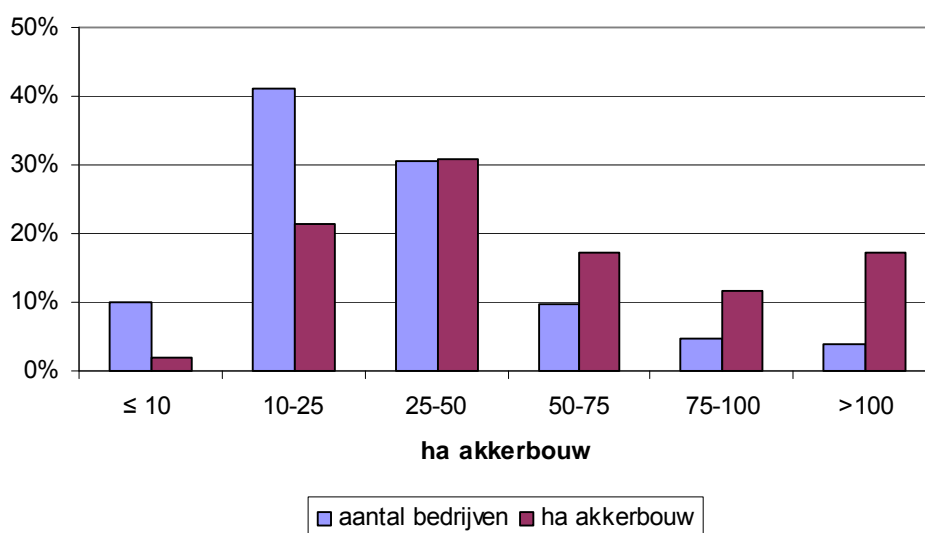
	2001	2005	2006	2007
Aantal bedrijven	1.578	1.732	1.653	1.663
Oppervlakte akkerbouw per bedrijf (ha)	30,19	32,43	33,27	34,34
waarvan granen	46,2%	51,2%	52,8%	53,7%
aardappelen (excl. pootgoed)	19,3%	18,5%	19,7%	19,5%
suikerbieten	20,7%	17,5%	16,9%	17,0%
Oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (ha)	42,1	43,5	45,0	46,2

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

Bijna drie vierde van de bewerkte oppervlakte is bestemd voor akkerbouwteelten. Dit aandeel is licht toegenomen ten opzichte van 2006.

De trend van schaalvergroting zet zich voort. Het areaal akkerbouwgewassen (+3,8%) en de oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (+2,8%) zijn toegenomen, maar er is een grote spreiding tussen de bedrijven onderling (figuur 1). Terwijl de meeste bedrijven (41%) tussen 10 en 25 hectare akkerbouw bewerken, behoort 46% van de oppervlakte tot de 18% bedrijven met 50 ha en meer.

Figuur 1: Verdeling volgens grootteklasse, 2007

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

De voornaamste akkerbouwgewassen zijn granen, aardappelen en suikerbieten. Zij vertegenwoordigen samen 90% van het akkerbouwareaal. Ten opzichte van 2006 steeg het areaal akkerbouwgewassen met 3,8%. De stijging was algemeen, zowel granen (+5,5%),

aardappelen (+2,5%) en suikerbieten (+4,4%) stegen in areaal. Wintertarwe is, met een aandeel van 64% van het graanareaal, het belangrijkste graangewas. De oppervlakte aardappelen verdeelt zich als volgt: 86% bewaaraardappelen en 14% vroege.

1.2. Rentabiliteit

De analyse van de financiële bedrijfsresultaten is gebaseerd op de boekhoudresultaten van 57 bedrijven, met gemiddeld 48,6 ha cultuurgrond. De gegevens van de bedrijfstak akkerbouw hebben betrekking op alle bedrijven met desbetreffende teelt.

Bedrijfstak akkerbouw

Wintertarwe

Het rendement van de graanoogst lag in 2007 9% lager dan in 2006 (tabel 2). De zachte, natte winter en een te droge aprilmaand lagen aan de basis van een laattijdige toediening van de eerste stikstoffractie, een zwakke groei en een verhoogde ziektedruk. Daarna werd de oogst bemoeilijkt door de regenachtige zomer.

Tabel 2: Evolutie van de opbrengstcijfers van wintertarwe, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
rendement (kg/ha)	7.976	8.083	8.768	8.391	8.178	7.439
gemiddelde prijs (euro/100kg)	11,7	10,5	13,5	10,5	14,1	22,5
opbrengst graan (euro/ha)	934	848	1.186	877	1.152	1.671
variabele kosten (euro/ha)	-	-	-	611	610	631
bruto saldo (*) (euro/ha)	-	-	-	456	757	1.279

(*) inclusief opbrengsten nevenproducten

Bron: AMS

De graanprijzen stegen sterk in 2007. De prijs per kg voor wintertarwe steeg met bijna 60%. Talrijke factoren veroorzaakten deze evolutie. De extreme weersomstandigheden (o.a. droogte in Australië en de Verenigde Staten, nat weer in Europa) lagen aan de basis van een slechte oogst binnen en buiten Europa. De grote vraag vanuit India, Egypte en China en in mindere mate de extra vraag naar tarwe voor de productie van biobrandstoffen stuwden de tarweprijs flink hoger. Ten slotte waren de voorraden wereldwijd historisch laag, waardoor het prijseffect op de beurs ten volle kon spelen.

De graanprijsstijging was meer dan voldoende om de lagere rendementen te compenseren zodat de geldelijke opbrengst graan steeg met 45% tot 1.671 euro per hectare. Als gevolg van regionale verschillen in de korrelopbrengst, varieert dit kengetal naargelang van de landbouwstreek. De Polders en de Leemstreek behalen betere resultaten dan het Vlaams gemiddelde (tabel 3).

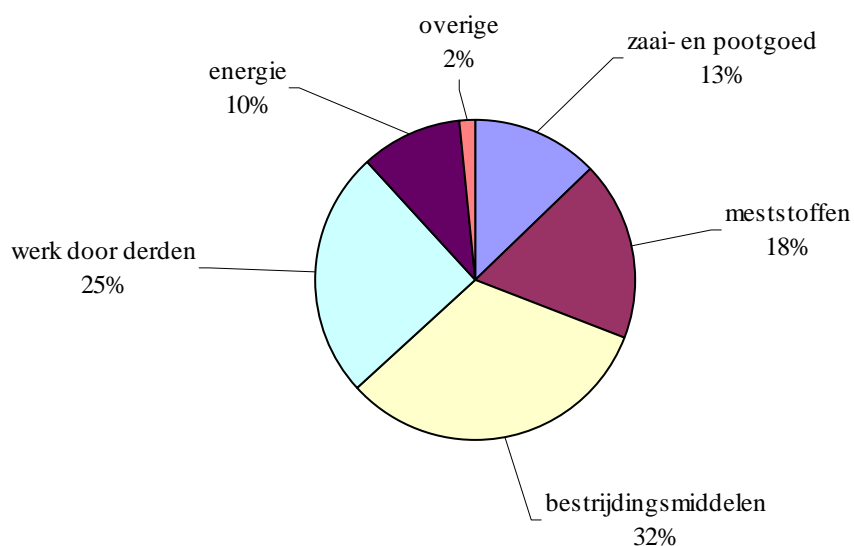
Tabel 3: Regionale opbrengstcijfers van wintertarwe, 2007

	Polders	Zandstreek	Zandleemstreek	Leemstreek
Rendement in kg/ha	7.943	6.813	7.127	7.852
Opbrengst in euro/ha	1.787	1.527	1.598	1.745
Prijs in euro/100kg	22,5	22,4	22,4	22,2

Bron: AMS

De totale variabele kost per ha voor wintertarwe steeg licht tegenover 2006 (+3,5%). De bestrijdingsmiddelen namen het grootste aandeel van de variabele kosten voor hun rekening (figuur 2). Het aandeel loonwerk daalde licht, terwijl de kost van zaai iets aan belang won.

Figuur 2: Verdeling van de variabele kosten per ha wintertarwe, 2007

Bron: AMS

Bewaaraardappelen

De oogst 2007 werd gekenmerkt door hoge opbrengsten per hectare (tabel 4). De hogere opbrengsten en een groter areaal dan vorig jaar zorgden voor een zeer goede oogst. Dit ruime aanbod drukte op de aardappelprijzen.

Tabel 4: Evolutie van de opbrengstcijfers van bewaaraardappelen, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
rendement (kg/ha)	37.469	46.664	42.054	40.865	34.522	45.846
gemiddelde prijs (euro/100kg)	9,1	5,9	11,3	10,9	15,5	9,3
opbrengst (euro/ha)	3.426	2.733	4.754	4.459	5.351	4.266
variabele kosten (euro/ha)	-	-	-	1.541	1.717	2.118
bruto saldo (*) (euro/ha)	-	-	-	2.918	3.658	2.163

(*) inclusief opbrengsten nevenproducten

Bron: AMS

De opbrengstcijfers variëren naargelang van de streek (tabel 5). De Zandstreek en de Kempen noteerden in 2007 de beste resultaten. Er is ook een licht regionaal prijsverschil bij de LMN-bedrijven. De aardappelprijs aan teler is o.a. afhankelijk van het aandeel aardappelen onder contract, het aandeel thuisverkoop, de aardappelvariëteit en de kwaliteit.

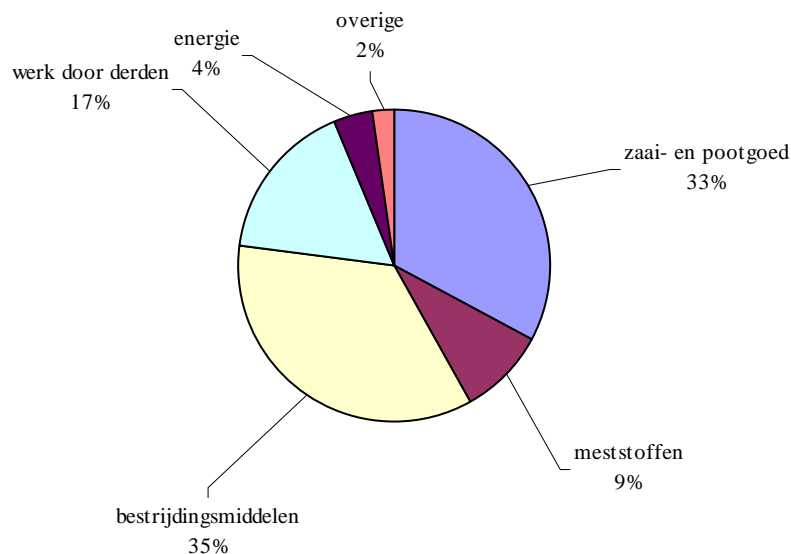
Tabel 5: Regionale opbrengstcijfers van bewaaraardappelen, 2007

	Polders	Zandstreek	Kempen	Zandleemstreek	Leemstreek
Rendement in kg/ha	43.271	47.425	47.167	46.144	45.979
Opbrengst in euro/ha	4.238	4.314	4.283	4.226	4.492
Prijs in euro/100kg	9,8	9,1	9,1	9,2	9,8

Bron: AMS

Figuur 3 geeft een verdeling van de variabele kosten. Net zoals bij de graangewassen is het aandeel van de bestrijdingsmiddelen het grootst, op de voet gevolgd door de kost voor pootgoed. De variabele kosten zijn sterk gestegen (+23%). De kosten voor bestrijdingsmiddelen stegen met 50%, die voor het pootgoed met 42%.

Figuur 3: Verdeling van de variabele kosten per ha bewaaraardappelen, 2007

Bron: AMS

Suikerbieten

De weersomstandigheden waren moeilijk in 2007. Na de zaai was er een aanhoudende droogte, waardoor de planten niet opkwamen, of in 2 fasen opkwamen. Het slechte weer werkte ziekten in de hand. Niettemin was de opbrengst per hectare gemiddeld (tabel 6). Het suikergehalte was hoger dan in 2005 en 2006.

Tabel 6: Evolutie van de opbrengstcijfers van suikerbieten, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
rendement (kg/ha)	57.890	65.365	69.608	64.797	66.810	65.030
gemiddelde prijs (euro/100kg)	4,7	4,3	4,3	4,0	3,3	3,2
opbrengst (euro/ha)	2.728	2.825	2.992	2.599	2.237	2.074
suikergehalte (%)	-	-	-	16,9	16,4	17,2
variabele kosten (euro/ha)	-	-	-	1.096	1.073	1.139
bruto saldo (*) (euro/ha)	-	-	-	1.504	1.169	942

(*) inclusief opbrengsten nevenproducten

Bron: AMS

De effecten van de suikerhervormingen laten zich opnieuw voelen. De gegarandeerde prijs voor witte suiker wordt vanaf 2006 over 4 jaar met 36% verlaagd. In 2007 ontvingen de planters een minimumprijs van 28,91 euro per ton suikerbieten binnen quotum tegenover 32,86 euro per ton in 2006. Door een hoger suikergehalte daalde de uiteindelijk betaalde prijs aan producent in zeer geringe mate.

De daling van de minimumprijs wordt gecompenseerd door middel van ontkoppelde steun, die wordt opgenomen in de bedrijfstoelage. Deze steun stijgt van 6,49 euro per ton

quotumbieten voor de campagne van 2006 naar 8,33 euro per ton quotumbieten voor 2007. Er dient opgemerkt te worden dat deze premie niet wordt opgenomen in de opbrengst per ha. De matige opbrengsten en de lichte prijsdaling resulteerden in een dalende financiële opbrengst per ha. Er zijn duidelijk regionale verschillen in de rendementen en hierdoor ook in de financiële opbrengsten (tabel 7). De Leemstreek noteert de hoogste opbrengst per ha.

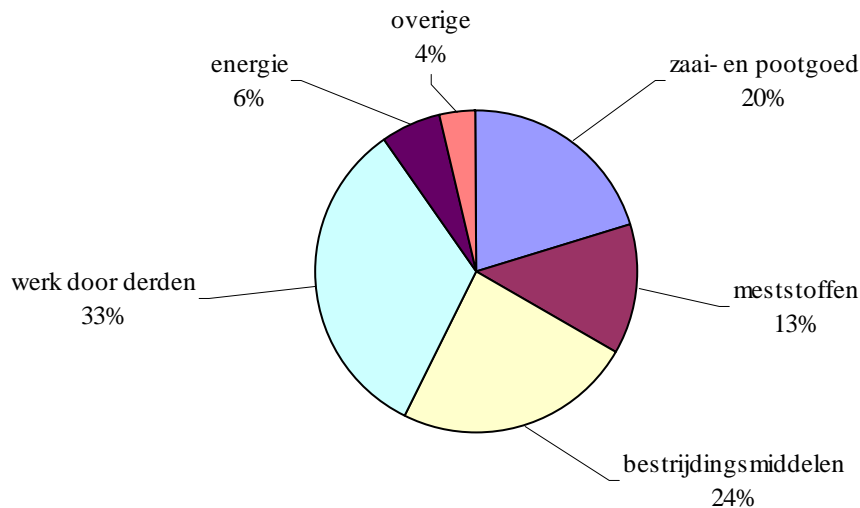
Tabel 7: Regionale opbrengstcijfers van suikerbieten, 2007

	Polders	Zandstreek	Leemstreek
Rendement in kg/ha	64.602	64.860	66.377
Opbrengst in euro/ha	2.083	2.063	2.108
Prijs in euro/100kg	3,2	3,2	3,2
Suikergehalte (%)	17,3	17,4	17,2

Bron: AMS

De variabele kosten belopen in 2007 1.139 euro per ha (+6,1%), waarvan het werk door derden de belangrijkste kostenfactor is, goed voor een derde van de totale variabele kost (figuur 4). Alle variabele kosten zijn toegenomen, behalve de energiekost. De grootste stijging wordt waargenomen bij de bestrijdingsmiddelen (+13%). Het duurdere suikerbietenzaad en het feit dat op sommige plaatsen tweemaal gezaaid moest worden, zorgde voor een toename van 8% van de kosten voor zaaigoed.

Figuur 4: Verdeling van de variabele kosten per ha suikerbieten, 2007

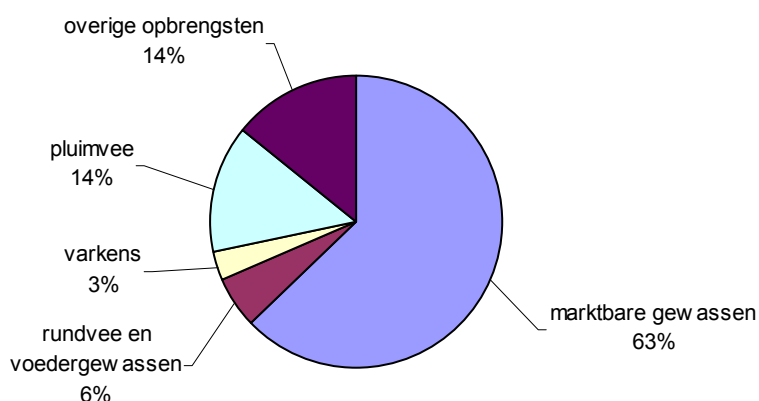
Bron: AMS

Bedrijfsresultaten

Opbrengsten

In figuur 5 wordt de structuur van de opbrengsten weergegeven. Hieruit blijkt dat veel gespecialiseerde akkerbouwbedrijven naast de akkerbouwteelten ook nog andere activiteiten uitoefenen. De opbrengsten uit marktbaar gewassen maken 63% uit van de totale opbrengsten. De premies in het kader van het GLB zijn in de post overige opbrengsten geklasseerd.

Figuur 5: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven, 2007

Bron: AMS

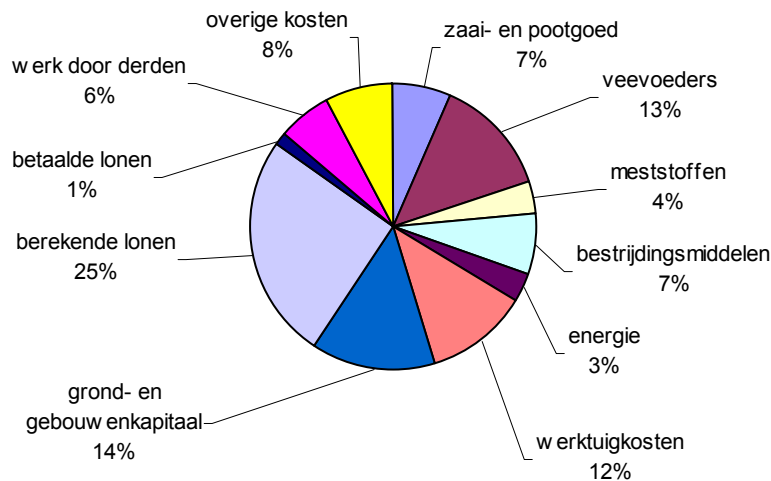
Door de goede resultaten van de granen liggen de totale opbrengsten uit marktbaar gewassen hoger dan in 2006. De mindere resultaten voor suikerbieten en aardappelen temperen dit effect enigszins. De compenserende bedragen in de suikersector, die vanaf 2006 bij de bedrijfstoeslag worden gevoegd, zorgen voor het hogere aandeel van de overige opbrengsten.

Kosten

Ook aan kostenzijde is het duidelijk dat veel akkerbouwbedrijven een gemengd karakter hebben (figuur 6). De kosten voor de berekende lonen, de veevoeders en de kosten voor grond- en gebouwenkapitaal zijn de drie voornaamste kostenrubrieken en nemen samen 52% van de kosten voor hun rekening.

De kosten stegen met 3% in vergelijking met 2006. Veevoeders zorgden voor de grootste stijging. De kosten voor zaai- en pootgoed stegen met 29% en voor bestrijdingsmiddelen met 20%. Dit kan verklaard worden door de verhoogde ziektedruk bij veel gewassen, en door de gestegen prijzen voor bestrijdingsmiddelen. Alle kosten stegen, behalve de berekende en betaalde lonen.

Figuur 6: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven, 2007

Bron: AMS

Inkomen

Op de akkerbouwbedrijven is er in 2007 een duidelijke inkomensverbetering ten opzichte van 2006. Indien men alle kosten in rekening brengt, inclusief vergoeding voor eigen kapitaal en arbeid, wordt het netto bedrijfsresultaat net positief. Per hectare is er 1 euro winst. De opbrengst per 1.000 euro kosten stijgt met 4% tot 1.000 euro.

Het familiaal arbeidsinkomen (netto bedrijfsresultaat vermeerderd met toegerekende lonen voor familiale arbeid) per FAK is verhoogd met 13% tot 32.687 euro. Dit komt overeen met 86% van het vergelijkbaar inkomen.

De vergoeding die een bedrijf ontvangt voor eigen arbeid en kapitaal is het bedrijfsinkomen. Dit kengetal bedraagt in 2007 39.099 euro per FAK of een stijging met 14% ten opzichte van 2006.

Tabel 8: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven, euro, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	40,6	39,1	41,4	46,2	45,9	48,6
Aantal VAK	1,46	1,55	1,5	1,49	1,52	1,48
Aantal FAK	-	-	-	1,42	1,39	1,35
Rentabiliteit (euro)						
Opbrengsten/ha cultuurgrond						
marktbaar gewassen	2.073	2.039	2.237	1.912	2.047	2.223
rundvee en voedergewassen	128	149	197	170	194	212
varkens	130	116	104	121	162	111
pluimvee	506	367	611	945	406	499
overige opbrengsten	313	329	366	372	489	502
Totale opbrengsten	3.150	3.001	3.515	3.520	3.299	3.546
Kosten/ha cultuurgrond						
zaad en pootgoed	186	219	211	188	186	240
veevoeders	475	423	560	742	451	468
meststoffen	154	134	141	110	116	127
bestrijdingsmiddelen	196	204	202	213	202	244
energie	-	-	-	117	117	117
werktuigkosten	-	-	-	358	403	414
grond- en gebouwenkapitaal	408	427	435	516	451	484
berekende lonen	998	1.193	1.100	985	1.012	905
betaalde lonen	78	74	82	42	52	52
werk door derden	222	208	200	185	203	213
overige kosten	-	-	-	302	239	280
Totale kosten	3.267	3.495	3.567	3.758	3.433	3.545
Netto bedrijfsresultaat/ha cultuurgrond	-117	-494	-53	-238	-134	1
Opbrengst per 1.000 euro kosten	964	859	985	937	961	1.000
Familiaal arbeidsinkomen/ha cultuurgrond	881	699	1.048	748	878	906
Familiaal arbeidsinkomen per FAK	-	-	-	24.142	28.898	32.687
Bedrijfsinkomen/ha cultuurgrond	-	-	-	888	1.038	1.084
Bedrijfsinkomen per FAK	-	-	-	28.811	34.169	39.099

Bron: AMS

2. De melkveesector

2.1. Structurele kenmerken

In Vlaanderen zijn er in 2007 3.772 gespecialiseerde melkveebedrijven, waarvan 75% sterk gespecialiseerd en 25% matig gespecialiseerd (tabel 9).

Tabel 9: Structuur van de gespecialiseerde melkveesector, 2001-2007

		Sterk gespecialiseerd (PR 411)	Matig gespecialiseerd (PR412)	Gespecialiseerd (PR41)
Aantal bedrijven	2001	3.021	1.643	4.664
	2005	3.244	1.172	4.416
	2006	2.947	1.039	3.986
	2007	2.820	952	3.772
Aantal melkkoeien per bedrijf	2001	51	38	46
	2005	49	35	46
	2006	52	38	48
	2007	54	39	50
Oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (ha)	2001	31,0	31,3	31,1
	2005	33,2	34,1	33,4
	2006	34,4	36,1	34,8
	2007	36,2	37,0	36,4
Oppervlakte grasland en voedergewassen per bedrijf (ha)	2001	28,4	24,9	27,2
	2005	29,1	26,1	28,3
	2006	30,0	27,8	29,4
	2007	31,6	28,2	30,7

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

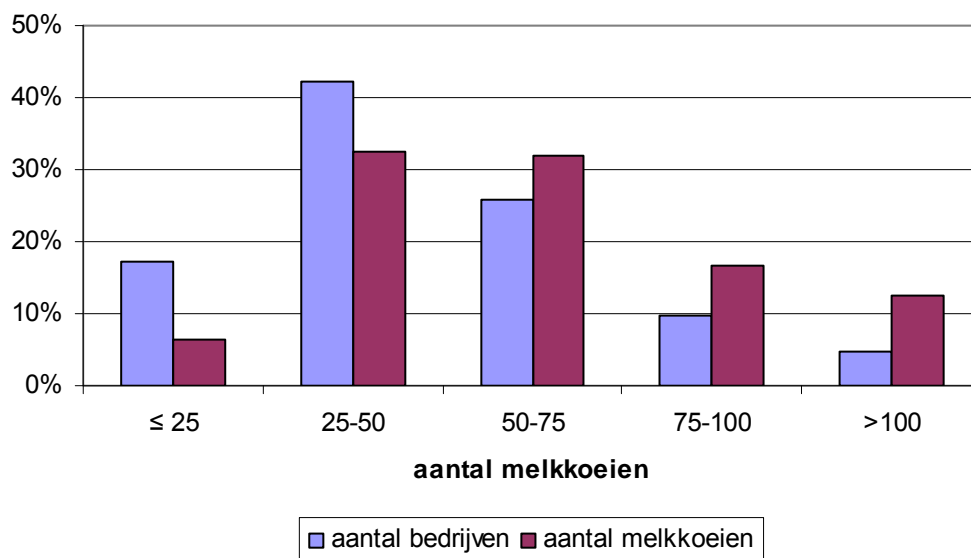
Het aantal gespecialiseerde melkveehouders is opnieuw gedaald. De verschuiving van matig naar sterk gespecialiseerd zet zich voort.

Het aantal melkkoeien op de bedrijven blijft toenemen. In 2007 werd het melkquotum opnieuw met 0,5% uitgebreid, wat deze uitbreiding deels kan verklaren.

Op bedrijfsniveau bestaan er grote verschillen: bijna 30% van de melkkoeien wordt gehouden op bedrijven met meer dan 75 melkkoeien, terwijl 17% van de bedrijven minder dan 25 melkkoeien heeft (figuur 7).

De bedrijven bewerken gemiddeld 36,4 ha per bedrijf en deze oppervlakte wordt elk jaar groter. Het grootste aandeel van de cultuurgrond (84,3%) is bestemd voor grasland en voedergewassen.

Figuur 7: Verdeling van de gespecialiseerde melkveebedrijven volgens aantal melkkoeien, 2007

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

2.2. Rentabiliteit

Voor de analyse worden enkel de sterk gespecialiseerde bedrijven (productierichting 411) in beschouwing genomen om de invloed van andere bedrijfstakken zoveel mogelijk uit te schakelen. Het betreft de resultaten van 90 bedrijven, met een gemiddelde melkproductie van 383.558 liter melk, 82,2 GVER en 37,2 hectare cultuurgrond.

Bedrijfstak rundvee en voedergewassen

De financiële opbrengst per ha van de bedrijfstak rundvee en voedergewassen is sterk verbeterd ten opzichte van 2006 (+30%). De opbrengsten bestaan voor 86% uit de opbrengsten uit melkproducten (tabel 10). Dit laatste kengetal is gestegen door een volumevermeerdering, gecombineerd met een sterk verbeterde melkprijs (+25%). Gemiddeld werd er op de bedrijven meer melk geproduceerd in 2007, wat deels toe te schrijven is aan de quotumverhoging in het kader van de MTR. Het percentage melk dat aan de melkerij verkocht werd daalde licht tot 95% van het geproduceerde volume. Technisch scoren de bedrijven ook beter: de gemiddelde melkgift per koe neemt nog elk jaar toe.

Tabel 10: Evolutie van de rentabiliteitscijfers melk, 2001-2007

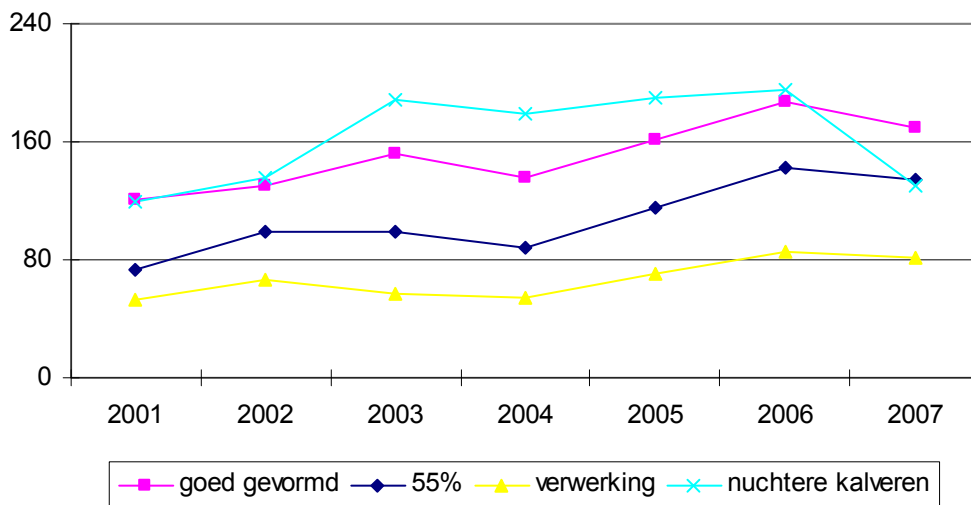
	2001	2002	2003	2005	2006	2007
melkgift per koe (liter/koe)	6.091	6.056	6.496	6.612	6.744	6.993
vetgehalte (g/liter)	43,7	43,3	43,8	43,4	43,5	43,5
eiwitgehalte (g/liter)				34,7	34,7	35,0
melkproductie (liter/bedrijf)	308.895	297.327	293.715	318.872	343.016	383.558
waarvan: - bestemd voor de melkerij (%)	94,2	93,8	94,5	94,3	96,0	95,0
- gevoederd aan vee (%)	3,1	3,6	2,8	2,9	2,5	2,7
prijs per liter aan melkerij (euro/100 liter)	33,91	30,83	30,74	29,02	28,45	35,68
opbrengst rundvee en voedergewassen (euro/ha)	3.496	3.327	3.138	3.209	3.266	4.336
opbrengst rundvee en voedergewassen per GVER (euro)	-	-	-	1.491	1.508	1.953
waarvan - opbrengst melkproducten	-	-	-	1.223	1.264	1.676
- overige opbrengst rundvee en voedergewassen	-	-	-	268	244	277
variabele kosten per GVER (euro/GVER)	-	-	-	568	593	680
variabele kosten per liter (euro/l)	-	-	-	0,135	0,135	0,146
bruto saldo per GVER (euro)	-	-	-	923	914	1.273
opbrengst per 1.000 euro bijkomende voederkosten (euro)	-	-	-	6.539	6.211	6.247
gemiddelde krachtvoederkost voor melkvee (euro/kg)	-	-	-	0,188	0,187	0,229

Bron: AMS

De melkprijs was in 2007 gemiddeld gevoelig hoger dan in 2006 (25% meer). Aan de jarenlange daling van de melkprijzen kwam een einde in maart 2007. Door een groeiend onevenwicht tussen vraag en aanbod op wereldniveau stegen de prijzen voor melkvet en melkeiwit tot de hoogste prijzen in de beschouwde periode. De opbrengst uit melkproducten steeg dan ook gevoelig. De inkomenssteun in het kader van de MTR is niet opgenomen in de opbrengsten rundvee en voedergewassen. Deze komt bij overige opbrengsten van de bedrijfstak rundvee en voedergewassen.

Bij de overige opbrengsten rundvee en voedergewassen is er een stijging merkbaar en dit ondanks de prijsdaling bij de runderen en een sterke prijsdaling bij de nuchtere kalveren (figuur 8). Dit heeft vooral te maken met de gestegen opbrengsten uit de verkoop van voedergewassen. Ook het sterk positieve inventarisverschil in 2007 heeft een grote invloed.

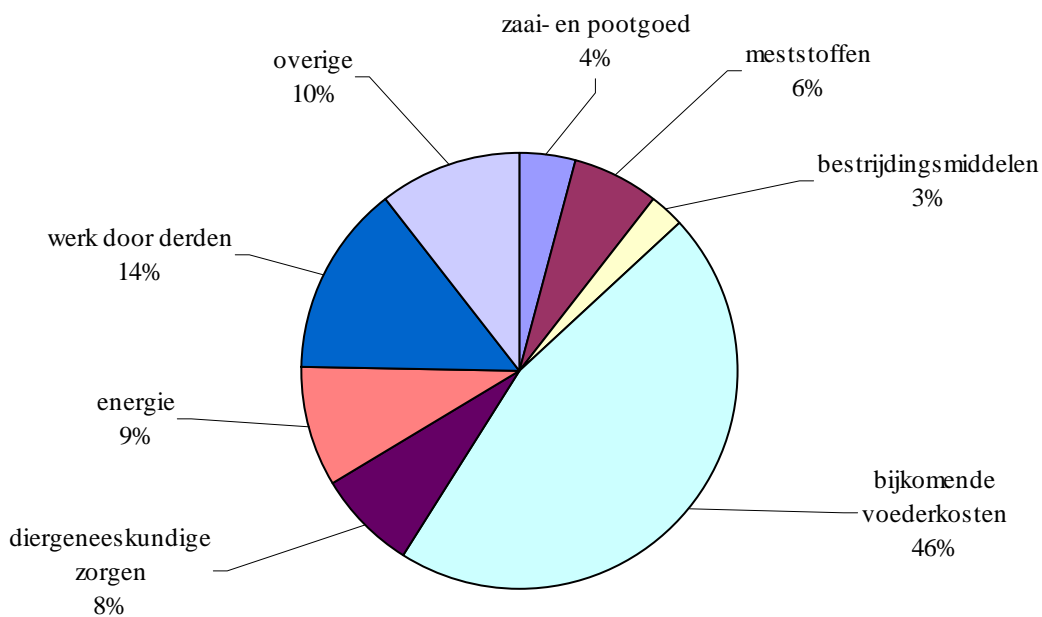
Figuur 8: Evolutie van de prijs van koeien (euro per 100 kg) en nuchtere kalveren (euro per stuk), 2001-2007

Bron: BIRB, BVK en marktberichten

Aan kostenzijde bereikten de variabele kosten 680 euro per GVER of 0,146 euro per geproduceerde liter. Per GVER komt dit neer op een stijging van 15%, per geproduceerde liter melk op een stijging van 9%. De bijkomende voederkosten maken hiervan bijna de helft uit (figuur 9). Ten opzichte van 2006 is de bijkomende voederkost sterk gestegen. Het aandeel van voeder in de totale variabele kost stijgt van 40% in 2006 naar 46% in 2007.

Figuur 9: Verdeling van de variabele kosten per GVER, 2007

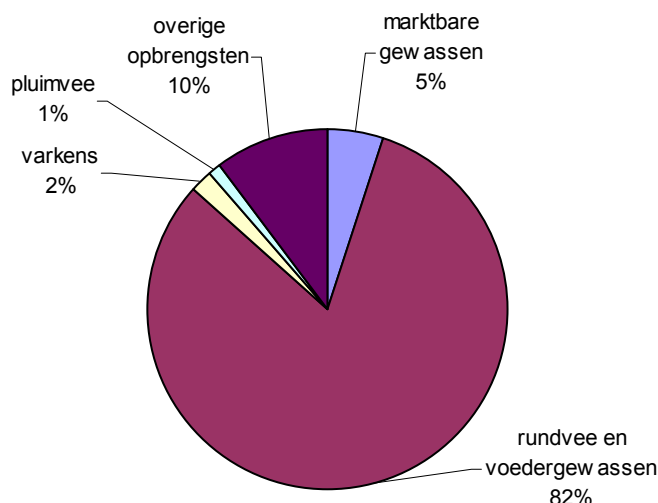
Bron: AMS

Bedrijfsresultaten

Opbrengsten

In figuur 10 wordt de structuur van de opbrengsten weergegeven. De opbrengsten uit rundvee en voedergewassen nemen meer dan 80% voor hun rekening.

Figuur 10: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde melkveebedrijven, 2007

Bron: AMS

Door de hogere opbrengsten uit rundveehouderij, en in mindere mate de gestegen inkomsten uit marktbaar gewassen zijn de totale opbrengsten per ha toegenomen. Ze bereiken nu de hoogste waarde van de beschouwde periode.

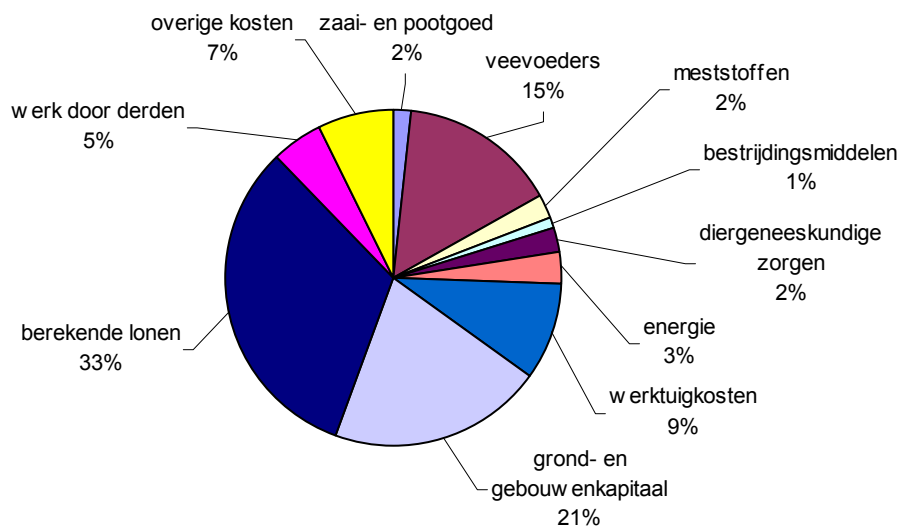
Bij de opbrengsten in rundveehouderij worden ook de opbrengsten en inventarisverschil van de voedergewassen meegerekend. In 2007 was dit inventarisverschil sterk positief. De inventaris wordt gewaardeerd aan de marktwaarde van het einde van 2007. Hierdoor vallen de opbrengsten hoger dan verwacht uit. De ontkoppelde melkpremie die nu bij de bedrijfstoelageregeling opgenomen is, zit, net als in 2006, bij overige opbrengsten.

Kosten

De melkveesector had in 2007 te maken met sterk stijgende kosten. De totale kosten namen toe met 12% tegenover 2006. De absolute uitschieter was de kost voor veevoerders, die met maar liefst 46% steeg. De kosten voor loonwerk (+13%), werktuigen (+11%), grond en gebouwen (+11%) stegen ook fors.

De kosten voor de berekende lonen, grond- en gebouwenkapitaal en de veevoerders zijn de drie voornaamste kostenrubrieken en nemen samen 69% van de kosten voor hun rekening (figuur 11). De grootte van hun aandeel is gestegen tegenover 2006.

Figuur 11: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde melkveebedrijven, 2007

Bron: AMS

Inkomen

Het inkomen van de gespecialiseerde melkveebedrijven is in 2007 zeer gunstig geëvolueerd en bereikt het hoogste niveau van de beschouwde periode.

De totale opbrengsten stegen sterker dan de totale kosten (inclusief de vergoeding voor eigen arbeid) waardoor het netto bedrijfsresultaat positief wordt (170 euro/ha) en er een opbrengst van 1.033 euro per 1.000 euro kosten geboekt wordt.

Het familiaal arbeidsinkomen, uitgedrukt per familiale arbeidskracht, bereikt 44.388 euro of 117% van het vergelijkbaar inkomen. De vergoeding die een bedrijf ontvangt voor zijn eigen arbeidskrachten en zijn kapitaal (het bedrijfsinkomen per FAK) is in 2007 met 58% gestegen.

Tabel 11: Bedrijfsresultaten van de sterk gespecialiseerde melkveebedrijven, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	33,3	32,0	32,5	35,3	36,0	37,2
Aantal ha grasland en voedergewassen	30,3	28,8	28,9	30,5	31,8	32,9
Aantal melkkoeien	50,7	49,1	45,2	48,2	50,9	54,8
Aantal VAK	1,47	1,40	1,45	1,51	1,48	1,54
Aantal FAK	-	-	-	1,50	1,48	1,53
Rentabiliteit (euro)						
Opbrengsten/ha cultuurgrond						
marktbaar gewassen	152	107	241	207	203	265
rundvee en voedergewassen	3.496	3.327	3.138	3.209	3.266	4.336
varkens	35	52	77	85	66	111
pluimvee	11	12	119	9	9	54
overige opbrengsten	237	199	213	409	551	546
Totale opbrengsten	3.932	3.696	3.787	3.920	4.096	5.313
Kosten/ha cultuurgrond						
zaad en pootgoed	78	75	90	84	82	89
veevoeders	603	603	679	523	542	787
meststoffen	127	124	117	100	103	107
bestrijdingsmiddelen	45	45	59	61	60	62
diergeneeskundige zorgen	-	-	-	105	110	115
energie	-	-	-	126	144	152
werktuigkosten	-	-	-	432	441	486
grond- en gebouwenkapitaal	926	906	908	869	960	1.052
berekende lonen	1.569	1.647	1.725	1.609	1.591	1.666
betaalde lonen	8	1	4	2	2	1
werk door derden	192	199	203	222	222	249
overige kosten	-	-	-	351	346	376
Totale kosten	4.463	4.508	4.747	4.484	4.604	5.142
Netto bedrijfsresultaat/ha cultuurgrond	-532	-811	-959	-564	-508	170
Opbrengst per 1.000 euro kosten	881	820	798	874	890	1.033
Familiaal arbeidsinkomen/ha cultuurgrond	1.037	836	766	1.047	1.083	1.836
Familiaal arbeidsinkomen per FAK	-	-	-	24.551	26.366	44.388
Bedrijfsinkomen/ha cultuurgrond	-	-	-	1.267	1.329	2.113
Bedrijfsinkomen per FAK	-	-	-	29.776	32.356	51.084

Bron: AMS

3. De rundvleessector

3.1. Structurele kenmerken

De gespecialiseerde vleesveesector (exclusief bedrijven met mestkalveren) telt in 2007 1.484 bedrijven, of een stijging met 5,6% ten opzichte van 2006 (tabel 12).

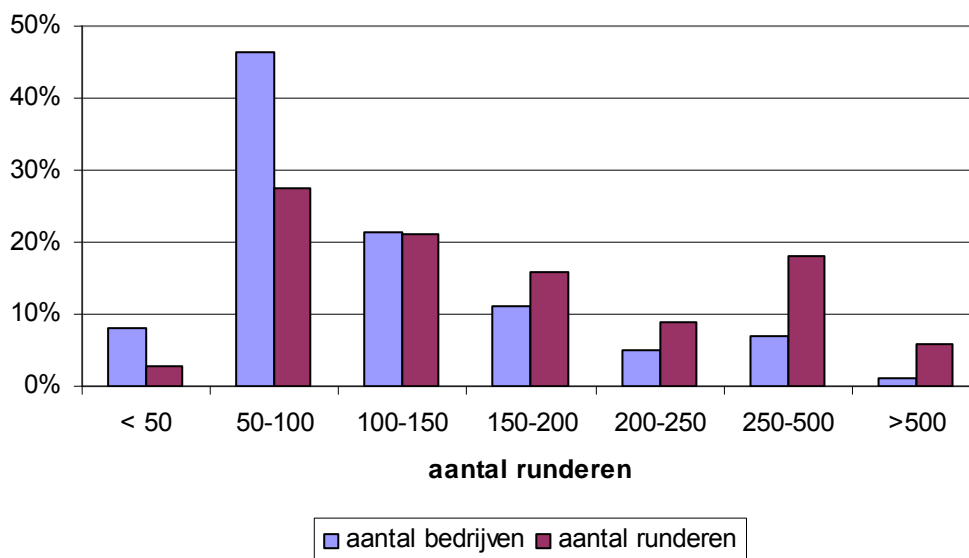
Tabel 12: Structuur van de gespecialiseerde vleesveebedrijven, 2001-2007

	2001	2005	2006	2007
Aantal bedrijven	1.439	1.333	1.405	1.484
Aantal runderen per bedrijf	125	123	123	127
Oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (ha)	26,2	27,7	28,0	28,2
Oppervlakte grasland en voedergewassen per bedrijf (ha)	23,3	23,8	23,8	23,8

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

De bedrijfsoppervlakte en het aantal runderen per bedrijf stijgt. De grootte van het bedrijf varieert echter sterk van bedrijf tot bedrijf (figuur 12). Ongeveer de helft van de runderen wordt gehouden op de 25% grootste bedrijven (meer dan 150 runderen). De meeste bedrijven hebben tussen de 50 en de 100 runderen.

Figuur 12: Verdeling volgens grootteklasse, 2007

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

3.2. Rentabiliteit

De analyse is gebaseerd op de resultaten van 29 gespecialiseerde vleesveebedrijven (PR 42), met gemiddeld 116 GVER, 54 zoogkoeien en 45,3 hectare cultuurgrond. Het betreft voornamelijk gesloten zoogkoeienbedrijven, waarbij de stieren van eigen bedrijf afgemest worden.

Bedrijfstak rundvee en voedergewassen

De financiële opbrengsten per ha uit rundvee en voedergewassen stijgen licht boven die van 2006 (+1%) en bereiken het hoogste niveau van de beschouwde periode (tabel 13 en 14).

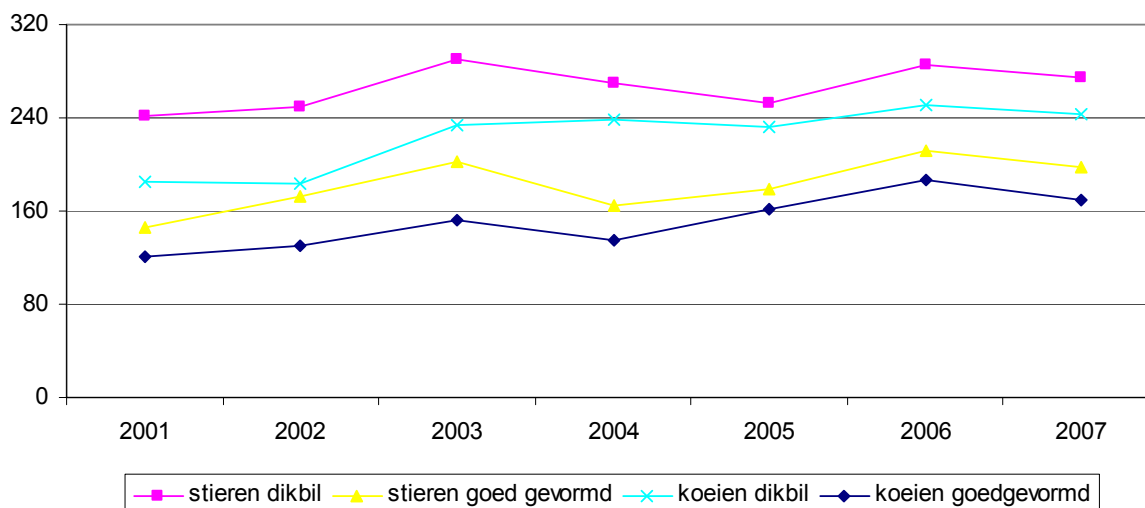
Tabel 13: Evolutie van de opbrengstcijfers vlees, 2005-2007

	2005	2006	2007
opbrengst rundvee en voedergewassen (euro/ha)	1.648	1.869	1.890
opbrengst rundvee en voedergewassen (euro/GVER)	711	738	736
variabele kosten rundveehouderij en voedergewassen (euro/GVER)	423	449	484
bruto saldo (euro/GVER)	289	289	252
opbrengst per 1.000 euro bijkomende voederkosten (euro)	3.555	3.214	2.805
gemiddelde krachtvoederkost voor vleesvee (euro/kg)	0,192	0,218	0,249

Bron: AMS

De rundvleessector werd gekenmerkt door iets lagere prijzen per kg verkocht dier (figuur 13) dan in 2006. De opbrengst per GVE steeg licht. Deze stijging wordt verklaard door de goede prijs die ontvangen werd voor voedergewassen. Het inventarisverschil van voedergewassen ging van sterk negatief naar positief.

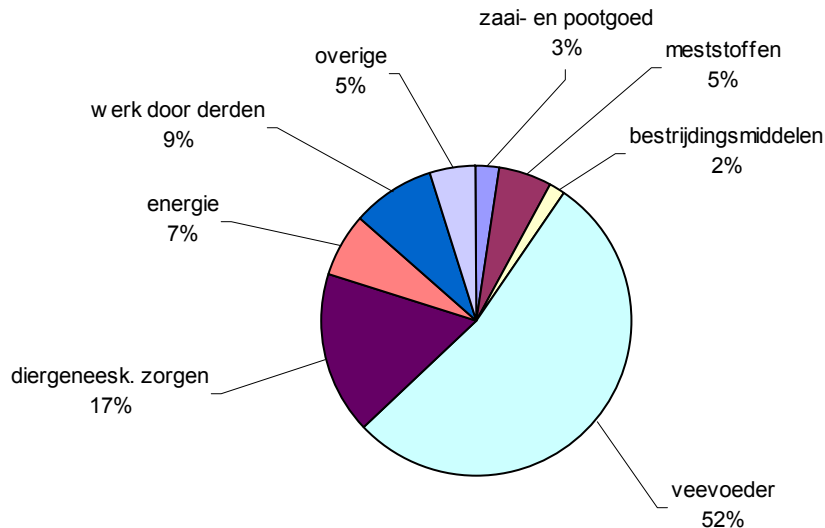
Figuur 13: Evolutie van de verkoopprijzen van de levende dieren in euro per 100 kg, 2001-2007

Bron: BIRB

Aan kostenzijde bedroegen de variabele kosten 484 euro per GVER. De bijkomende voederkosten maken hiervan 52% uit (figuur 14). Ten opzichte van 2006 is de belangrijkste evolutie de stijging van de voederkost met 33%. Gezien het grote aandeel van de voederkost in de totale kosten is deze grote stijging nefast voor het bruto saldo. De stijging van 24% van de kosten voor diergeneeskundige zorgen is ook niet onbelangrijk.

Figuur 14: Structuur van de variabele kosten per GVER, 2007

Bron: AMS

De geringe daling van de opbrengsten voor rundvee en voedergewassen, gecombineerd met de sterke stijging van de variabele kosten zorgde voor een daling van het bruto saldo met 13%. De opbrengst per 1.000 euro bijkomende voederkosten is door de sterk gestegen krachtvoederkost verder gedaald met 13%, na een daling in 2006 met 10%.

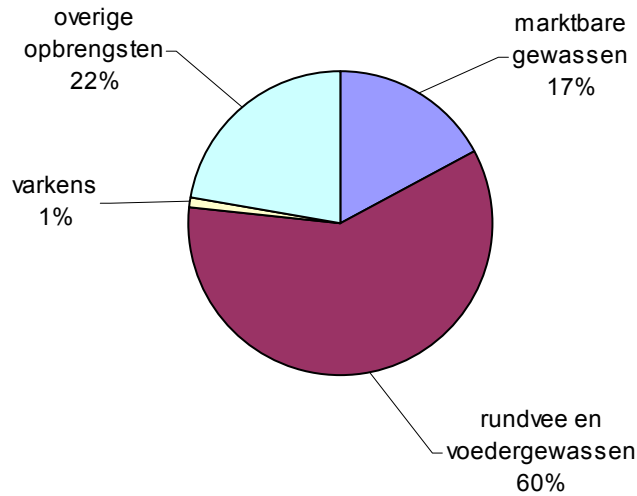
Bedrijfsresultaten

Opbrengsten

Na het relatief sterke jaar 2006 was 2007 een zeer zwak jaar voor de rundvleessector. In figuur 15 wordt de structuur van de opbrengsten weergegeven.

Het aandeel van de opbrengsten uit rundvee en voedergewassen tegenover de totale opbrengsten daalt tot 60%. Het dient opgemerkt dat de premies (zoogkoeienpremies, enz.) in de overige opbrengsten opgenomen zijn. De opbrengsten uit rundvee en voedergewassen zijn licht gestegen (+1%). De bedrijven hebben vaak een gemengd karakter. De prijsstijging van een aantal akkerbouwproducten (zie hoofdstuk 1) zorgden voor een positieve evolutie van de opbrengsten uit marktbaar gewassen (+35%).

Figuur 15: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde rundvleesbedrijven, 2007

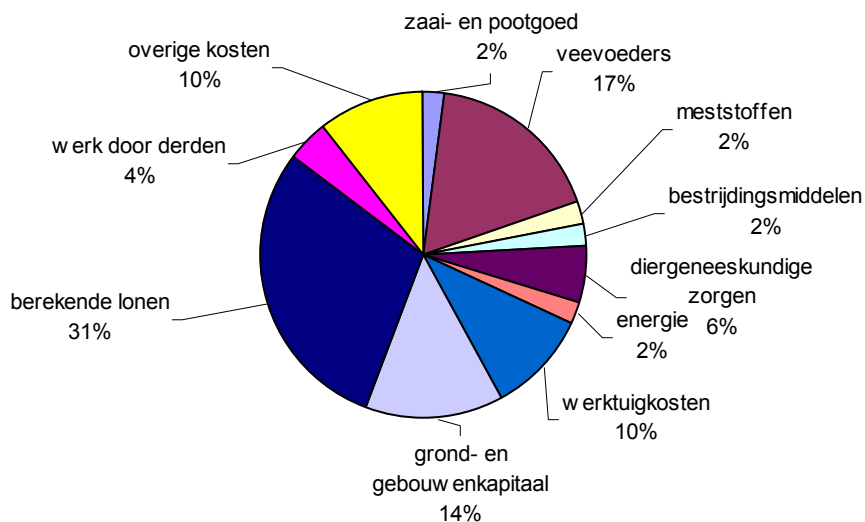
Bron: AMS

Kosten

De totale kosten per ha zijn sterk gestegen in 2007 (+10%). De kosten voor bestrijdingsmiddelen, meststoffen, veevoeders en de werktuigkosten zijn relatief sterk gestegen.

De berekende lonen, de veevoeders en de kosten voor het grond- en gebouwenkapitaal zijn de drie voornaamste kostenrubrieken en nemen samen 62% van de kosten voor hun rekening (figuur 16).

Figuur 16: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde rundvleesbedrijven, 2007

Bron: AMS

Inkomen

De totale kosten zijn zeer sterk gestegen, terwijl de opbrengsten stagneerden, zodat het netto bedrijfsresultaat gedaald is en de opbrengsten per 1.000 euro kosten lager zijn dan in 2006. Het netto bedrijfsresultaat is sterk negatief.

Het familiaal arbeidsinkomen per ha is gedaald met 13%. Door een afname van de oppervlakte bewerkt per FAK van de bedrijven in de steekproef, is de daling van het familiaal arbeidsinkomen per FAK groter (-18%).

Het inkomen blijft zeer laag in vergelijking met andere landbouwsectoren en ten opzichte van de gemiddelde loontrekkende. Het arbeidsinkomen per FAK daalt tot slechts 37% van het vergelijkbaar inkomen.

Tabel 14: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde rundvleesbedrijven, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Beteelde oppervlakte	37,5	38,4	34,1	43,9	45,6	45,3
Aantal ha grasland en voedergewassen	31,6	31,8	29,0	34,0	34,6	33,4
Aantal dieren in GVER	-	-	-	102	115	116
Aantal VAK	1,45	1,37	1,35	1,41	1,34	1,40
Aantal FAK	-	-	-	1,41	1,34	1,40
Rentabiliteit (euro)						
Opbrengsten/ha cultuurgrond						
marktbaar gewassen	397	381	376	312	407	549
rundvee en voedergewassen	1.586	1.669	1.813	1.648	1.869	1.890
varkens	51	4	15	14	28	31
pluimvee	244	210	0	0	0	0
overige opbrengsten	757	724	671	620	632	709
Totale opbrengsten	3.034	2.987	2.874	2.596	2.936	3.179
Kosten/ha cultuurgrond						
zaad en pootgoed	69	79	74	73	87	90
veevoeders	688	644	404	467	587	681
meststoffen	105	104	106	84	77	90
bestrijdingsmiddelen	57	65	54	63	61	84
diergeneeskundige zorgen	-	-	-	153	196	216
energie	-	-	-	86	100	95
werktuigkosten	-	-	-	295	337	386
grond- en gebouwenkapitaal	540	552	512	456	505	531
berekende lonen	1.279	1.276	1.436	1.159	1.126	1.175
betaalde lonen	15	4	0	0	0	0
werk door derden	137	145	172	180	164	161
overige kosten	-	-	-	297	322	410
Totale kosten	3.769	3.783	3.589	3.313	3.561	3.919
Netto bedrijfsresultaat/ha cultuurgrond	-735	-797	-715	-717	-625	-740
Opbrengst per 1.000 euro kosten	805	789	801	783	825	811
Familiaal arbeidsinkomen/ha cultuurgrond	544	479	721	442	501	435
Familiaal arbeidsinkomen per FAK	-	-	-	13.737	17.038	14.016
Bedrijfsinkomen/ha cultuurgrond	-	-	-	661	768	7226
Bedrijfsinkomen per FAK	-	-	-	20.527	26.110	23.402

Bron: AMS

4. De varkenssector

4.1. Structurele kenmerken

De gespecialiseerde varkenssector telt in 2007 2.435 bedrijven. In tabel 15 worden enkele structurele kenmerken weergegeven. Er werd een opdeling gemaakt naar specialisatie: fokkerij (zeugen aanwezig maar geen mestvarkens), mesterij (vleesvarkens aanwezig maar geen zeugen) en andere. De gecombineerde bedrijven vormen de grootste groep.

Het totale aantal bedrijven is gedaald met 17,7% ten opzichte van 2001 en die daling is merkbaar bij alle specialisaties, percentsgewijs het minste bij de mesterij. De afname werd mede beleidsmatig gestimuleerd door het milieubeleid (opkoopregeling, enz.). In 2006 was er even een stijging van het aantal bedrijven, maar in 2007 werd de dalende trend hervat.

Tabel 15: Structuur van de gespecialiseerde varkenssector, 2001-2007

		fokkerij	mesterij	andere
Aantal bedrijven	2001	145	829	1.985
	2005	115	758	1.578
	2006	123	804	1.592
	2007	112	772	1.551
Aantal varkens per bedrijf	2001	895	1.165	1.490
	2005	1.211	1.220	1.628
	2006	1.287	1.200	1.660
	2007	1.427	1.257	1.700
Aantal zeugen per bedrijf	2001	249	0	172
	2005	320	0	181
	2006	325	0	187
	2007	392	0	190
Ha cultuurgrond/bedrijf	2001	7,32	6,41	13,24
	2005	8,05	6,90	14,90
	2006	10,06	7,28	15,97
	2007	11,69	7,72	16,46

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

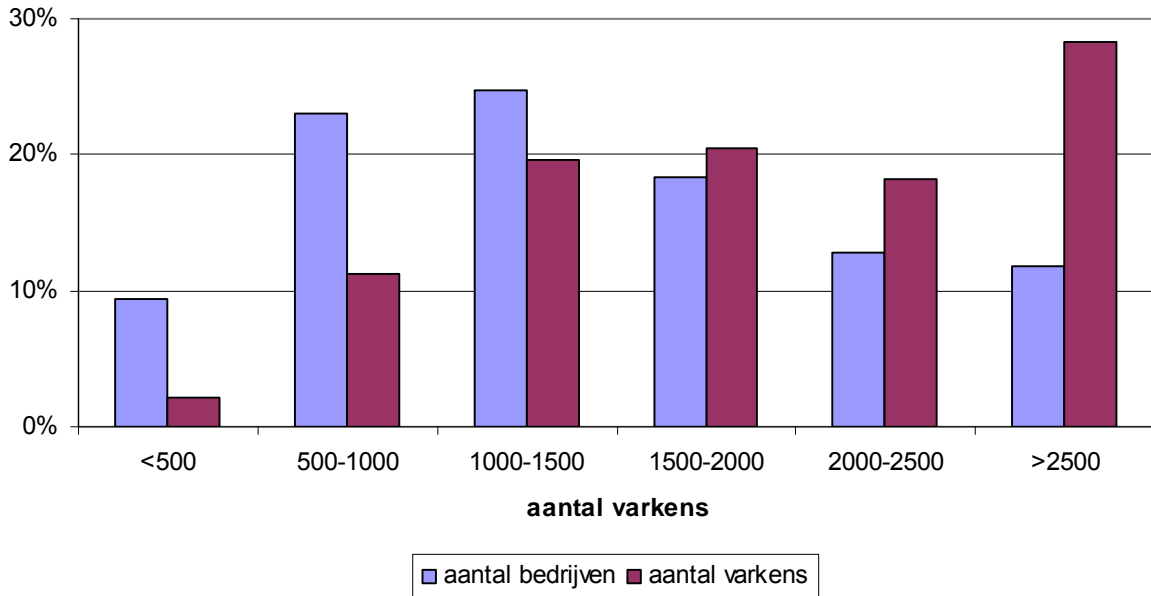
Het gemiddeld aantal varkens op deze bedrijven stijgt bij alle specialisaties. Er is echter een groot verschil naargelang van de specialisatie en tussen de bedrijven onderling (figuur 17).

Worden alle varkensbedrijven in aanmerking genomen, dan worden de meeste varkens (28,3%) gehouden op bedrijven met meer dan 2.500 varkens. De meeste bedrijven (24,8%)

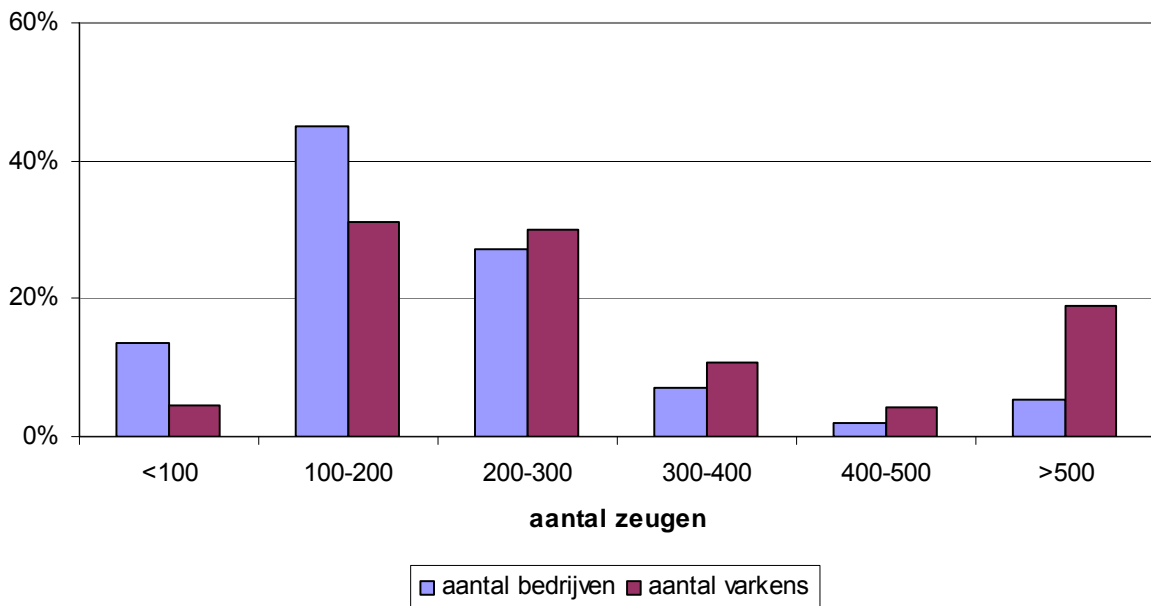
hebben tussen de 1.000 en 1.500 varkens. Op de zeugenbedrijven ressorteren de meeste zeugen (31,2%) en bedrijven (44,9%) onder categorie 100-200 zeugen.

Figuur 17: Verdeling volgens grootteklasse, 2007

1. Alle bedrijven

2. Bedrijven met zeugen

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

4.2. Rentabiliteit

De financiële bedrijfsresultaten hebben betrekking op 64 gespecialiseerde bedrijven (productierichting 501) met gemiddeld 1.238 omgerekende varkens en met 17,8 hectare cultuurgrond.

Voor de berekening van de gegevens per bedrijfstak, worden de bedrijven geselecteerd met meer dan 75 fokzeugen voor de vermeerdering en met meer dan 300 mestvarkens voor de vetmesting. De meeste bedrijven in de steekproef zijn gecombineerde bedrijven, zodat deze ondernemingen in beide bedrijfstakken in aanmerking worden genomen.

Bedrijfstak vermeerdering

Deze resultaten zijn gebaseerd op 101 bedrijven met een bedrijfstak met meer dan 75 fokzeugen. De gespecialiseerde zeugenhouderij scoort technisch steeds beter: het aantal grootgebrachte biggen stijgt en het sterftepercentage daalt (tabel 16). Het aantal worpen per jaar stagneert.

Tabel 16: Evolutie van de rentabiliteitscijfers zeugenhouderij, 2001-2007

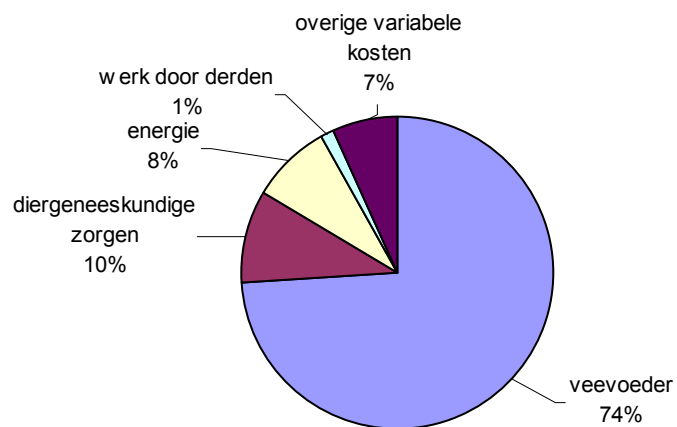
	2001	2002	2003	2005	2006	2007
gemiddeld aantal aanwezige zeugen	149	145	142	145	150	161
aantal worpen per zeug per jaar	2,11	2,13	2,16	2,16	2,20	2,19
aantal grootgebrachte biggen per zeug per jaar	18	18,5	19,1	19,9	20,2	21,2
sterftepercentage biggen	15,5	13,8	13,8	13,2	14,0	13,1
opbrengsten zeugenhouderij (euro/gem. aanwezige zeug)	842	611	545	697	723	660
variabele kosten (euro/gem. aanwezige zeug)	-	-	-	531	555	644
bruto saldo (euro/ gem. aanwezige zeug)	-	-	-	167	168	16
opbrengsten per 1.000 euro voederkosten (euro)	2.282	1.697	1.527	1.879	1.853	1.374
gemiddelde verkoopprijs per big (euro)	-	-	-	38,7	40,3	33,1
gemiddelde prijs krachtvoeder voor biggen (euro/kg)	-	-	-	0,260	0,278	0,321
gemiddelde prijs krachtvoeder voor zeugen (euro/kg)	-	-	-	0,160	0,175	0,219

Bron: AMS

De geldelijke opbrengst per zeug daalde in 2007 met 8,7%. De prijs voor biggen daalde nog onder de prijs van 2003.

Aan kostenzijde bereikten de variabele kosten per zeug 644 euro of een stijging met 16%, wat toe te schrijven is aan de stijgende voederkost. De voederkosten nemen drie kwart van de totale variabele kosten voor hun rekening (figuur 18).

Figuur 18: Verdeling van de variabele kosten per zeug, 2007

Bron: AMS

Door de sterk gestegen kosten die niet konden doorgerekend worden in de verkoopprijs van de biggen daalt het bruto saldo voor de zeughouderij tot 16 euro per zeug, een daling met meer dan 90% tegenover 2006. De opbrengst per 1.000 euro voederkosten daalde met 26%.

Bedrijfstak vetmesting

Deze resultaten zijn gebaseerd op de resultaten van 103 bedrijven met een bedrijfstak met meer dan 300 mestvarkens. De financiële opbrengst per gemiddeld aanwezig vleesvarken daalde licht tegenover 2006 (tabel 17).

Tabel 17: Evolutie van de opbrengstcijfers vleesvarkenshouderij, 2001-2007

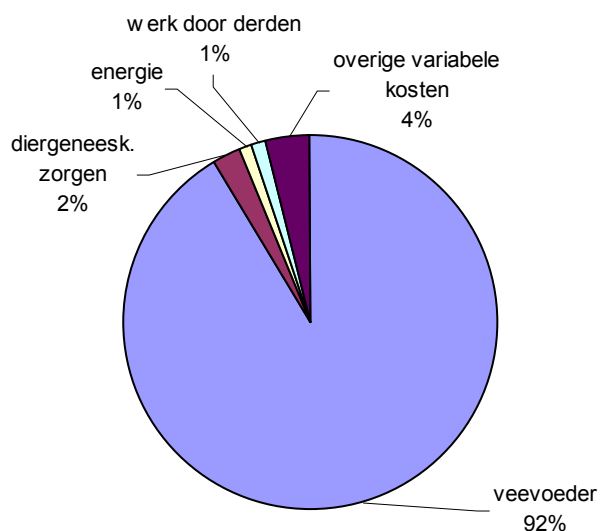
	2001	2002	2003	2005	2006	2007
gemiddeld aantal aanwezige vleesvarkens	858	850	858	862	913	952
gemiddeld gewicht van verkochte vleesvarkens (kg)	-	-	-	109	110	110
sterftepercentage (%)	-	-	-	2,97	2,89	2,74
opbrengsten vleesvarkenshouderij (euro/gem. aanwezig vleesvarken)	214	188	185	218	228	222
variabele kosten (euro/gem. aanwezig vleesvarken)	-	-	-	120	130	164
bruto saldo (euro/gem. aanwezig vleesvarken)	-	-	-	98,0	98,2	58,5
opbrengsten per 1.000 euro voederkosten (euro)	1.740	1.541	1.529	2.009	1.932	1.475
gemiddelde verkoopprijs per vleesvarken (euro)	-	-	-	123	128	118
gemiddelde prijs krachtvoeder voor vleesvarkens (euro)	-	-	-	0,170	0,176	0,221

Bron: AMS

De gemiddelde verkoopprijs per vleesvarken ligt een stuk lager dan in 2006. Toch zijn de opbrengsten per vleesvarken niet sterk gedaald. De waarde van de inkomende biggen worden als negatieve opbrengst geboekt bij de omzet en aanwas (zie definitie). Hierdoor heeft de lage biggenprijs hier een positief effect op de opbrengsten van de bedrijfstak vetmesting.

Aan kostenzijde stijgen de variabele kosten per gemiddeld aanwezig vleesvarken met 26% door de stijgende voederprijzen. De totale voederkosten nemen 92% in (figuur 19) en zijn gevoelig gestegen ten opzichte van 2006.

Figuur 19: Verdeling van de variabele kosten per vleesvarken, 2006

Bron: AMS

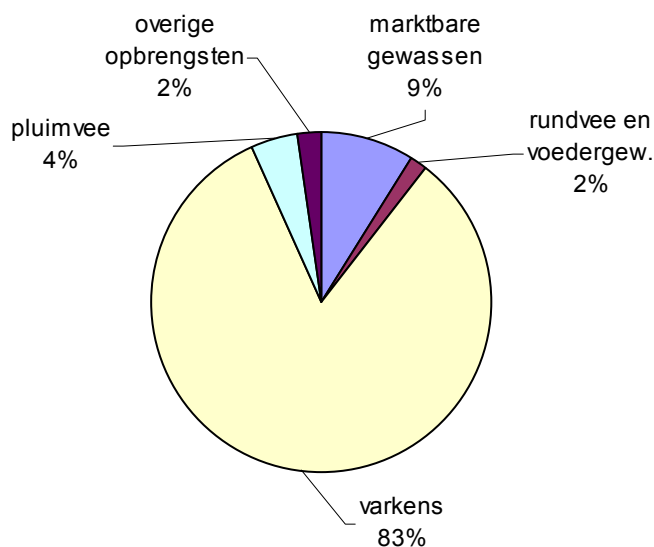
De licht dalende opbrengsten gecombineerd met sterk gestegen kosten resulteren in een bruto saldo dat met 40% gedaald is tegenover 2006.

Bedrijfsresultaten

Opbrengsten

Uit de structuur van de bedrijfsopbrengsten van de gespecialiseerde bedrijven blijkt dat 83% afkomstig is van de varkens, wat wijst op een zeer sterke specialisatie (figuur 20). De opbrengst uit varkens daalt met 4,3%. De opbrengst uit marktbaar gewassen stijgt met 39,7%, tot 9% van de totale opbrengsten. Dit is mogelijk door de goede prijsvorming voor graan en de grotere oppervlakte cultuurgrond per bedrijf.

Figuur 20: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde varkensbedrijven, 2007

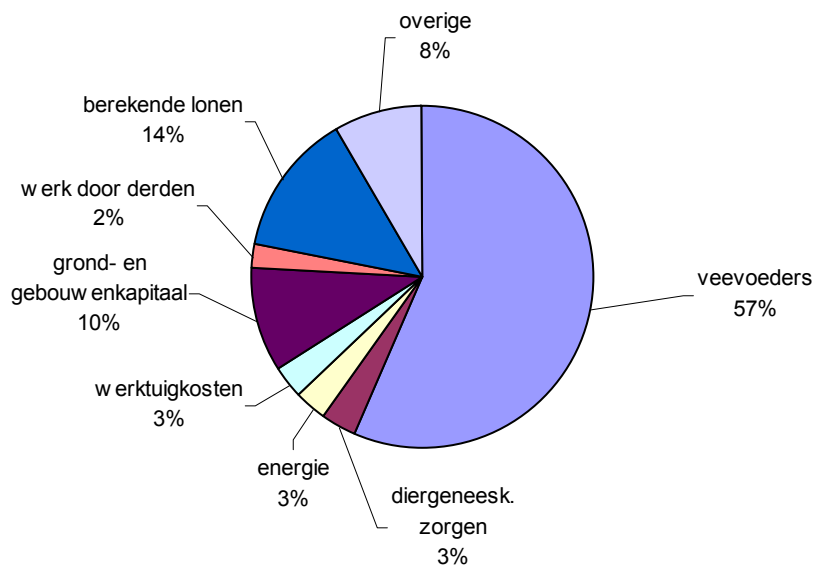

Bron: AMS

Kosten

De totale kosten per omgerekend varken zijn verder gestegen (+14,4%) tot de hoogste waarde van de laatste jaren. Vooral de kosten van de veevoerders dragen bij tot de stijging. De veevoerders, de berekende lonen en de kosten voor het grond- en gebouwenkapitaal zijn de drie voornaamste kostenrubrieken en nemen samen 81% van de kosten voor hun rekening (figuur 21).

Figuur 21: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde varkensbedrijven, 2007

Bron: AMS

Inkomen

Door de sterke stijging van de kosten en de dalende opbrengsten is het inkomen op de gespecialiseerde varkensbedrijven verminderd.

De totale opbrengsten zijn niet voldoende om de totale kosten (inclusief de vergoeding voor eigen arbeid) te dekken, zodat het netto bedrijfsresultaat negatief is en de opbrengsten per 1.000 euro kosten lager zijn dan 1.000.

Het familiaal arbeidsinkomen per FAK daalt met 71% tot 14.528 euro. Dat is 38% van het vergelijkbaar inkomen voor 2007.

Het bedrijfsinkomen per omgerekend varken daalt met 63%, per familiale arbeidskracht daalt het bedrijfsinkomen met 61%.

Tabel 18: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde varkensbedrijven, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	13,6	14,7	13,7	15,9	16,2	17,8
Aantal omgerekende varkens (gemiddeld aantal aanwezige per jaar)	1.081	1.088	1.104	1.234	1.240	1.238
Aantal VAK	1,42	1,42	1,36	1,51	1,59	1,50
Aantal FAK	-	-	-	1,50	1,54	1,46
Rentabiliteit per omgerekend varken (euro)						
Opbrengsten						
marktbaar gewassen	13,6	13,9	15,0	14,0	18,7	26,1
rundvee en voedergrassen	5,2	5,3	4,4	3,3	4,5	4,8
varkens	253,3	204,2	189,5	248,8	256,2	245,1
pluimvee	6,4	6,9	7,0	13,0	11,9	13,0
overige opbrengsten	3,6	3,6	3,7	4,1	5,6	6,2
Totale opbrengsten	282,1	234,0	219,6	283,2	296,9	295,3
Kosten						
Zaai- en pootgoed	1,7	2,1	1,9	1,7	2,2	2,7
veevoeders	136,5	131,7	130,3	135,9	143,2	181,2
meststoffen	0,8	1,0	0,8	0,9	1,1	1,0
bestrijdingsmiddelen	1,4	1,7	1,6	1,8	1,9	2,6
diergeneeskundige zorgen	-	-	-	11,1	11,2	11,1
energie	-	-	-	9,6	9,9	9,7
werktuigkosten	7,6	7,5	7,1	7,2	8,3	10,1
grond- en gebouwenkapitaal	30,1	29,2	28,7	28,4	30,8	32,4
berekende lonen	45,5	46,8	44,2	43,7	45,9	43,2
betaalde lonen	0,2	0,2	0,6	0,2	1,1	0,8
werk door derden	9,2	8,8	8,2	6,1	6,9	7,1
overige kosten	-	-	-	17,5	18,2	19,7
Totale kosten	262,2	258,0	250,2	264,0	281,2	321,5
Netto bedrijfsresultaat per omgerekend varken	19,9	-24,1	-30,7	19,2	15,8	-26,1
Opbrengst per 1.000 euro kosten	1.076	907	877	1.073	1.056	918
Familiaal arbeidsinkomen per omgerekend varken	65,3	22,8	13,5	62,9	61,7	17,1
Familiaal arbeidsinkomen per FAK	50.073	17.583	11.111	51.839	49.693	14.528
Bedrijfsinkomen per omgerekend varken	-	-	-	68,8	69,1	25,4
Bedrijfsinkomen per FAK	-	-	-	56.600	55.719	21.527

Bron: AMS

5. De groente- en aardbeiensector

5.1. Structurele kenmerken

In Vlaanderen zijn er in 2007 2.041 gespecialiseerde groente- en aardbeienbedrijven met beroepsmatig karakter of een daling van 5% ten opzichte van vorig jaar (tabel 19). De daling is merkbaar bij alle specialisaties.

Tabel 19: Structuur van de gespecialiseerde groente- en aardbeienbedrijven

		gespecialiseerde glasgroente- bedrijven	bedrijven met overwegend groenten in openlucht	champignon- bedrijven	aardbeienbedrijven	gespecialiseerde groentebedrijven
aantal bedrijven	2001	974	541	91	415	2.322
	2005	851	620	74	388	2.214
	2006	823	587	60	410	2.143
	2007	779	578	57	376	2.041
oppervlakte groenten per bedrijf (ha) ⁽¹⁾	2001	0,99	5,53	0,18	1,99	2,37
	2005	1,12	6,62	0,21	2,23	2,96
	2006	1,16	6,72	0,23	2,02	2,98
	2007	1,22	6,91	0,22	2,18	3,10
oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (ha) ⁽²⁾	2001	2,08	13,38	0,92	6,03	5,69
	2005	2,26	15,21	0,44	6,71	7,01
	2006	2,29	15,77	0,51	7,24	7,32
	2007	2,25	15,63	1,12	6,69	7,34

⁽¹⁾ de oppervlakte die in aanmerking wordt genomen is afhankelijk van de specialisatie: oppervlakte aardbeien, groenten in openlucht, glasgroenten en champignons voor respectievelijk de gespecialiseerde aardbeienbedrijven, bedrijven met overwegend groenten in openlucht, glasgroentebedrijven en champignonbedrijven

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

De gespecialiseerde glasgroentebedrijven vormen de grootste groep. De gemiddelde oppervlakte groenten onder glas bedraagt op deze bedrijven volgens de meettelling 1,18 ha, waarvan tomaten (50,0%) en kropsla (17,9%) de grootste oppervlakte voor hun rekening nemen. Paprika sluit de top 3 af met 9,6% van de oppervlakte. Deze 3 groenten zijn, samen met komkommers, goed voor 82% van de oppervlakte onder glas. De gemiddelde oppervlakte groenten bedraagt 1,22 ha; 97% van de oppervlakte groenten op deze bedrijven wordt dus onder glas gekweekt.

Bij de bedrijven met overwegend groenten in openlucht¹ wordt volgens de telling de grootste oppervlakte groenten ingenomen door prei (31,7%), gevolgd door witloofwortelen voor forcerie op het bedrijf (28,0%) en bloemkolen (7,7%). Vollegrondsgroenten worden op deze bedrijven vaak gecombineerd met andere land- en tuinbouwteelten, zodat het aandeel van groenten in openlucht slechts 43,9% bedraagt van de totale oppervlakte cultuurgrond op de bedrijven.

Op de aardbeienbedrijven vindt men zowel aardbeien onder glas, onder plastic kappen als in volle grond. Van de totale oppervlakte in mei is 28% onder glas en hoge plastic kappen en

¹ De extensieve groenteteelt wordt niet als tuinbouwteelt maar als akkerbouwteelt beschouwd en maakt dus geen deel uit van de oppervlakte groenten in openlucht.

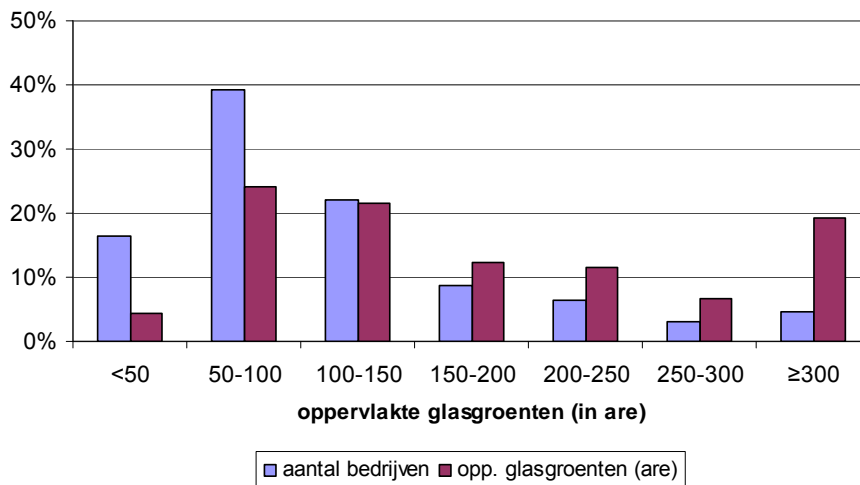
72% in volle grond. Naast aardbeien worden op de aardbeienbedrijven nog andere land- en tuinbouwgewassen geteeld. De oppervlakte aardbeien bedraagt slechts 30% van de totale oppervlakte cultuurgrond.

De champignonbedrijven blijven dalen in aantal. De oppervlakte groenten blijft constant, maar de cultuuroppervlakte voor de champignonbedrijven neemt gemiddeld sterk toe. Dit wijst op een mindere specialisatie van deze bedrijven.

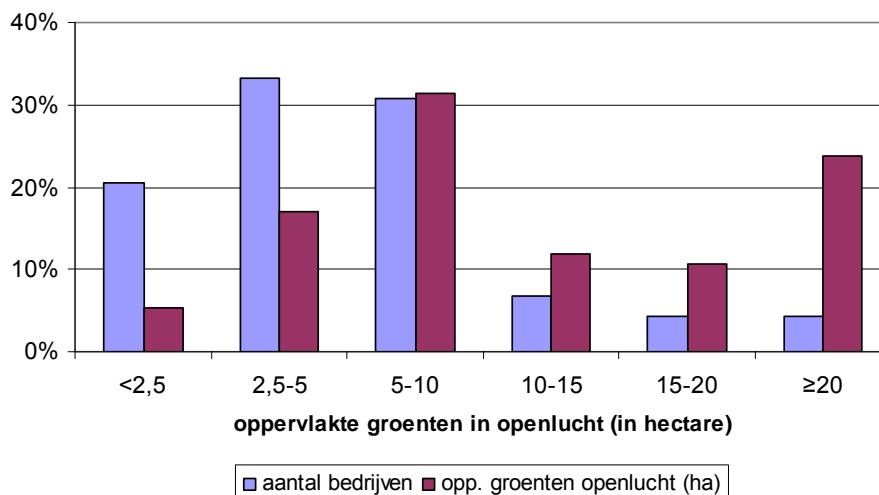
Gemiddeld is de oppervlakte van de groentebedrijven gestegen. Gespecialiseerde glasgroentebedrijven, bedrijven met groenten in openlucht en aardbeienbedrijven dalen in oppervlakte. Champignonbedrijven worden groter. Er blijft echter een grote spreiding tussen de bedrijven onderling (figuur 22).

Figuur 22: Verdeling bedrijven volgens grootteklasse, 2007

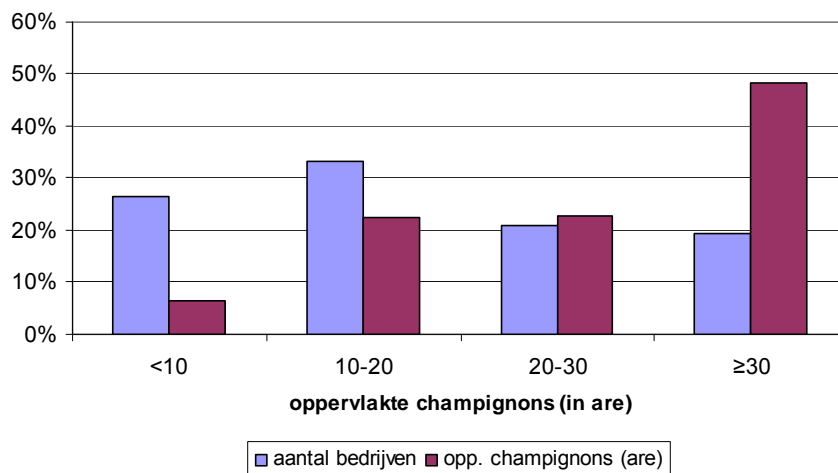
1. gespecialiseerde glasgroentebedrijven

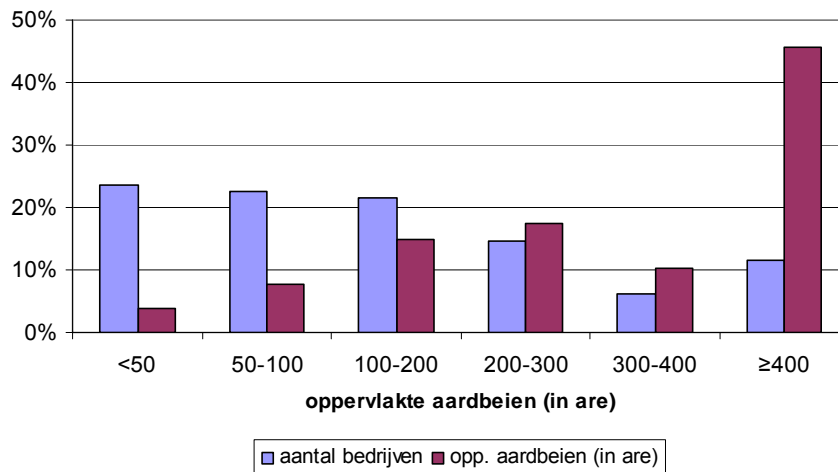
2. bedrijven met overwegend groenten in openlucht

3. champignonbedrijven

4. aardbeienbedrijven

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Departement Landbouw en Visserij

5.2. Rentabiliteit

De analyse van de financiële bedrijfsresultaten is gebaseerd op de boekhoudresultaten van 124 gespecialiseerde groentebedrijven.

Rentabiliteit glasgroentebedrijven

Voor de analyse van de rentabiliteit worden enkel de sterk gespecialiseerde glasgroentebedrijven in rekening gebracht om de invloed van andere tuinbouw takken zoveel mogelijk uit te sluiten. De glastuinbouwteelten leveren op deze bedrijven 98% van de totale geldopbrengsten per are cultuurgrond (tabel 20) en deze bedrijven bewerken gemiddeld 1,58 ha.

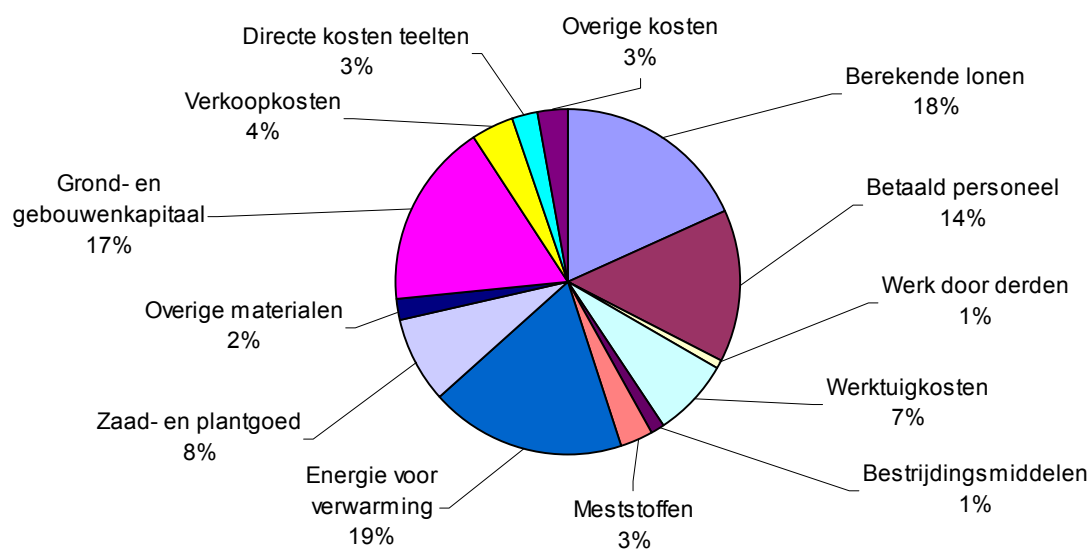
Tabel 20: Bedrijfsresultaten van de sterk gespecialiseerde glasgroentebedrijven, euro per are, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	2.587	2.435	3.115	2.774	2.491	2.288
waarvan glasgroenten	2.555	2.406	3.063	2.717	2.441	2.231
Totale kosten	2.650	2.547	2.869	2.943	2.705	2.572
Netto bedrijfsresultaat	-63	-112	246	-170	-214	-285
Opbrengsten per 1.000 euro kosten	976	956	1.086	942	921	889
Arbeidsinkomen per are	816	758	1.202	785	633	554
Arbeidsinkomen per VAK	27.809	28.165	41.952	27.446	25.635	23.192

Bron: AMS

Gemiddeld voor alle glastuinbouwbedrijven in het boekhoudnet was een daling van de totale opbrengsten merkbaar in 2007 (-8,2%). De totale kosten verminderden ook, maar veel minder (-1,4%). Er werd vooral bespaard op energie voor verwarming (-21%), en op bestrijdingsmiddelen (-29%). Kosten voor grond- en gebouwenkapitaal stegen het sterkst (+9%). In figuur 23 wordt de verdeling van de kosten weergegeven. Hieruit blijkt dat de lonen (berekende plus betaald personeel) en de kost voor de energie voor verwarming meer dan de helft van de totale kosten uitmaken.

Figuur 23: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde glasgroentebedrijven, 2007

Bron: AMS

De lagere opbrengsten die niet gecompenseerd werden door een voldoende kostenverlaging hadden in 2007 een negatieve invloed op de inkomensvorming. Het arbeidsinkomen per VAK werd met 9,5% neerwaarts bijgesteld en bereikte 61% van het vergelijkbaar inkomen. Hiermee zakte het arbeidsinkomen in 2007 verder weg in vergelijking met het goede jaar 2003. Gemiddeld werken er 3,78 arbeidskrachten op de gespecialiseerde glasgroentebedrijven, waarvan 1,79 familiale arbeidskrachten.

Achter dit gemiddelde schuilt echter een grote variatie. Onder andere afhankelijk van het teeltplan kunnen de resultaten tussen de bedrijven sterk uiteenlopen. In tabel 21 worden de gegevens weergegeven van enkele belangrijke bedrijfstakken.

Tabel 21: Rentabiliteitscijfers van de bedrijfstacken tomaten, komkommer, kropsla en paprika, 2005-2007

	2005	2006	2007
Tomaten			
- opbrengst verkoop (euro/are)	3.247	3.466	3.423
- ontvangen prijs (euro/kg)	0,77	0,78	0,78
- variabele kosten (euro/are)	1.562	1.783	1.588
- bruto saldo (euro/are)	1.685	1.683	1.835
Komkommer			
- opbrengst verkoop (euro/are)	1.634	1.557	1.541
- ontvangen prijs (euro/stuk)	0,33	0,26	0,27
- variabele kosten (euro/are)	770	791	673
- bruto saldo (euro/are)	864	766	868
Kropsla			
- opbrengst verkoop (euro/are)	446	557	349
- ontvangen prijs (euro/stuk)	0,37	0,42	0,28
- variabele kosten (euro/are)	235	287	203
- bruto saldo (euro/are)	211	270	146
Paprika			
- opbrengst verkoop (euro/are)	1.493	2.019	2.037
- ontvangen prijs (euro/kg)	0,99	1,37	1,41
- variabele kosten (euro/are)	1.359	1.541	1.697
- bruto saldo (euro/are)	134	478	340

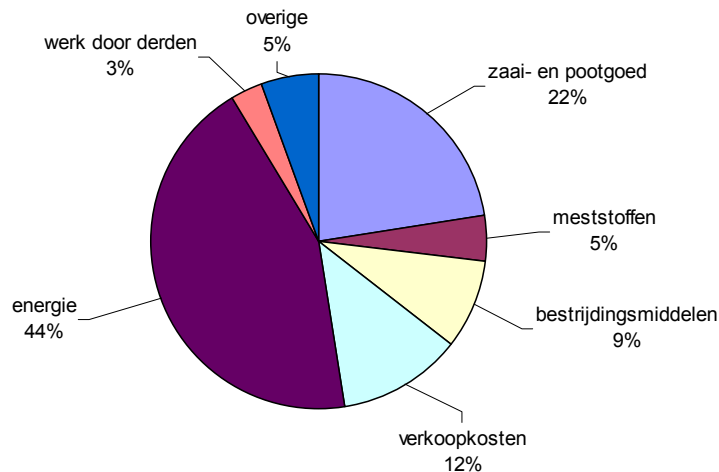
Bron: AMS

De slaprijs was in 2007 zeer laag. Gemiddeld ontvingen de telers 14 cent per krop minder dan in 2006, een daling van 32%. Een overaanbod, gecombineerd met een kwakkelzomer en dus een lage vraag, zorgde voor een slechte prijsvorming. Ook in het buitenland kon de Vlaamse sla niet afgezet worden.

De variabele kosten daalden met 29%. Deze daling was vooral toe te schrijven aan een sterke daling van de energiekosten (-39%) door het minder koude voorjaar. Daarnaast daalden de kosten voor bestrijdingsmiddelen met 50%, waarmee ze terug op het niveau van 2005 komen, na een sterke stijging in 2006.

De opbrengsten daalden sterker dan de kosten (-37%) zodat het bruto saldo met 37% afnam tot 146 euro per are. Uit een indeling van de variabele kosten blijkt dat de energie de belangrijkste kost is (figuur 24). In vergelijking met de andere glasgroenten wegen de kosten voor het plantgoed relatief meer door.

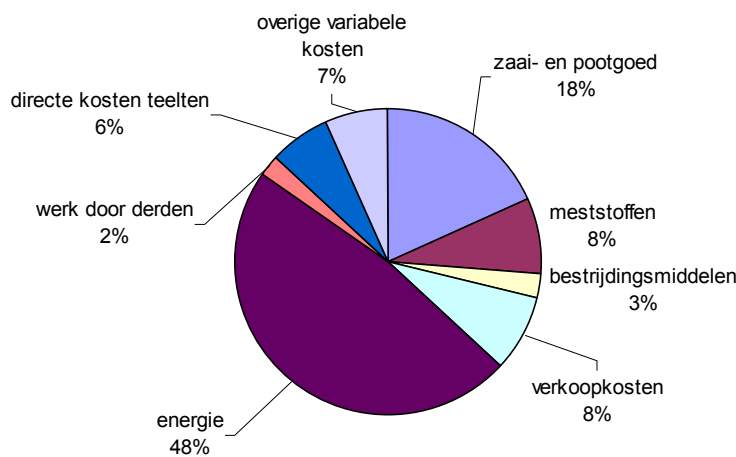
Figuur 24: Structuur van de variabele kosten voor de productie van kropsla onder glas, 2007

Bron: AMS

De prijs voor tomaten bleef ongeveer ongewijzigd. De ontvangsten per are waren ook vergelijkbaar met die van 2006, ondanks het minder goede weer tijdens de zomer. Ook in deze teelt dalen de kosten voor energie met 23% tegenover 2006. De kosten voor meststoffen stegen echter fors met 24%. Het grote aandeel van energie (figuur 25) in het totaal zorgde ervoor dat de variabele kosten daalden met 11%. Het bruto saldo steeg met 9% tot 1.835 euro per are.

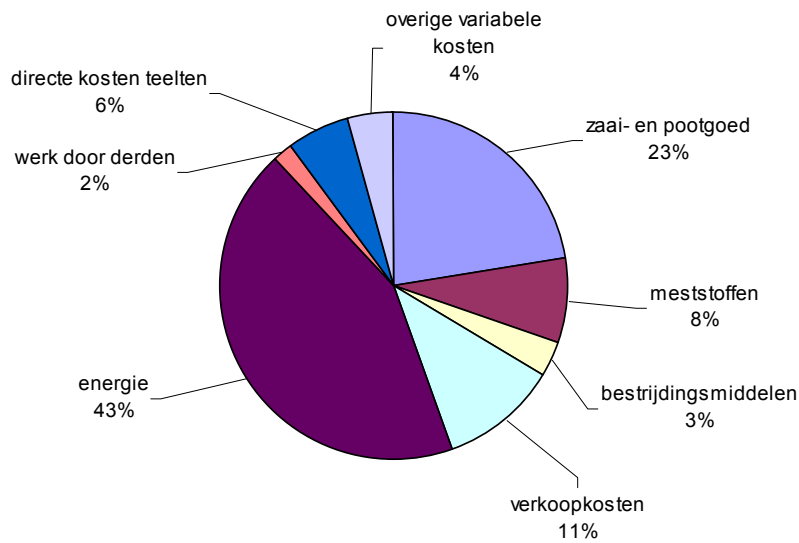
Figuur 25: Structuur van de variabele kosten voor de productie van tomaten onder glas, 2007

Bron: AMS

De gemiddelde komkommerprijs in 2007 is ongeveer dezelfde als in 2006. De opbrengsten per are bleven ongeveer constant. Aan kostenzijde daalden de variabele kosten met 15%, zodat het bruto saldo opnieuw steeg naar het niveau van 2005. Energie is de belangrijkste variabele kost bij de komkommerteelt, de daling bij de variabele kosten is voor het grootste deel toe te schrijven aan een daling van de energiekosten (figuur 26).

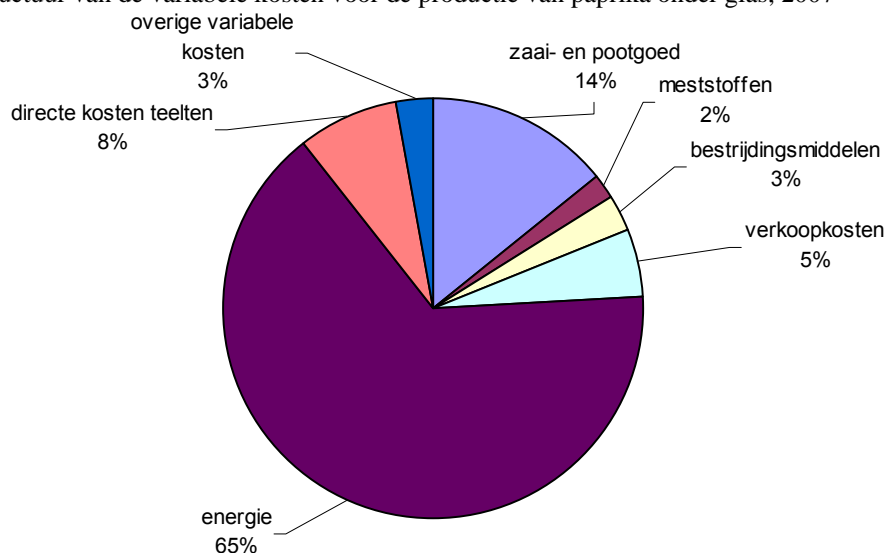
Figuur 26: Structuur van de variabele kosten voor de productie van komkommers onder glas, 2007

Bron: AMS

De prijs voor paprika's steeg in 2007 boven de prijs van 2006. De aanvoer vanuit Spanje was immers laag, door residuproblemen bij de paprikateelt ginder. In tegenstelling tot de andere serregroenten stegen voor paprika de variabele kosten met 10%. Een grote stijging is waargenomen bij de kost voor bestrijdingsmiddelen. In 2006 was deze kost al meer dan verdubbeld tegenover 2005, in 2007 stijgt deze kost nogmaals met 124%. De belangrijkste stijging zat voor de paprikateelt echter bij de kost voor energie. Deze kost steeg met bijna 10%. Door het zeer grote aandeel van energie in de totale variabele kost (65%) is deze stijging in absolute cijfers veel belangrijker dan de stijging bij de kost voor bestrijdingsmiddelen. De gestegen opbrengsten konden de gestegen variabele kosten niet compenseren. Dit resulteert in een daling van het bruto saldo met 29% ten opzichte van 2006.

Figuur 27: Structuur van de variabele kosten voor de productie van paprika onder glas, 2007

Bron: AMS

Rentabiliteit bedrijven met overwegend groenten in openlucht

Gemiddeld hebben de bedrijven 14,0 ha cultuurgrond en werken er 2,55 arbeidskrachten op de bedrijven, waarvan 1,80 familiale.

De totale opbrengsten per ha cultuurgrond bij de bedrijven met overwegend groenten in openlucht daalden in 2007 met 4%. Verder blijkt uit tabel 22 dat de tuinbouwteelten ongeveer 93% van de totale inkomsten van deze bedrijven leveren. De inkomsten uit tuinbouwteelten stegen met 2%.

Tabel 22: Bedrijfsresultaten van de bedrijven met overwegend groenten in openlucht, euro per ha, 2001-2007

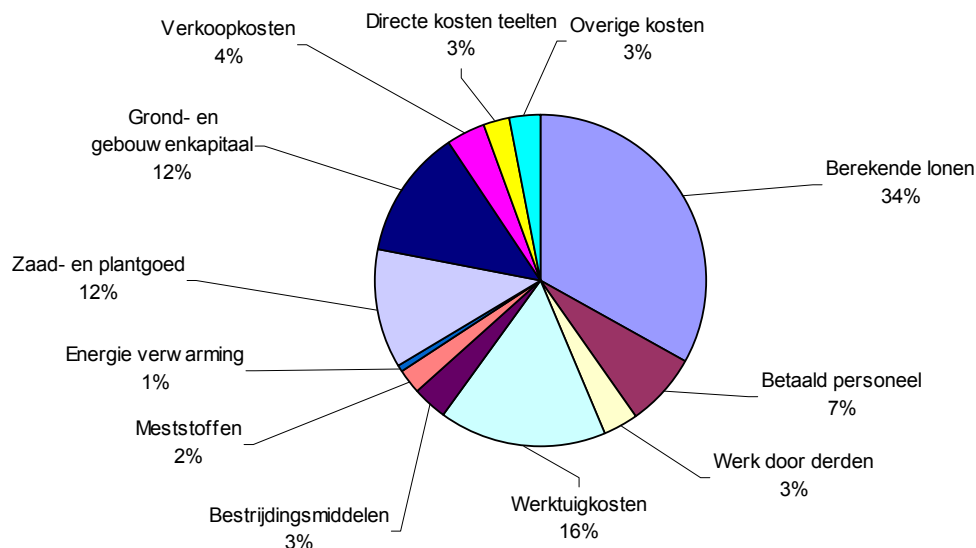
	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	13.518	13.484	11.356	10.727	13.664	13.094
waarvan tuinbouwteelten	12.754	12.863	10.672	9.680	11.988	12.195
Totale kosten	13.683	13.692	12.995	12.178	15.098	14.614
Netto bedrijfsresultaat	-165	-208	-1.639	-1.451	-1.434	-1.520
Opbrengsten per 1.000 euro kosten	988	985	874	880	905	896
Arbeidsinkomen per ha	6.041	5.578	3.565	3.893	4.840	4.368
Arbeidsinkomen per VAK	27.041	27.809	19.692	22.803	24.923	23.962

Bron: AMS

De totale kost daalde met 3%. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door een daling van de loonkost. De kost voor fictieve en betaalde lonen daalde met 6%. De kost voor de energie voor verwarming daalde met 10%, maar deze kost is minder belangrijk op deze bedrijven. De kost voor zaai- en plantgoed steeg fors met 18%, de werktuigkosten, waarbij energie voor verwarming niet meegeteld wordt, stegen met 12%.

In figuur 28 wordt de verdeling van de kosten weergegeven. Hieruit blijkt dat een derde van de kosten voor rekening van de berekende lonen is. Daarnaast vallen ook de grote aandelen van de werktuigkosten, kosten van grond- en gebouwenkapitaal en de kosten voor zaai- en plantgoed op.

Figuur 28: Structuur van de kosten voor de bedrijven met overwegend groenten in openlucht, 2007

Bron: AMS

De opbrengsten daalden sterker dan de kosten, waardoor het netto bedrijfsresultaat daalde. Het arbeidsinkomen per volwaardige arbeidskracht daalde met 4% tot 63% van het vergelijkbaar inkomen.

De resultaten verschillen sterk per teelt, zodat afhankelijk van het teeltplan de resultaten sterk kunnen verschillen tussen de bedrijven onderling. In tabel 23 worden de rentabiliteitsgegevens per are weergegeven voor prei en bloemkool.

Tabel 23: Rentabiliteitscijfers van de bedrijfstakken prei en bloemkool, 2005-2007

	2005	2006	2007
prei			
- opbrengst verkoop (euro/are)	221	162	212
- prijs (euro/kg)	0,66	0,46	0,62
- variabele kosten (euro/are)	54	59	77
- bruto saldo (euro/are)	167	103	135
bloemkool			
- opbrengst verkoop (euro/are)	112	172	175
- prijs (euro/stuk)	0,59	0,89	0,85
- variabele kosten (euro/are)	39	50	47
- bruto saldo (euro/are)	73	122	128

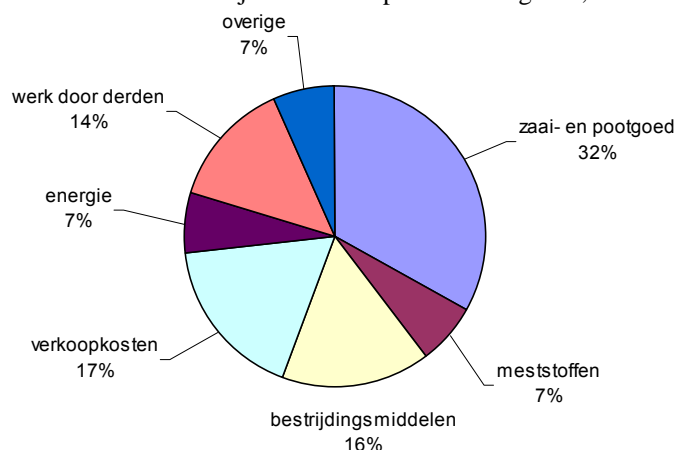
Bron: AMS

Voor prei werd het jaar 2007 bij de LMN-bedrijven gekenmerkt door hogere financiële opbrengsten dan in 2006, gecombineerd met hogere kosten. Zowel kosten als opbrengsten stegen met 30%. Dit had een hoger bruto saldo tot gevolg.

Het weer was relatief warm en vochtig, waardoor de prei een verhoogde ziektedruk kende. Hierdoor steeg de kost voor gewasbescherming met 24%. De kosten voor het zaai- en pootgoed stegen met 40%. Dat zijn de belangrijkste variabele kosten, samen met de verkoopkosten (figuur 29). Het jaar werd gekenmerkt door een moeilijke prijsvorming door een haperende export. De kwaliteit was goed. Op het einde van het seizoen, vanaf oktober, begon de prijs op te lopen.

De bedrijven in de LMN-steekproef behaalden goede resultaten voor 2007, wat resulteerde in een hoger bruto saldo dan in 2006.

Figuur 29: Structuur van de variabele kosten bij de teelt van prei in volle grond, 2007

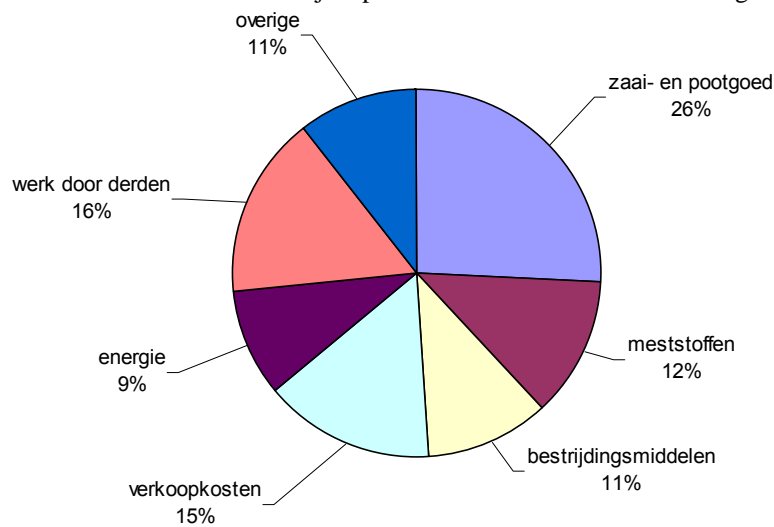

Bron: AMS

De vollegrondbloemkolen werden in 2007 tegen iets lagere prijzen dan in 2006 verkocht. Toch stegen de opbrengsten per are iets (+2%). De kosten daalden licht met 6%. Deze twee evoluties zorgden voor een stijging van het bruto saldo. Zaad en plantgoed, verkoopkosten

(verpakkingsmateriaal, commissies, enz.) en loonwerk zijn de drie belangrijkste kosten (figuur 30). Loonwerk won aan belang vergeleken met 2006.

Figuur 30: Structuur van de variabele kosten bij de productie van bloemkolen in volle grond, 2007

Bron: AMS

De gemiddelde witloofprijs daalde in 2007. Het VBT meldt een daling van de middenprijs van 1,05 euro per kg in 2006 naar 0,98 euro per kg in 2007. De aanvoer daalde ook. Bij de bedrijven in de LMN-steekproef zien we een sterkere daling in de gemiddeld ontvangen prijs, van 1,07 euro per kg naar 0,78 euro per kg.

Rentabiliteit champignonbedrijven

In tabel 24 worden de bedrijfsresultaten weergegeven, waaruit blijkt dat op de gespecialiseerde champignonbedrijven 98% van de opbrengsten afkomstig is van de verkoop van champignons. De gemiddelde referentieoppervlakte bedraagt 1,67 ha. Het aantal arbeidskrachten stijgt tot 7,25, waarvan 1,91 familiale.

De totale opbrengsten per VAK zijn het hoogst in de beschouwde periode, ondanks het toegenomen aantal VAK. In 2004 en 2005 kampte de sector met zeer lage prijzen door Poolse import. Aangezien de niet-geautomatiseerde pluk arbeidsintensief is, heeft Polen hier een voordeel door lagere loonkosten. De laatste jaren herstelt de prijs zich, doordat telers meer neigen naar een directe afzet van hun product, met de nadruk op de kwaliteit. Het aanbod aan champignons was in 2007 eerder krap, dit had slechts een miniem effect op de prijs. De kosten stegen sterk, maar deze konden niet volledig doorgerekend worden in de prijs. De goede opbrengsten kunnen verklaard worden door een gecombineerd effect van een lichte productiestijging en een lichte prijsstijging.

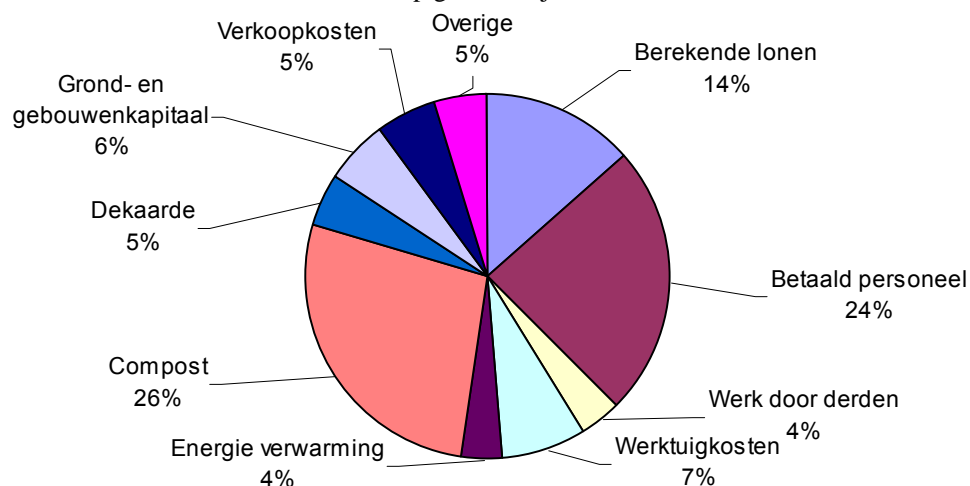
Tabel 24: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde champignonbedrijven, euro per VAK, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	85.027	78.089	77.474	75.352	80.859	87.293
waarvan champignons	82.519	75.864	74.661	73.712	79.802	85.791
Totale kosten	85.224	82.647	84.040	84.044	84.614	87.728
Totale kost per kg geproduceerd (euro/kg)	-	-	-	1,60	1,65	1,62
Netto bedrijfsresultaat	-196	-4.558	-6.565	-8.692	-3.756	-435
Opbrengsten per 1.000 euro kosten	998	945	922	897	956	995
Arbeidsinkomen per VAK	28.489	24.598	23.382	24.859	29.618	32.345
Verkoopprijs (euro/kg)	1,32	1,31	1,35	1,40	1,56	1,58

Bron: AMS

De gestegen kosten per VAK (+3,7%) zijn volledig toe te schrijven aan de stijging van de kost voor compost (+13%) en dekaarde (+23%). Ook de loonkost voor betaald personeel steeg licht (+5%). Betaalde lonen en compost zijn goed voor de helft van de kosten.

Figuur 31: Structuur van de kosten voor de champignonbedrijven, 2007

Bron: AMS

Bovenstaande ontwikkelingen resulteerden in een arbeidsinkomen per volwaardige arbeidskracht van 32.345 euro, wat overeenkomt met 85% van het vergelijkbaar inkomen voor 2007.

Rentabiliteit aardbeienbedrijven

Op de gespecialiseerde aardbeienbedrijven is 83,3% van de opbrengsten afkomstig van de verkoop van aardbeien. De totale opbrengsten per ha cultuurgrond stegen in 2007 met 10% ten opzichte van 2006 (tabel 25).

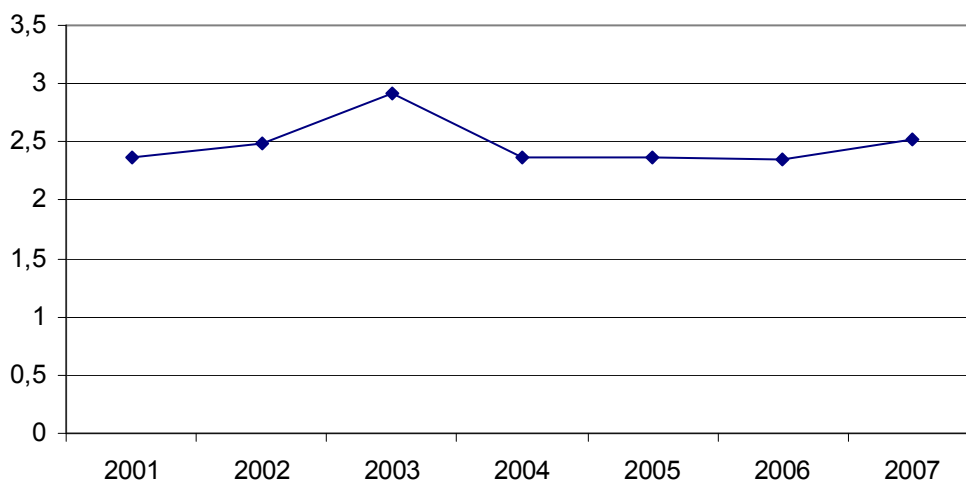
Tabel 25: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde aardbeienbedrijven, euro per ha, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	56.955	61.240	65.000	62.751	70.230	77.183
groenten onder glas	30.950	32.364	28.717	33.643	39.112	31.846
waarvan aardbeien onder glas	-	-	-	-	-	31.606
groenten in openlucht	22.513	24.969	30.907	19.697	22.110	32.789
waarvan aardbeien in openlucht	-	-	-	-	-	32.653
Totale kosten	63.500	65.244	64.082	65.383	75.375	81.415
Netto bedrijfsresultaat	-6.545	-4.004	918	-2.630	-5.145	-4.232
Opbrengsten per 1.000 €kosten	897	939	1.014	960	932	948
Arbeidsinkomen per hectare	22.724	28.886	32.299	25.640	25.830	26.944
Arbeidsinkomen per VAK	19.482	25.168	29.419	27.110	25.480	26.335

Bron: AMS

De middenprijs voor aardbeien op de Belgische veilingen lag hoger in 2007 dan in 2006. Door het warme voorjaarsweer waren veel aardbeien vroeg rijp, wat een grote aanvoer betekende, met een lagere prijs tot gevolg. Vanaf juni was de aanvoer al heel wat minder en herstelde de prijs zich. De gestegen prijs en de goede oogst zorgden voor een stijging van de opbrengst per hectare met 10%. De opbrengsten van de groenten onder glas daalden met 18%, de opbrengsten van groenten in openlucht en onder plastic stegen met 48%. Bij deze groenten onder glas en in openlucht maken aardbeien op de aardbeienbedrijven meer dan 99% van de opbrengsten uit.

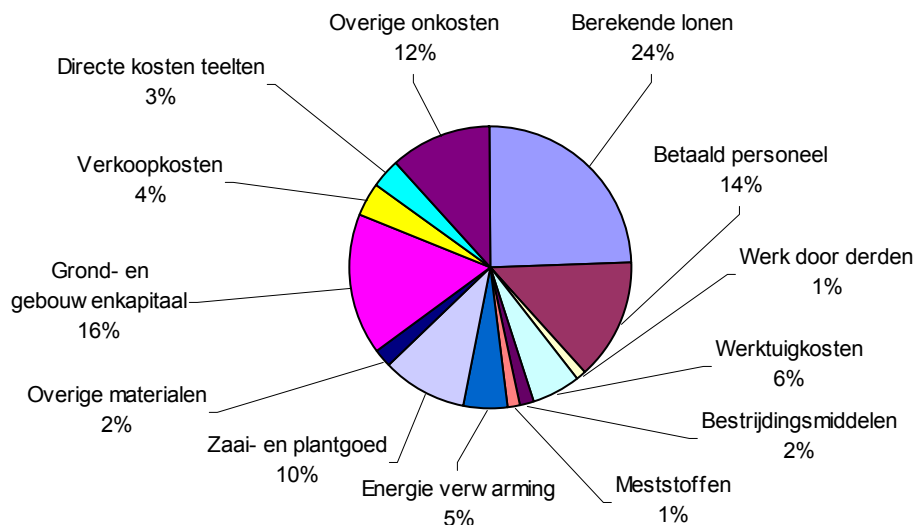
Figuur 32: Middenprijs aardbeien op Belgische veilingen, 2001-2007

Bron: VBT

De totale kosten per ha zijn met 8,0% gestegen. De stijging was algemeen, in absolute cijfers waren de stijging bij de overige onkosten en de kost voor het plantgoed het belangrijkste. De overige kosten bestaan vooral uit kosten voor krachtvoerders, wat de stijging verklaart. Ook het betaald personeel zorgde voor een grote stijging. De kost voor loonwerk steeg met bijna 50%, maar doordat deze kost slechts 1% van de totale kost uitmaakt is de impact van deze stijging miniem. In figuur 33 wordt de verdeling van de kosten weergegeven. Hieruit blijkt dat de kosten voor lonen (berekende en betaalde) 38% innemen.

Figuur 33: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde aardbeienbedrijven, 2007

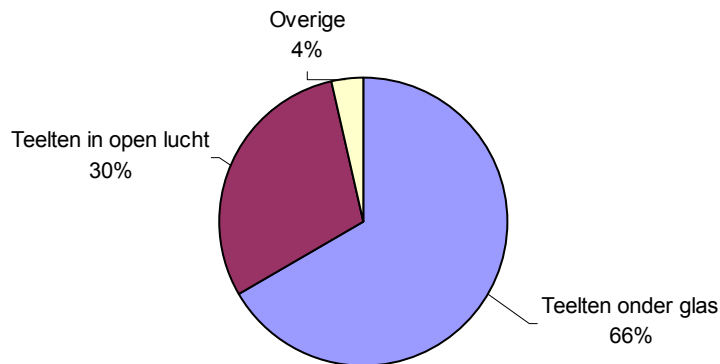
Bron: AMS

Per ha uitgedrukt, bleef het inkomen redelijk stabiel. Het arbeidsinkomen per VAK stijgt met 3,4% tot 69% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 3,42 arbeidskrachten op de gespecialiseerde aardbeienbedrijven, waarvan 1,65 familiale.

Rentabiliteit groente- en aardbeienbedrijven: samenvattend overzicht

Gemiddeld voor alle groente- en aardbeienbedrijven noteert men in 2007 een daling van de opbrengsten per are cultuurgrond met 7% tegenover 2006. Deze daling is volledig toe te schrijven aan de teelten onder glas. De teelten in openlucht tekenden een stijging op van 7%. Figuur 34 geeft de structuur van de opbrengsten weer. Hieruit blijkt dat op een gemiddeld groentebedrijf 66% van de opbrengsten afkomstig is van teelten onder glas. In 2006 was dit nog 70%.

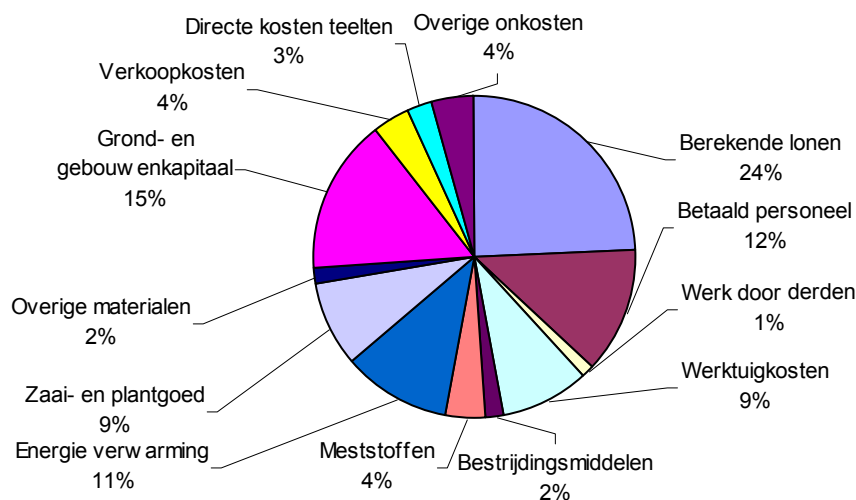
Figuur 34: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde groentebedrijven, 2007

Bron: AMS

De kosten daalden ook, maar minder sterk (-4%). Uit de verdeling van de kosten volgens oorsprong (figuur 35) blijkt dat de belangrijkste kosten die voor lonen (36%), grond- en gebouwenkapitaal (15%) en verwarming (11%) zijn. De kosten voor grond- en gebouwenkapitaal en de werktuigkosten worden belangrijker. Dit duidt op investeringen in de tuinbouwbedrijven.

Figuur 35: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde groentebedrijven, 2007

Bron: AMS

Per are uitgedrukt is het arbeidsinkomen afgenomen met 12%. Het arbeidsinkomen per VAK is minder sterk gedaald door de grotere oppervlakte per VAK. Het inkomen bereikte 64% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 3,31 arbeidskrachten op de gespecialiseerde groentebedrijven, waarvan 1,84 familiale.

Tabel 26: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde groente- en aardbeienbedrijven, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	-	-	-	5,7	5,3	5,7
Aantal VAK	-	-	-	3,22	3,25	3,31
Rentabiliteit						
Opbrengsten/are cultuurgrond						
teelten onder glas	379	367	405	322	358	317
teelten in openlucht	136	139	119	111	132	141
overige	3	5	6	15	20	18
Totale opbrengsten	518	511	543	448	510	476
Kosten/are cultuurgrond						
zaai- en plantgoed	49	48	48	42	45	45
bestrijdingsmiddelen	12	12	12	9	11	10
meststoffen	26	27	26	18	20	21
energie voor verwarming	67	54	60	59	73	57
werktuigkosten	30	31	31	38	46	47
overige materialen	13	14	12	9	10	10
kosten van grond- en gebouwenkapitaal	76	80	77	67	78	83
verkoopkosten	22	22	23	19	21	21
directe kosten teelten	12	12	15	14	16	14
berekende lonen	133	135	131	121	137	131
betaald personeel	73	73	72	64	69	66
werk door derden	8	9	9	7	8	8
algemene onkosten	20	21	21	19	24	22
Totale kosten	541	538	537	486	558	534
Netto bedrijfsresultaat euro/are cultuurgrond	-23	-27	6	-39	-48	-58
Opbrengst per 1.000 euro kosten	957	950	1011	921	913	892
Arbeidsinkomen (in euro per VAK)	25.675	26.749	32.094	26.116	25.699	24.096
Arbeidsinkomen (in euro per are cultuurgrond)	183	181	209	146	158	139

Bron: AMS

6. De fruitsector (exclusief de aardbeiensector)

6.1. Structurele kenmerken

In 2007 telt de Vlaamse fruitsector 866 gespecialiseerde fruitbedrijven met beroepsmatig karakter of een daling met 1% tegenover 2006 (tabel 27). Van hun oppervlakte cultuurgrond is 85% bestemd voor fruit. De appels en peren nemen de grootste oppervlakte voor hun rekening en zijn samen goed voor ruim 93% van de oppervlakte fruit. Het gemiddeld areaal peren per bedrijf neemt verder toe ten nadele van het areaal appels. Voor de eerste maal is de gemiddelde oppervlakte peren hoger dan de gemiddelde oppervlakte appels.

Tabel 27: Structuur van de gespecialiseerde fruitbedrijven, 2001, 2005 - 2007

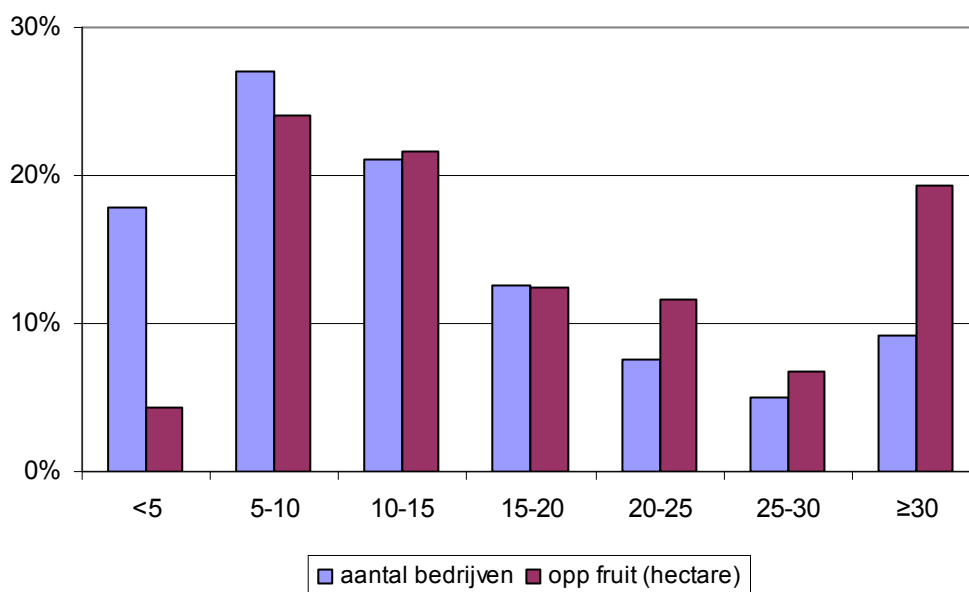
	2001	2005	2006	2007
Aantal bedrijven	998	896	874	866
Oppervlakte fruit per bedrijf (in ha) ⁽¹⁾	12,6	14,3	14,4	14,8
<i>waarvan</i> <i>appelen</i>	56,50%	49,70%	47,80%	46,17%
<i>peren</i>	37,50%	43,30%	44,50%	46,48%
Oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (in ha)	14,9	16,7	17,1	17,4

⁽¹⁾ exclusief aardbeien

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

De gemiddelde oppervlakte van de bedrijven is licht gestegen ten opzichte van 2006. Er is een grote spreiding tussen de bedrijven onderling (figuur 36). Ongeveer de helft van de totale oppervlakte fruit zit geconcentreerd bij 34% van de bedrijven. De helft van de bedrijven heeft ongeveer 70% van de totale oppervlakte ter beschikking.

Figuur 36: Verdeling volgens grootteklasse, 2007

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Departement Landbouw en Visserij

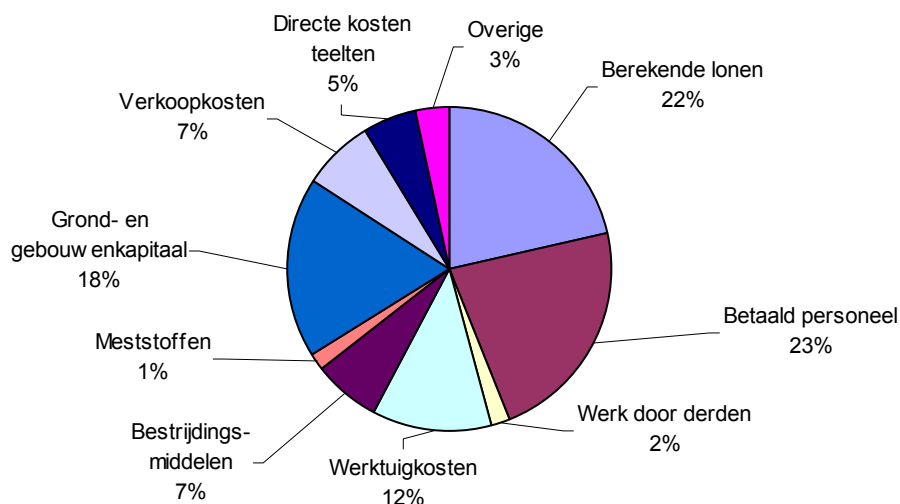
6.2. Rentabiliteit

De analyse van de financiële bedrijfsresultaten is gebaseerd op de boekhoudgegevens van 59 gespecialiseerde fruitbedrijven, die gemiddeld 17,3 ha cultuurgrond bezitten. De opbrengsten uit fruit (zonder aardbeien) maken bij de gespecialiseerde fruitbedrijven bijna 96% van de totale opbrengsten uit (tabel 29). De totale opbrengsten zijn de hoogste in de beschouwde periode. Ze stijgen met 28% tegenover 2006. De stijging is volledig te danken aan de stijging van de opbrengsten uit fruit.

De totale kosten per hectare zijn met 8% gestegen in vergelijking met 2006. De toename van de energiekost (+25%) en de directe kosten aan de teelten (+31%) zijn procentueel het grootst, maar in absolute cijfers zijn de lonen van het betaalde personeel verantwoordelijk voor de grootste stijging (+17%).

In figuur 37 wordt de verdeling van de kosten over de voornaamste kostenrubrieken weergegeven. Hieruit blijkt dat de lonen (berekende + betaalde lonen) en de kosten voor grond- en gebouwenkapitaal de voornaamste kosten zijn. Zij zijn samen verantwoordelijk voor bijna twee derde van de totale kosten.

Figuur 37: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde fruitbedrijven (zonder aardbeienbedrijven), 2007

Bron: AMS

Bovenstaande ontwikkelingen resulteren in 2007 in een sterke stijging van het arbeidsinkomen per VAK ten opzichte van 2006 (+51%), wat neerkomt op 121% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 4,12 arbeidskrachten op de gespecialiseerde fruitbedrijven, waarvan 1,53 familiale arbeidskrachten.

De bedrijfsresultaten zijn echter afhankelijk van het aandeel van de diverse soorten fruit in het teeltplan. De belangrijkste fruitrassen in Vlaanderen zijn appels en peren. Het is daarom interessant om deze bedrijfstakken afzonderlijk te beschouwen (tabel 28).

De gemiddeld ontvangen prijs voor appels en peren was een stuk hoger dan in 2006. Er was een goede oogst, en in het buitenland had men te kampen met mislukte teelten door extreme weersomstandigheden tijdens de bloei. De variabele kosten stegen zowel bij de appels als bij

de peren. De stijging van de variabele kosten was minder belangrijk dan de stijging van de opbrengsten. Dit resulteerde in een toename van het bruto saldo voor de appelen en de peren. Het bruto saldo voor de peren stijgt opnieuw boven dat van de appelen.

Tabel 28: Rentabiliteitscijfers van de bedrijfstakingen appelen en peren, 2005 – 2007

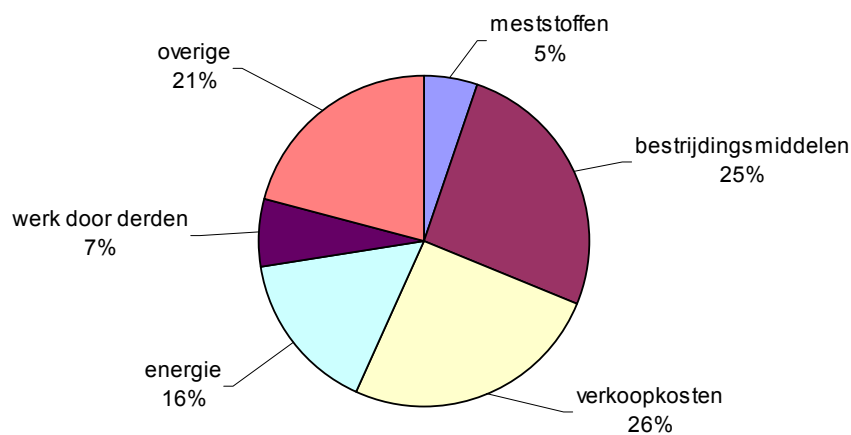
1. Appelen			
	2005	2006	2007
Opbrengst (in euro/are)	127,4	166,4	212,8
Ontvangen prijs (in euro/kg)	0,336	0,381	0,444
Variabele kosten (in euro/are)	38,1	41,3	45,3
Bruto saldo (in euro/are)	89,3	125,1	167,5
2. Peren			
	2005	2006	2007
Opbrengst (in euro/are)	184,5	161,6	228,1
Ontvangen prijs (in euro/kg)	0,626	0,475	0,611
Variabele kosten (in euro/are)	34,1	40,2	47,6
Bruto saldo (in euro/are)	150,4	121,4	180,5

Bron: AMS

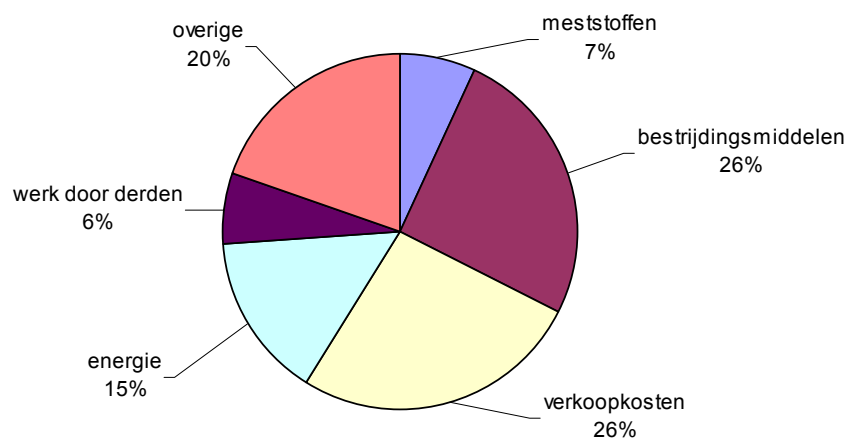
Bij de variabele kosten voor appelen en peren (figuur 38) maken de bestrijdingsmiddelen en de verkoopkosten de hoofdbrok uit. Samen zijn ze goed voor meer dan de helft van de variabele kosten. Bij de overige kosten zitten vooral directe kosten aan teelten.

Figuur 38: Structuur van de variabele kosten voor de productie van fruitgewassen, 2007

1. appelen

2. peren

Bron: AMS

Tabel 29: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven (excl. aardbeien), 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Referentieoppervlakte (ha)	13,38	13,41	13,53	16,3	16,9	17,3
Aantal VAK	2,6	2,8	2,9	3,6	3,9	4,1
Opbrengsten/ha cultuurgrond						
fruit	10.384	11.975	12.530	14.026	15.360	19.743
andere teelten	245	334	474	380	312	292
overige	897	1.069	897	414	370	545
Totale opbrengsten	11.526	13.378	13.901	14.820	16.041	20.580
Kosten/ha cultuurgrond						
zaai- en plantgoed	11	4	21	47	31	26
bestrijdingsmiddelen	751	819	883	934	1.072	1.159
meststoffen	130	175	186	226	261	254
werktuigkosten	1.241	1.258	1.306	1.748	1.813	2.053
overige materialen	16	11	21	15	20	23
kosten van grond- en gebouwenkapitaal	2.832	3.079	3.148	3.061	3.176	3.106
verkoopkosten	770	854	906	942	1.066	1.232
directe kosten teelten	305	331	325	536	683	897
algemene onkosten	537	580	544	463	452	541
arbeid bedrijfsleider + gezinsleden	3.256	3.494	3.556	3.737	3.738	3.689
betaald personeel	2.046	2.323	2.674	2.953	3.263	3.828
werk door derden	410	363	334	277	379	353
Totale kosten	12.305	13.291	13.904	14.939	15.954	17.160
Netto bedrijfsresultaat euro/ha cultuurgrond	-779	87	-3	-120	87	3.420
Opbrengst per 1.000 euro kosten	937	1.007	1.000	992	1.005	1.199
Arbeidsinkomen (in euro per VAK)	23.304	28.799	29.131	29.674	30.448	46.072
Arbeidsinkomen (in euro per ha cultuurgrond)	4.523	5.904	6.227	6.571	7.088	10.937

Bron: AMS

7. De sierteeltsector (exclusief boomkwekerij) ²

7.1. Structurele kenmerken

In Vlaanderen zijn er in 2007 890 gespecialiseerde sierteeltbedrijven met beroepsmatig karakter of een daling met 6% ten opzichte van 2006 (tabel 30). De daling is merkbaar bij alle bedrijfstypes, maar is het minst sterk bij de azaleabedrijven.

Tabel 30: Structuur van de gespecialiseerde sierteeltbedrijven (exclusief boomkwekerij), 2001-2007

		Gespecialiseerde potplanten- bedrijven	Gespecialiseerde azaleabedrijven	Gespecialiseerde snijbloemen- bedrijven	Gespecialiseerde sierteeltbedrijven
Aantal bedrijven	2001	340	229	224	1.247
	2005	287	192	168	1.011
	2006	260	164	154	948
	2007	240	162	142	890
Oppervlakte sierteelt per bedrijf (in ha) ⁽¹⁾	2001	0,83	1,60	0,63	1,23
	2005	1,09	1,85	0,75	1,46
	2006	1,08	2,10	0,82	1,48
	2007	1,18	2,29	0,97	1,52
Oppervlakte cultuurgrond per bedrijf (in ha)	2001	1,50	1,99	1,71	2,10
	2005	1,84	2,46	2,11	2,92
	2006	1,79	2,62	2,14	2,93
	2007	1,80	2,79	2,01	3,21

⁽¹⁾ de oppervlakte die in aanmerking wordt genomen is afhankelijk van de specialisatie: oppervlakte potplanten, azalea's en snijbloemen voor respectievelijk de gespecialiseerde potplanten-, azalea- en snijbloemenbedrijven.

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

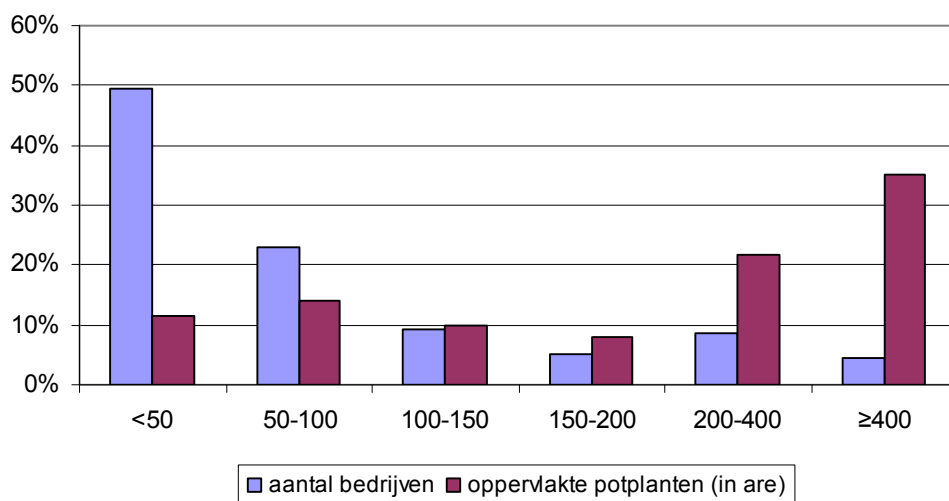
Sierteelt komt zowel in openlucht als onder beschutting voor. Voor de gespecialiseerde potplantenbedrijven is ongeveer 54% van de oppervlakte sierteelt onder glas, voor de gespecialiseerde snijbloemenbedrijven is dit 52% van de oppervlakte. Voor de azaleabedrijven is de oppervlakte onder glas net niet de helft van de oppervlakte sierteelt (49%). Alle sierteeltbedrijven samen hebben ongeveer 60% van hun oppervlakte sierteelt in openlucht en 40% onder glas.

De gemiddelde oppervlakte van de gespecialiseerde sierteeltbedrijven is sterk gestegen tegenover 2006 (+10%), het aandeel sierteelt daalt van 50% van de cultuuroppervlakte in 2006 tot 47% van de cultuuroppervlakte in 2007. De bedrijfsgrootte varieert sterk van bedrijf tot bedrijf (figuur 39). Zo zit bij de azaleabedrijven 51% van de totale oppervlakte azalea's bij de 24% grootste bedrijven, en betelen de 50% kleinste potplantbedrijven slechts 11,5% van de totale oppervlakte potplanten. Bij snijbloemenbedrijven betelen de 22% grootste bedrijven 55% van de oppervlakte snijbloemen.

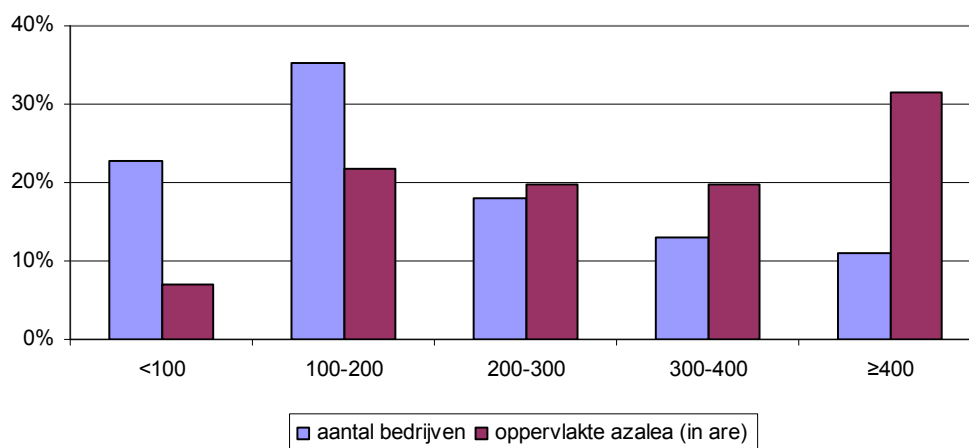
² Bij gebrek aan voldoende bedrijven in het LMN van een aantal bedrijfstypes (o.a. boomkwekerij) worden deze types niet opgenomen in de referentiepopulatie. Voor meer details wordt verwezen naar de paragraaf 'wegingssysteem' in de methodologische toelichting.

Figuur 39: Verdeling van de sierteeltbedrijven per grootteklasse, 2007

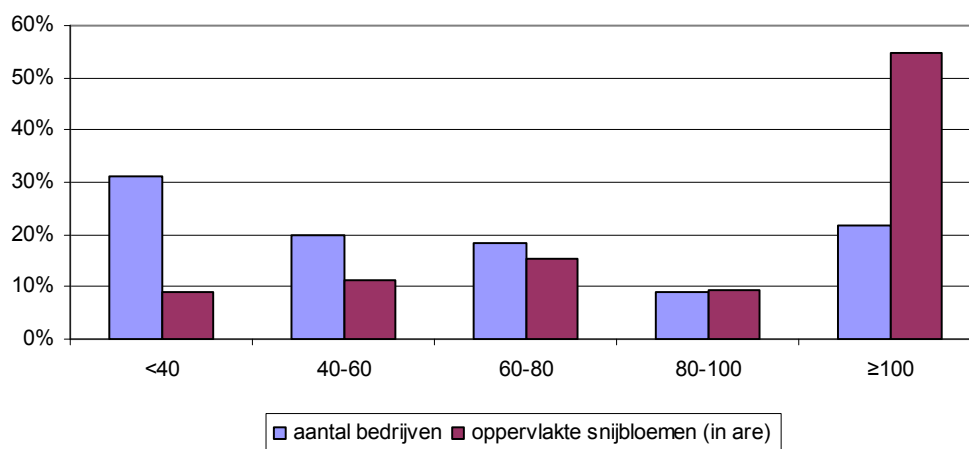
1. potplantenbedrijven

2. azaleabedrijven

3. snijbloemenbedrijven

Bron: eigen berekeningen, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

7.2. Rentabiliteit

De analyse van de financiële resultaten is gebaseerd op de boekhoudresultaten van 75 gespecialiseerde sierteeltbedrijven.

Rentabiliteit potplantenbedrijven

De gespecialiseerde potplantenbedrijven in het LMN bewerken gemiddeld 1,29 ha, waarvan 1,19 ha potplanten, ofwel 92%. Van de opbrengsten is 89% afkomstig van de verkoop van potplanten (tabel 31).

Tabel 31: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde potplantenbedrijven, euro per are, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	3.289	3.605	3.444	2.941	2.662	3.003
waarvan potplanten	2.600	2.487	2.281	2.342	2.270	2.686
Totale kosten	3.331	3.641	3.540	3.120	2.904	3.067
Netto bedrijfsresultaat	-42	-36	-96	-179	-242	-64
Opbrengsten per 1.000 euro kosten	987	990	973	943	917	979
Arbeidsinkomen per are	1.090	1.167	1.076	813	718	797
Arbeidsinkomen per VAK	31.837	34.078	35.105	30.377	29.115	34.052

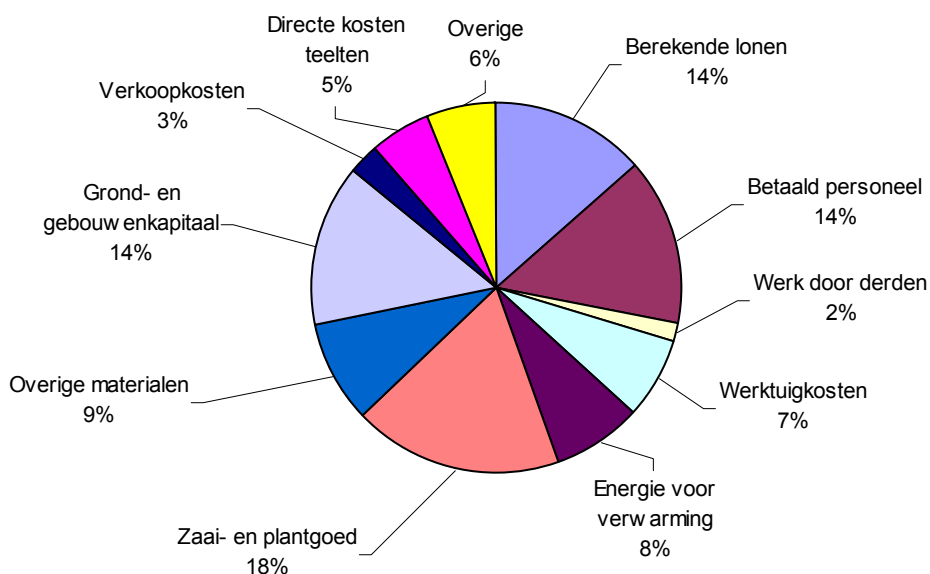
Bron: AMS

De opbrengsten herstelden zich na een dip in 2006. De potplanten brachten gemiddeld 15% meer op, de totale opbrengsten stegen met 11%.

De stijging van de opbrengsten ging gepaard met een lichtere stijging van de kosten. De totale kosten stegen met 5%.

In figuur 40 wordt de verdeling van de kosten over de voornaamste kostenrubrieken weergegeven. Hieruit blijkt dat de grootste kostenposten de lonen (berekend en betaald), het zaad- en plantgoed en de kosten van grond- en gebouwenkapitaal zijn. Deze kosten zijn samen goed voor 60% van de totale kost.

Figuur 40: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde potplantenbedrijven, 2007

Bron: AMS

De totale opbrengsten zijn niet toereikend om de totale kosten te dekken, zodat het netto bedrijfsresultaat negatief is en de opbrengsten per 1.000 euro kosten kleiner zijn dan 1.000. Zowel het netto bedrijfsresultaat als de opbrengsten per 1.000 euro kosten zijn gestegen in 2007 tegenover 2006.

Het arbeidsinkomen is toegenomen. Per are stijgt dit met 10%, per volwaardige arbeidskracht stijgt het met 15% tot 34.052 euro, of 90% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 3,03 volwaardige arbeidskrachten op de gespecialiseerde potplantenbedrijven, waarvan 1,37 familiale arbeidskrachten.

Rentabiliteit azaleabedrijven

De opbrengsten uit azalea's maken bij de gespecialiseerde azaleabedrijven 85% uit van de totale opbrengsten (tabel 32). Gemiddeld bewerken zij 1,89 ha. De totale opbrengsten zijn ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van de vorige jaren. Het prijzenpeil voor azalea's daalde in 2007 licht ten opzichte van 2006. De overige opbrengsten op de azaleabedrijven stegen aanzienlijk. Gezien hun geringe aandeel in de totale opbrengsten is de impact hiervan beperkt.

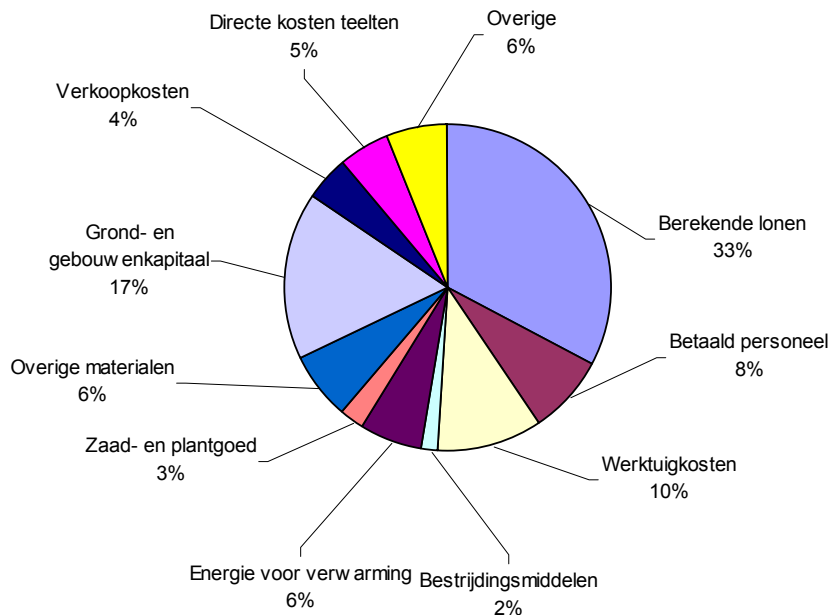
Tabel 32: Structuur van de opbrengsten voor gespecialiseerde azaleabedrijven, euro per are, 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	1.143	1.157	1.089	1.179	1.158	1.138
waarvan azalea's	1.098	1.085	991	1.037	1.043	966
Totale kosten	1.180	1.165	1.216	1.291	1.243	1.240
Netto bedrijfsresultaat	-37	-8	-127	-110	-84	-102
Opbrengsten per 1.000 euro kosten	969	993	896	914	932	918
Arbeidsinkomen per are	414	419	341	364	395	400
Arbeidsinkomen per VAK	30.787	32.334	24.892	27.332	31.172	31.130

Bron: AMS

De totale kosten per are zijn de laatste jaren constant gebleven. Nochtans zijn de verkoopkosten, de werktuigkosten en de loonkosten sterk gestegen. De grootste besparingen zijn gerealiseerd op de grondstoffen (energie voor verwarming en zaai- en pootgoed). In figuur 41 wordt de verdeling van de kosten over de voornaamste kostenrubrieken weergegeven. Hieruit blijkt dat de lonen (betaald en berekend), werktuigkosten en de kost van grond- en gebouwenkapitaal de voornaamste kosten zijn, goed voor ruim twee derde van de totale kost.

Figuur 41: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde azaleabedrijven, 2007

Bron: AMS

Ook voor de gespecialiseerde azaleabedrijven zijn de totale opbrengsten niet toereikend om de totale kosten te dekken, zodat het netto bedrijfsresultaat negatief is en de opbrengsten per 1.000 euro kosten kleiner zijn dan 1.000.

Het arbeidsinkomen per are is constant gebleven en komt nu op 400 euro. Uitgedrukt per volwaardige arbeidskracht, betekent dit 31.130 euro of 82% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 2,42 arbeidskrachten op de gespecialiseerde azaleabedrijven, waarvan gemiddeld 1,84 familiale arbeidskrachten.

Rentabiliteit snijbloemenbedrijven

De snijbloemenbedrijven in het LMN beschikken gemiddeld over 0,90 ha cultuurgrond. De opbrengsten uit snijbloemen maken op deze bedrijven 88% uit van de totale opbrengsten (tabel 33). De totale opbrengsten per are zijn met 16% toegenomen tegenover 2006. De stijging bij de opbrengst uit snijbloemen is redelijk groot (+12%), maar de grootste stijging zit bij de overige opbrengsten.

Tabel 33: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, 2001-2007

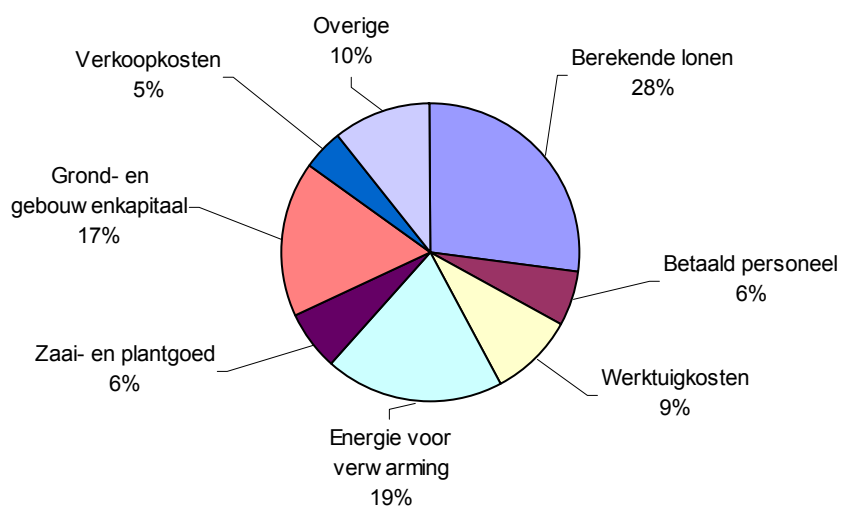
	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Totale opbrengsten	2.361	2.659	2.638	2.464	2.330	2.710
waarvan snijbloemen	2.272	2.484	2.526	2.277	2.130	2.394
Totale kosten	2.949	3.200	3.272	3.091	3.031	3.689
Netto bedrijfsresultaat	-588	-541	-634	-627	-701	-979
Opbrengsten per 1.000 euro kosten	801	831	806	797	769	735
Arbeidsinkomen per are	509	659	545	528	467	237
Arbeidsinkomen per VAK	16.002	19.782	17.350	17.813	15.884	7.311

Bron: AMS

De kosten stegen in 2007 sterk tegenover 2006. De grootste stijgers zijn de grondstoffen. Zowel bestrijdingsmiddelen, zaai- en plantgoed, meststoffen als verwarmingsenergie stijgen in kostprijs per are.

In figuur 42 wordt de verdeling van de kosten over de voornaamste kostenrubrieken weergegeven. Opvallend zijn het grote aandeel van de kosten voor de berekende lonen, de energie voor verwarming en de kost voor grond- en gebouwenkapitaal.

Figuur 42: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, 2007

Bron: AMS

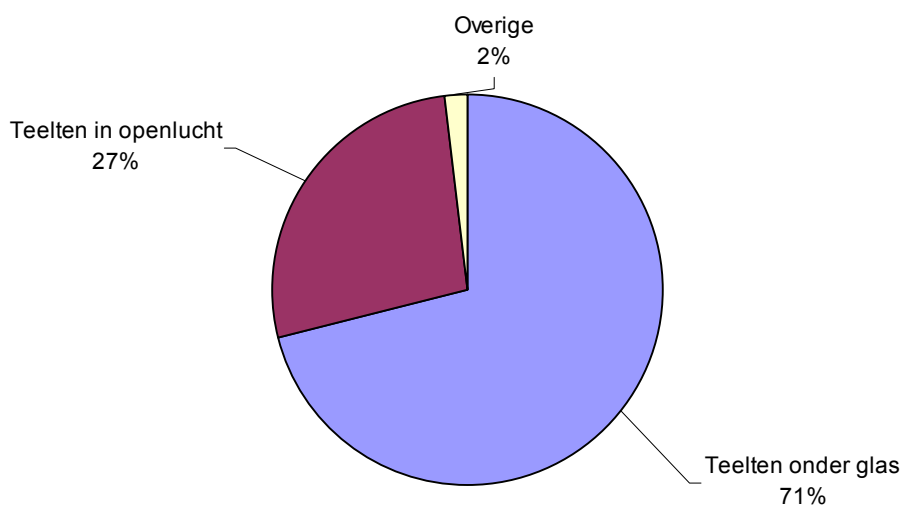
Het arbeidsinkomen per are is met 237 euro/are fors lager dan in 2006. Het arbeidsinkomen per VAK daalt ook, tot 7.311 euro/VAK, 20% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 2,91 arbeidskrachten op de gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, waarvan 2,03 familiale arbeidskrachten.

Rentabiliteit sierteeltbedrijven (exclusief boomkwekerij): samenvattend overzicht

In tabel 34 worden de resultaten weergegeven van 2005 tot 2007. Cijfers van voorgaande jaren waren niet beschikbaar omdat de statistieken van het voormalige CLE inclusief de boomkwekerij zijn, zodat ze niet vergelijkbaar zijn.

Figuur 43 geeft de structuur van de opbrengsten en kosten weer. Hieruit blijkt dat op een gemiddeld sierteeltbedrijf meer dan 70% van de opbrengsten afkomstig zijn van teelten onder glas. De totale opbrengsten stegen in 2007 met 22% ten opzichte van 2006.

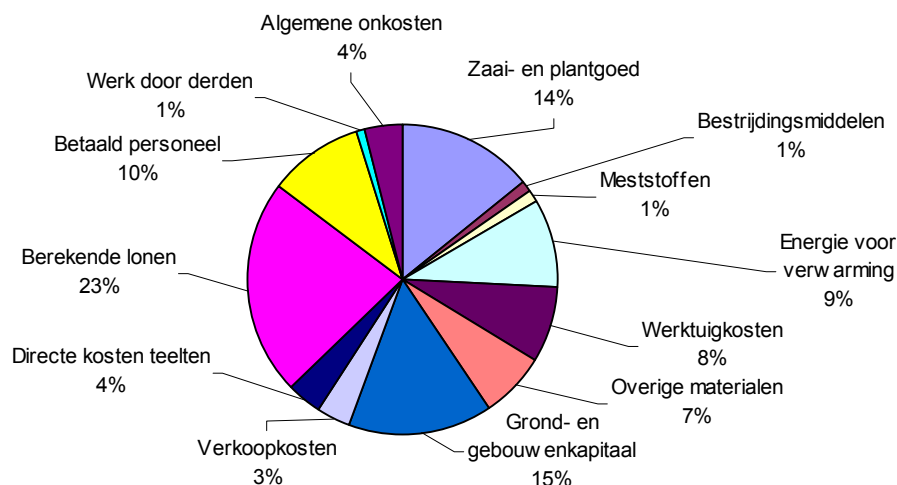
Figuur 43: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, 2007

Bron: AMS

De belangrijkste kosten zijn deze voor lonen (betaald en berekend), grond- en gebouwenkapitaal, zaai- en plantgoed. Zij maken samen bijna twee derde uit van de totale kosten (figuur 44).

Figuur 44: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, 2007

Bron: AMS

De totale opbrengsten zijn, ondanks de sterke stijging, niet toereikend om de totale kosten te dekken, zodat het netto bedrijfsresultaat negatief is en de opbrengsten per 1.000 euro kosten kleiner zijn dan 1.000.

Het gemiddeld arbeidsinkomen per VAK daalde met 8% bij de sierteeltbedrijven en bedraagt in 2007 21.379 euro of 56% van het vergelijkbaar inkomen. Gemiddeld werken er 2,66 arbeidskrachten op de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, waarvan 1,67 familiale.

Tabel 34: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, 2005-2007

	2005	2006	2007
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	1,4	1,4	1,4
Aantal VAK	2,66	2,47	2,66
Rentabiliteit			
Opbrengsten/are cultuurgrond			
teelten onder glas	1.136	1.017	1.372
teelten in openlucht	529	516	523
overige	78	57	37
Totale opbrengsten	1.743	1.589	1.932
Kosten/are cultuurgrond			
zaai- en plantgoed	233	227	317
bestrijdingsmiddelen	25	20	28
meststoffen	20	20	28
energie voor verwarming	190	189	209
werktuigkosten	144	163	176
overige materialen	135	100	154
grond- en gebouwenkapitaal	271	258	338
verkoopkosten	79	65	77
directe kosten teelten	70	62	84
berekende lonen	498	484	503
betaald personeel	205	175	224
werk door derden	24	19	22
algemene onkosten	133	64	85
Totale kosten	2.027	1.848	2.244
Netto bedrijfsresultaat euro/are cultuurgrond	-284	-259	-313
Opbrengst per 1.000 euro kosten	860	860	861
Arbeidsinkomen (in euro per VAK)	21.906	23.112	21.379
Arbeidsinkomen (in euro per are cultuurgrond)	420	400	414

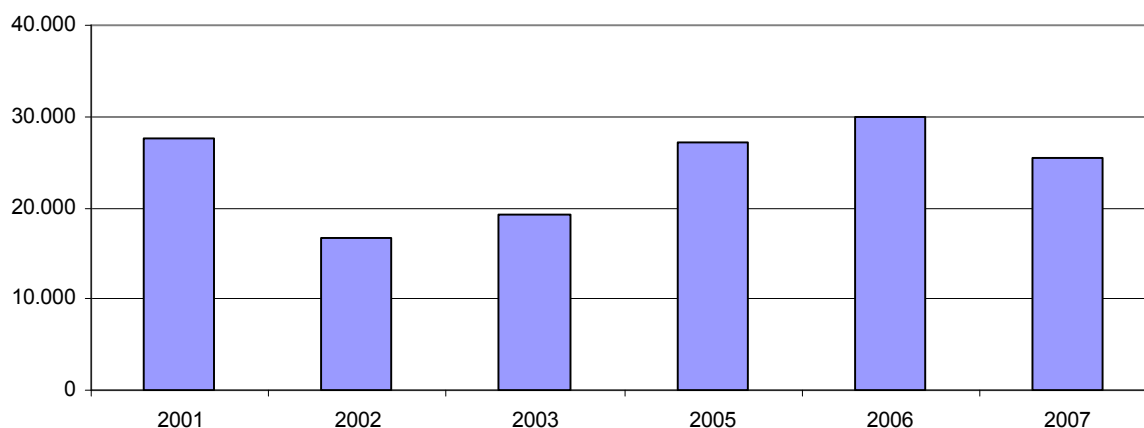
Bron: AMS

8. Samenvattend overzicht

8.1. Landbouw

Gemiddeld voor alle landbouwbedrijven met beroepsmatig karakter is de rentabiliteit in 2007 gedaald ten opzichte van 2006. Het familiaal arbeidsinkomen per FAK daalt met 15% (figuur 45) en bedraagt 67,3% van het vergelijkbaar inkomen.

Figuur 45: Evolutie van familiaal arbeidsinkomen voor het landbouwbedrijf, euro per FAK, 2001-2007

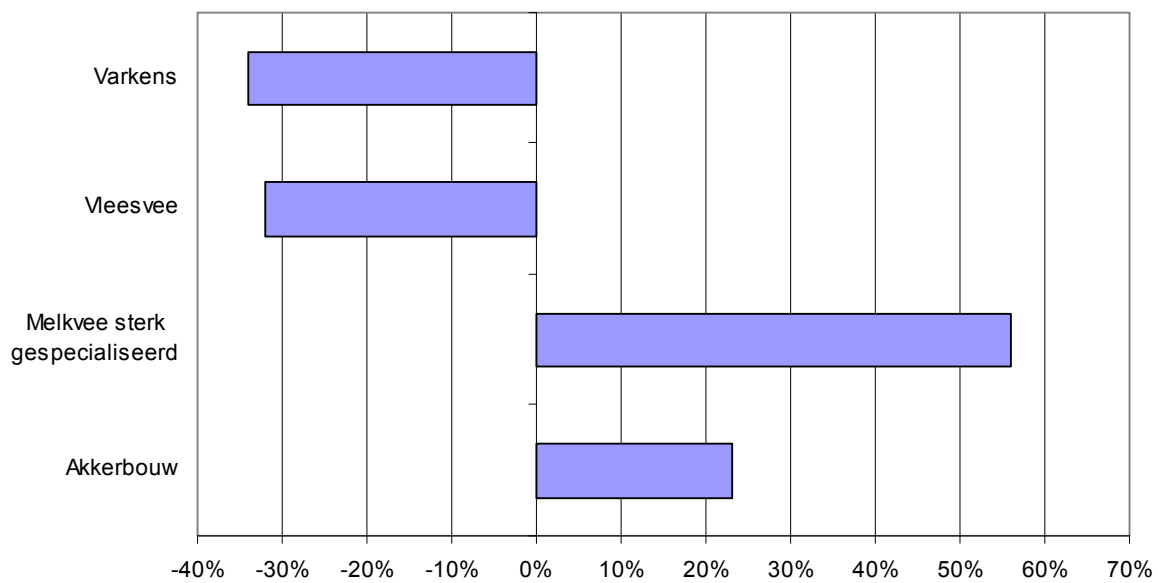
Bron: AMS

De opbrengsten per hectare zijn gestegen met 8,3% wat vooral toe te schrijven is aan de inkomsten uit de marktbaar gewassen (+20,1%) en de opbrengsten uit rundvee en voedergewassen (+35,7%). Bij de marktbaar gewassen lagen de goede prijzen van tarwe aan de basis. Door de uitzonderlijke omstandigheden wereldwijd was het aanbod van tarwe op de wereldmarkt kleiner dan normaal. De verhoging bij bedrijfstak rundvee en voedergewassen is vooral te danken aan de betere prijzen voor de voedergewassen.

Aan kostenzijde noteerde men eveneens een verhoging van de totale kosten per hectare (+9,5%). De variabele kosten (+17,2%) stegen sterker dan de vaste (+2,6%). Het meest opvallende in 2007 was de stijging met 23,3% van de kosten voor veevoerders (in navolging van de krapte op de graanmarkt). Zaa- en pootgoed (+19%) en bestrijdingsmiddelen (+22%) stegen ook opvallend sterk ten opzichte van vorig jaar. Bij de vaste kosten stegen de rentekosten op grond, gebouwen en quota (+13,2%) en de werktuigkosten (+9,4%) het sterkst.

De inkomensverdeling is sterk heterogeen tussen alle geanalyseerde sectoren. Figuur 46 geeft een overzicht van het bedrijfsinkomen voor alle productierichtingen ten opzichte van het gemiddeld inkomen in de Vlaamse landbouw. Terwijl de varkens in 2006 nog het sterkste resultaat neerzetten, werden ze in 2007 de zwakste sector. De vleesveesector komt opnieuw als weinig rendabele bedrijfstak naar voren. De melkveesector heeft in 2007 een sterk resultaat neergezet met als resultaat het hoogste bedrijfsinkomen per familiale arbeidskracht. De hoge prijzen voor tarwe zorgden ervoor dat de akkerbouw ook hoger dan gemiddeld scoorde.

Figuur 46: Spreiding van het bedrijfsinkomen per FAK (% afwijking t.o.v. het Vlaams gemiddelde), 2007

Bron: AMS

Tabel 35: Overzicht bedrijfsresultaten van de landbouwsector, 2001-2007

1. Evolutie 2001-2007

	2001	2002	2003	2005	2006	2007
Aantal bedrijven	480	472	453	416	418	434
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	30,95	31,57	31,59	36,2	36,9	38,2
Aantal VAK	1,51	1,50	1,49	1,61	1,61	1,76
Aantal FAK	1,49	1,48	1,47	1,58	1,57	1,72
Netto bedrijfsresultaat/ha cultuurgrond	-320	-915	-827	-417	-325	-424
Opbrengst per 1.000 euro kosten	945	844	862	928	946	936
Familiaal arbeidsinkomen/ha cultuurgrond	1.327	783	899	1.180	1.272	1.144
Familiaal arbeidsinkomen per FAK	27.564	16.702	19.319	27.087	29.973	25.517
Bedrijfsinkomen/ha cultuurgrond	-	-	-	1.427	1.555	1.462
Bedrijfsinkomen per FAK	-	-	-	32.774	36.651	32.599

2. Resultaten per productierichting

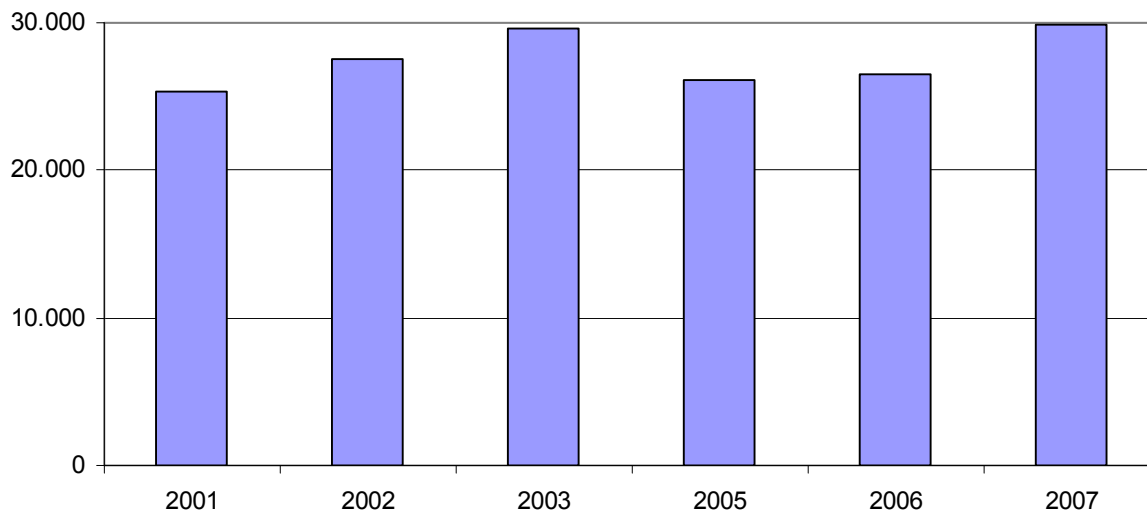
	Akkerbouw	Melkvee sterk gespecialiseerd	Vleesvee	Varkens	Totaal landbouw
Aantal bedrijven	59	91	31	65	434
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	48,9	37,0	43,2	17,9	38,2
Aantal FAK	1,36	1,53	1,38	1,46	1,72
Netto bedrijfsresultaat per ha cultuurgrond	26	161	-799	-	-424
Opbrengst per 1.000 euro kosten	1.007	1.031	805	919	936
Familiaal arbeidsinkomen per ha cultuurgrond	936	1.827	411	-	1.144
Familiaal arbeidsinkomen per FAK	33.686	44.180	12.794	14.375	25.517
Bedrijfsinkomen per ha cultuurgrond	1.114	2.104	711	-	1.462
Bedrijfsinkomen per FAK	40.107	50.881	22.149	21.521	32.599

Bron: AMS

8.2. Tuinbouw

Gemiddeld voor alle tuinbouwbedrijven met beroepsmatig karakter is de rentabiliteit in 2007 sterk toegenomen ten opzichte van 2006 (figuur 47). Het arbeidsinkomen per VAK bedraagt in 2007 29.827 euro (79% van het vergelijkbaar inkomen), een stijging van 12%, wat resulteerde uit een daling bij de groentebedrijven (-6%) en de sierteeltbedrijven (-8%) en een zeer sterke stijging bij de fruitbedrijven (+51%).

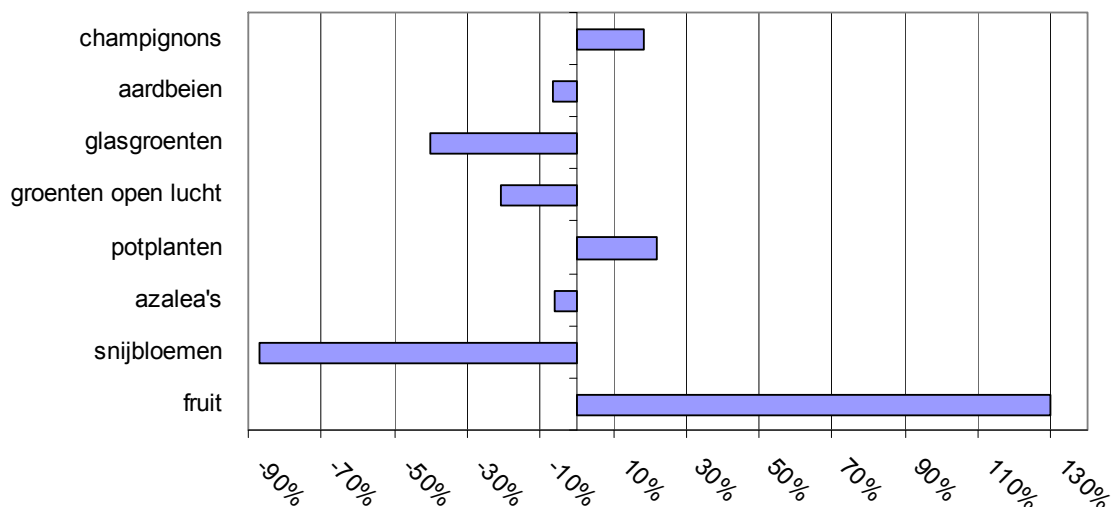
Figuur 47: Evolutie van het arbeidsinkomen voor het tuinbouwbedrijf (euro per VAK), 2001-2007

Bron: AMS

Een vergelijking van de diverse sectoren ten opzichte van het gemiddelde Vlaamse bedrijfsinkomen in de tuinbouw wordt weergegeven in figuur 48. Hieruit blijkt het uitzonderlijk sterke resultaat van de fruitsector en de zwakke inkomenspositie van de snijbloemenbedrijven, en in mindere mate de glasgroenten in 2007.

Figuur 48: Spreiding van het bedrijfsinkomen per FAK (% afwijking t.o.v. het Vlaams gemiddelde), 2007

Bron: AMS

Tabel 36: Evolutie bedrijfsresultaten van de tuinbouwsector, 2001-2007

	2001*	2002*	2003*	2005	2006	2007
Aantal bedrijven in steekproef	288	274	262	235	234	258
Referentieoppervlakte (ha)	5,5	5,4	5,5	7,0	6,9	7,4
Aantal VAK	2,73	2,62	2,82	3,17	3,21	3,34
Netto bedrijfsresultaat/ha	-2.200	-1.900	-1.200	-3.144	-3.212	-1.964
Opbrengst per 1.000 euro kosten	943	952	971	919	921	953
Arbeidsinkomen/ha	12.700	13.500	14.800	11.860	12.271	13.606
Arbeidsinkomen per VAK	25.285	27.537	29.572	26.138	26.514	29.827

*: inclusief boomkwekerijbedrijven

Tabel 37: Overzicht bedrijfsresultaten tuinbouwsector per deelsector, 2007

	Groenten	Fruit	Niet-eetbare tuinbouwproducten	Tuinbouw
Aantal bedrijven in steekproef	124	59	75	258
Referentieoppervlakte (ha)	5,74	17,49	1,37	7,41
Aantal VAK	3,31	4,12	2,66	3,34
Aantal FAK	1,84	1,53	1,67	1,73
Netto bedrijfsresultaat per ha referentieoppervlakte	-5.791	3.420	-31.288	-1.964
Opbrengst per 1.000 euro kosten	892	1.199	861	953
Arbeidsinkomen per referentieoppervlakte (euro/ha)	13.872	10.937	41.383	13.606
Arbeidsinkomen per VAK (euro/VAK)	24.096	46.072	21.379	29.827
Familiaal arbeidsinkomen per referentieoppervlakte (euro/ha)	7.316	7.109	18.969	7.778
Familiaal arbeidsinkomen per FAK (euro/FAK)	22.785	81.134	15.603	33.235
Bedrijfsinkomen per referentieoppervlakte (euro/ha)	9.269	8.146	28.023	9.475
Bedrijfsinkomen per FAK (euro/FAK)	28.865	92.960	23.051	40.486

Bron: AMS

Bijlagen

Bijlage 1: Methodologische toelichting

Waarnemingsveld

Het waarnemingsveld omvat alle Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven die bij de meitelling door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie geteld zijn en een beroepsmatig karakter hebben (d.w.z. een economische omvang van minstens 4 SGE³). Zowel de bedrijven waarvan het bedrijfshoofd een natuurlijk persoon is als bedrijven met een rechtspersoon aan het hoofd komen in aanmerking. De bedrijven zonder landbouwproductie (aannemers voor landbouwwerken en de coöperatieven voor gemeenschappelijk gebruik van landbouwmachines) en de openbare instellingen (onderzoekinstellingen, onderwijsinstellingen, enz.) met landbouwproductie behoren echter niet tot het waarnemingsveld. Voor de berekening van de rentabiliteit werd de populatie beperkt tot 120 SGE gezien de moeilijkheid om de bedrijven van een heel grote dimensie te vertegenwoordigen.

De referentiepopulatie telt in 2007 15.200 landbouwbedrijven en 3.750 tuinbouwbedrijven⁴.

Steekproef

De resultaten 2007, die in dit verslag worden opgenomen, zijn afkomstig van respectievelijk 428 en 229 Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven met een economische omvang van 4 tot 120 SGE, waarvan de resultaten als normaal kunnen worden beschouwd.

De samenstelling van de steekproef is gebaseerd op het plan van steekproeftrekking. In dit plan van steekproeftrekking wordt berekend hoeveel bedrijven er van elk bedrijfstype en van elke klasse van economische bedrijfsomvang nodig zijn per landbouwstreek om voor ieder bedrijfstype het inkomen met dezelfde graad van nauwkeurigheid te kunnen schatten. Voor de tuinbouw wordt er geen opdeling gemaakt per landbouwstreek, enkel per bedrijfstype en dimensieklasse.

De basisperiode voor het bijhouden van deze boekhoudingen valt samen met het kalenderjaar (1 januari – 31 december).

³ Een standaardgrootte-eenheid is een eenheid om de economische bedrijfsomvang van een onderneming te meten. Een SGE is gelijk aan 5.755 euro bruto standaardsaldo "2002" (gemiddelde 2000 tot en met 2004) en 5.380 euro bruto standaardsaldo "2000". Voor meer details over de bruto standaardsaldi wordt verwezen naar de publicatie: R. Debecker, E. Demuyck, Vlaamse brutostandaardsaldi voor de gewassen en de veehouderij (2000-2004), AMS, Brussel, 64 p.

⁴ Bij gebrek aan voldoende bedrijven in het LMN van een aantal bedrijfstypes, worden deze types niet opgenomen in de referentiepopulatie (zie wegingssysteem). De bedrijfstypologie werd berekend op basis van BSS 2000 naar analogie met de steekproef van het LMN.

Wegingsysteem

- weging resultaten landbouwbedrijven

Een systeem van weging, op basis van typologie, landbouwstreek en grootteklasse, wordt toegepast op de resultaten van de boekhoudingen, waarbij de waargenomen waarden worden geëxtrapoleerd naar de verschillende groepen van de betrokken landbouwers van het waarnemingsveld.

Om het wegingsysteem te kunnen toepassen, worden de bedrijven van de steekproef en van de referentiepopulatie verdeeld in een aantal cellen. Daarbij worden de bedrijven ingedeeld in 5 streken, 8 bedrijfstypes en 3 klassen van economische bedrijfsomvang.

Tenzij anders vermeld zijn de gegevens die in dit rapport voorkomen voor een agglomeraat van bedrijven verkregen door weging van de berekende gemiddelde steekproefwaarde in de verschillende cellen van dit agglomeraat (streek x bedrijfstype x grootteklasse) met het aantal bedrijven die in de referentiepopulatie in deze cellen voorkomen. Indien het gaat over de verhouding tussen twee gegevens (opbrengst per hectare cultuurgrond, enz.), dan betreft het de deling van de gewogen gemiddelde waarde van de teller door de gewogen gemiddelde waarde van de noemer.

De 5 bestudeerde landbouwstreken zijn: Polders en Duinen, Zandstreek, Kempen (+ Luikse Weidestreek), Zandleemstreek en Leemstreek.

De limieten van de drie klassen van economische bedrijfsomvang (uitgedrukt in SGE) zijn:
van 4 tot minder dan 15,
van 15 tot minder dan 26,
van 26 tot minder dan 120.

De bedrijfstypes of de productierichtingen (PR) zijn gebaseerd op de communautaire typologie⁵. De bedrijfstypes die voor de weging van de resultaten van de landbouwbedrijven in rekening worden gebracht zijn:

<u>Codes</u>	<u>Bedrijfstypes</u>
1	: Gespecialiseerde akkerbouwbedrijven (akkerbouw)
411	: Gespecialiseerde melkveebedrijven (melkvee, sterk gespecialiseerd)
412	: Gespecialiseerde melkveebedrijven met jongvee (melkvee, matig gespecialiseerd)
42	: Gespecialiseerde rundveejong- en mestveebedrijven (mestvee)
43	: Rundveebedrijven : melk, jong- en mestvee gecombineerd (gemengd rundvee)
501	: Gespecialiseerde varkensbedrijven (varkens)
602 tot 605	: Bedrijven met combinaties van gewassen (combinaties van gewassen)
71	: Bedrijven met veeteeltcombinaties, accent op graasdieren (combinaties van veeteelt - rundvee)
72	: Bedrijven met veeteeltcombinaties, accent op veredeling (varkens - rundvee)
811+812	: Bedrijven met combinaties van akkerbouw en melkvee (akkerbouw en melkvee)

⁵ De classificatie volgens de productierichting is gebaseerd op een beslissing van de Europese Commissie van 7 juni 1985 houdende de instelling van een communautaire typologie van de landbouwbedrijven (Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen, L220, 17 augustus 1985).

- 813+814 : Bedrijven met combinaties van akkerbouw met graasdieren andere dan melkvee (akkerbouw en ander rundvee)
- 82 : Bedrijven met diverse gewassen- en veeteeltcombinaties (akkerbouw en varkens)

Bij gebrek aan voldoende pluimveebedrijven in het LMN (productierichting 502 en 503), worden deze types niet in de analyse opgenomen.

Een aantal productierichtingen worden voor de weging bijeengevoegd, zodat er uiteindelijk 8 bedrijfstypes overblijven, namelijk:

1+602 tot en met 605	Akkerbouw
411	Melk, sterk gespecialiseerd
412	Melk, matig gespecialiseerd
42	Mestvee
43+71	Gemengd rundvee
501	Varkens
72+82	Varkens en rundvee of akkerbouw
811 tot en met 814	Akkerbouw en rundvee

- weging resultaten tuinbouwbedrijven

Het wegingssysteem voor de tuinbouw is een gelijkaardig systeem als dat voor de landbouw, maar er wordt geen opdeling naar landbouwstreek gemaakt.

De bedrijven van de steekproef en van de referentiepopulatie worden verdeeld in een aantal cellen. Daarbij worden de bedrijven ingedeeld in 10 bedrijfstypes en 3 klassen van economische bedrijfsomvang.

Een tuinbouwbedrijf wordt gedefinieerd als een bedrijf waar meer dan twee derde van zijn totaal bruto standaardsaldo afkomstig is van tuinbouwteelten. De indeling van de bedrijven gebeurt niet volgens de EU-typologie, maar volgens een classificatiesysteem zoals dit door het CLE werd opgesteld⁶. Men onderscheidt voor de weging volgende types van bedrijven:

Groentebedrijven

1. champignons
2. aardbeien
3. gespecialiseerde glasgroenten
4. overige glasgroenten
5. overwegend groenten in openlucht

Sierteeltbedrijven

6. potplanten
7. azalea's
8. snijbloemen
9. overige bloemen

Fruitbedrijven

⁶ Voor meer details wordt verwezen naar de volgende publicatie: D. Van Lierde, N. Taragola, Structuur van de Belgische tuinbouwbedrijven in 1999, CLE-studie A90, Brussel, 205 p. Er werden wel twee wijzigingen doorgevoerd voor de weging: de begoniabedrijven werden onder de overige bloemen geklasseerd en de naam van kasplanten werd vervangen door potplanten.

10. fruit

Daarnaast bestaan er nog drie andere types, nl. de boomkwekerijbedrijven, de bedrijven met overige blijvende teelten (andere dan gespecialiseerde boomkwekerij- en fruitbedrijven) en de overige tuinbouwbedrijven. Deze types zijn echter niet in de analyse opgenomen omdat ze onvoldoende vertegenwoordigd zijn in de steekproef of een te gemengd karakter hebben.

De limieten van de drie klassen van economische bedrijfsomvang (uitgedrukt in SGE) zijn:
van 4 tot minder dan 15,
van 15 tot minder dan 26,
van 26 tot minder dan 120.

Rentabiliteit

Het beoordelen van bedrijfsresultaten gebeurt met behulp van een aantal rentabiliteitscriteria. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de opbrengsten en de kosten van het bedrijf. De opbrengsten en kosten worden exclusief btw geboekt.

Alle kosten of slechts bepaalde kosten van de opbrengsten in mindering brengen, resulteert in andere inkomenscriteria. In wat volgt worden eerst enkele conceptuele en methodologische toelichtingen in verband met opbrengsten en kosten gegeven om daarna een aantal rentabiliteitscriteria te definiëren.

- Opbrengsten

Landbouw

Voor de bepaling van de opbrengsten wordt het bedrijf ingedeeld in 4 bedrijfstakken: marktbaar gewassen, rundveehouderij (inclusief graasdieren) en voedergewassen, varkenshouderij, pluimveehouderij en overige.

De opbrengsten van een landbouwbedrijf bestaan uit de waarde van de verkochte landbouwproducten, de inventarisverandering van de voorraden, de omzet en aanwas van het vee en de waarde van de marktbaar producten van het bedrijf verbruikt in het huishouden of op het bedrijf (als zaaizaad of veevoeder). De ruwvoedergewassen die door het grondgebonden vee (runderen) worden verbruikt, worden niet gewaardeerd omdat zij deel uitmaken van de bedrijfstak rundvee. Wanneer een deel van deze voeders gevoederd wordt aan ander vee dan runderen, dan wordt dit gewaardeerd als een opbrengst van de tak rundveehouderij en als kost voor de andere diersoort.

Tuinbouw

Bij de tuinbouwboekhoudingen worden de opbrengsten ingedeeld in opbrengsten van tuinbouwteelten en de overige opbrengsten.

De opbrengsten van een tuinbouwbedrijf bestaan uit de waarde van de verkopen, verbruiken en voorraadveranderingen van de tuinbouwteelten en de opbrengsten van de landbouw die berekend worden zoals hierboven beschreven. De verdere onderverdeling van de opbrengsten tuinbouwteelten is verschillend naargelang van de sector.

De opbrengsten van de landbouw worden steeds in de post overige in rekening gebracht.

- *Kosten*

Het voortbrengen van landbouwproducten vereist de inzet van productiefactoren, nl. arbeid en kapitaal (inclusief grond). De hiermee gepaard gaande kosten worden de factorkosten genoemd. De factorkosten bestaan uit de vergoeding voor de arbeid van bedrijfsleider, gezinsleden en derden en uit de beloning voor het kapitaal (grond- en bedrijfskapitaal). De non-factorkosten omvatten onder meer de kosten voor zaai- en pootgoed, bestrijdingsmiddelen, meststoffen en veevoeder, afschrijvingen, loonwerk en onderhoudskosten.

Zowel de factorkosten als non-factorkosten bestaan deels uit betaalde en deels uit aangerekende kosten. De aangerekende kosten bij de factorkosten omvatten de (berekende) vergoeding voor de familiale arbeid en de vergoeding voor kapitaal. Van de non-factorkosten zijn alle afschrijvingen en intern verbruik berekende kosten.

Naast de indeling in factor- en non-factorkosten kunnen de kosten ook opgesplitst worden in structurele (vaste) en operationele (variabele) kosten. Kosten van grond, gebouwen, werktuigen en arbeidskrachten houden verband met de structuur van het bedrijf. Deze structurele kosten zijn vast op korte en middellange termijn. Kosten die op korte termijn sterk variëren met de omvang (meststoffen, veevoerders, enz.) worden operationele kosten genoemd.

In het schema op volgende bladzijde wordt een vergelijking gemaakt van de indeling in factor- en non-factorkosten met de opsplitsing naar structurele en operationele kosten.

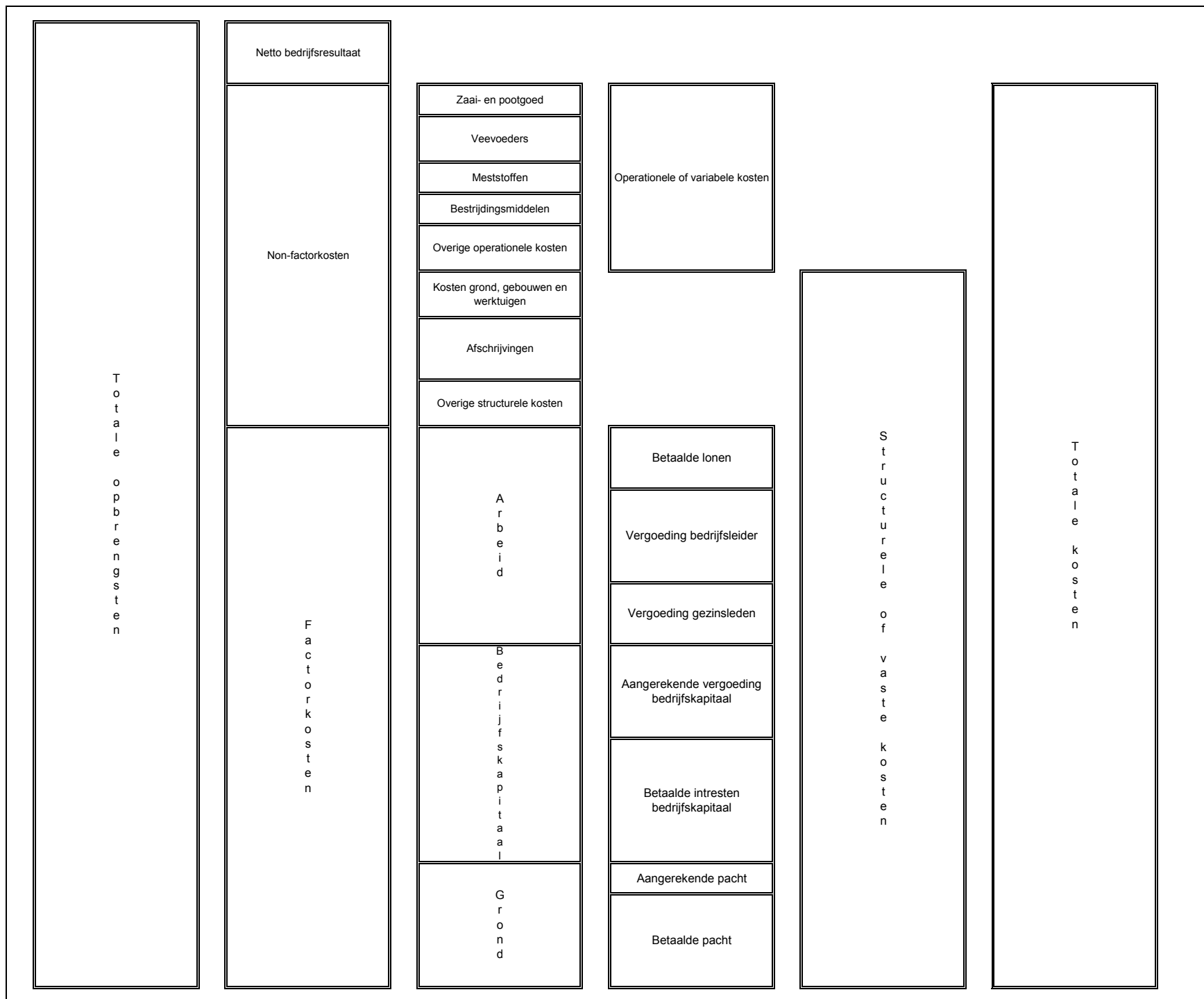
- *Rentabiliteitscriteria*

Voor de analyse van de bedrijfsresultaten bestaat er een waaier aan rentabiliteitscriteria. De definitie van een aantal worden in volgend schema weergegeven. Voor de opstelling van het rentabiliteitsverslag worden het netto bedrijfsresultaat, het (familiaal) arbeidsinkomen en het bedrijfsinkomen berekend.

Netto bedrijfsresultaat

Het netto bedrijfsresultaat is het verschil van de totale opbrengsten en de totale kosten van het bedrijf en kan positief (winst) of negatief (verlies) zijn. Dit kengetal geeft aan in welke mate de totale opbrengsten al of niet toereikend zijn om alle kosten te dekken.

Alle productiefactoren krijgen hierbij een normale vergoeding, dus ook de familiale arbeid en het kapitaal. De vergoeding voor de familiale arbeid omvat enkel een vergoeding voor de handenarbeid van het bedrijfshoofd en de overige gezinsleden. Het ondernemersloon (de vergoeding voor de bedrijfsleiding en ondernemerschap) is echter niet in de kosten begrepen.

Het netto bedrijfsresultaat kan dan ook beschouwd worden als de beloning voor het management van de bedrijfsleider.

Een ander kengetal waarbij aan alle productiefactoren een normale vergoeding wordt toegerekend, is de opbrengsten per 1.000 euro kosten. Bij een verhouding groter (kleiner) dan 1.000 is het netto bedrijfsresultaat positief (negatief). De opbrengsten-kostenverhouding geeft het relatieve verschil aan tussen opbrengsten en kosten.

(Familiaal) arbeidsinkomen

Het is duidelijk dat de toegerekende lonen op familiale bedrijven een aanzienlijk deel van de totale kosten vertegenwoordigen. Aangezien deze kosten niet werkelijk betaald worden, is het interessant om naast het bedrijfsresultaat ook het familiaal arbeidsinkomen te berekenen.

Het familiaal arbeidsinkomen wordt verkregen door van de totale opbrengsten alle kosten, behalve het toegerekend loon van de familiale arbeidskrachten, in mindering te brengen. Het is de vergoeding van alle familiale arbeid (incl. arbeid bedrijfsleider) vermeerderd met het netto bedrijfsresultaat.

Teneinde de eenheidsinkomsten in de landbouw te berekenen, wordt dit criterium uitgedrukt per aantal niet-betaalde (meestal familiale) volwaardige arbeidskrachten (FAK, zie toelichting tabellen).

Het totaal arbeidsinkomen is het familiaal arbeidsinkomen vermeerderd met de betaalde lonen. Dit inkomen wordt uitgedrukt per volwaardige arbeidskracht (VAK, zie toelichting tabellen).

Deze indicator maakt het mogelijk om bedrijven te vergelijken die in verschillende mate een beroep doen op betaald personeel.

Het familiaal arbeidsinkomen per FAK of arbeidsinkomen per VAK kan vergeleken worden met de rest van de economie. Daartoe wordt dit kengetal vergeleken met het vergelijkbaar inkomen. Dit komt overeen met het gemiddelde bruto salaris van een voltijds tewerkgestelde loontrekkende.

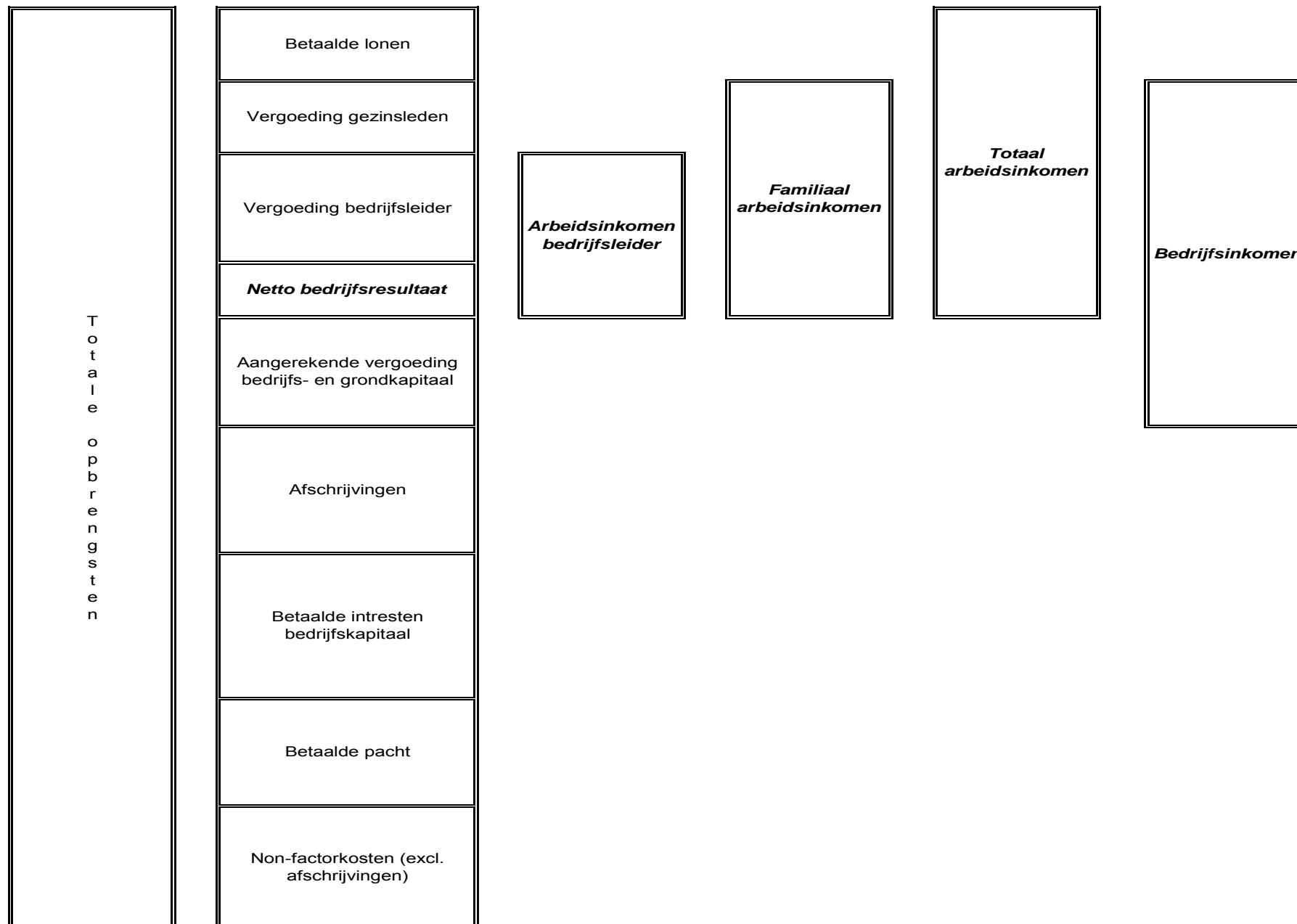
Bedrijfsinkomen

Het bedrijfsinkomen omvat naast de vergoeding voor de familiale arbeid en het ondernemerschap ook de vergoeding voor de inbreng van eigen kapitaal van de ondernemer.

Dit kengetal wordt berekend door het familiaal arbeidsinkomen te vermeerderen met de toegerekende interesten en pachten op het eigen grond- en bedrijfskapitaal.

Om de bedrijven te vergelijken wordt dit criterium uitgedrukt per aantal niet-betaalde (meestal familiale) volwaardige arbeidskrachten (FAK, zie toelichting tabellen).

In het schema op volgende bladzijde worden de diverse rentabiliteitscriteria schematisch weergegeven.

Bijlage 2: Definities indicatoren

Oppervlakte cultuurgrond

De oppervlakte cultuurgrond is gelijk aan de beteelde oppervlakte in eigendom of in pacht. Dit is de totale kadastrale oppervlakte van het bedrijf verminderd met de oppervlakte van gebouwen, binnenplaats, wegen, grachten, tuin, bos, enz.

Oppervlakte grasland en voedergewassen

De oppervlakte grasland heeft betrekking op het tijdelijk en blijvend grasland (inclusief het begraaide gedeelte van boomgaarden en uitloopweide). Grasland als nateelt wordt niet opgenomen.

Onder voederteelten verstaat men voederbieten, andere wortel- en knolgewassen, maïs (excl. korrelmaïs), klavers, luzerne en andere voederteelten.

Referentieoppervlakte

De referentieoppervlakte is voor de champignonbedrijven de totale teeltoppervlakte van de champignonteelt, zijnde het product van de teeltoppervlakte van alle stellingen in één cel, het aantal cellen en het aantal teelten tijdens het boekjaar. Voor de andere bedrijven is dit de beteelde oppervlakte tijdens het boekjaar.

Aantal melkkoeien

Het aantal melkkoeien geeft het gemiddeld aantal aanwezige melkkoeien in eigendom weer. De dieren worden geteld rekening houdend met de duur van hun aanwezigheid op het bedrijf. Een dier-jaar komt overeen met de aanwezigheid van een dier op het bedrijf gedurende een heel jaar.

Aantal grootvee-eenheden rundvee (GVER)

Dit cijfer geeft het gemiddeld aantal aanwezige grootvee-eenheden rundvee in eigendom weer. Het aantal GVER wordt geteld rekening houdend met de duur van hun aanwezigheid op het bedrijf. Een dier-jaar komt overeen met de aanwezigheid van een dier op het bedrijf gedurende een heel jaar.

Het aantal GVER wordt bepaald door het aantal dieren (rundvee) in eigendom om te zetten met behulp van volgende coëfficiënten:

- runderen jonger dan 3 maanden	0,0 GVER
- runderen van 3 maanden tot en met 2 jaar	0,6 GVER
- runderen ouder dan 2 jaar	1,0 GVER

Aantal zeugen

Het aantal zeugen is het gemiddeld aantal aanwezige zeugen in eigendom. De dieren worden geteld rekening houdend met de duur van hun aanwezigheid op het bedrijf. Een dier-jaar komt overeen met de aanwezigheid van een dier op het bedrijf gedurende een heel jaar.

Aantal vleesvarkens

Het aantal vleesvarkens wordt gedefinieerd als het gemiddeld aantal aanwezige vleesvarkens in eigendom. De dieren worden geteld rekening houdend met de duur van hun aanwezigheid op het bedrijf. Een dier-jaar komt overeen met de aanwezigheid van een dier op het bedrijf gedurende een heel jaar.

Aantal omgerekende varkens

Het aantal omgerekende varkens geeft het gemiddeld aantal omgerekende varkens in eigendom weer. De dieren worden geteld rekening houdend met de duur van hun aanwezigheid op het bedrijf. Een dier-jaar komt overeen met de aanwezigheid van een dier op het bedrijf gedurende een heel jaar.

Een omgerekend varken wordt bepaald door het aantal varkens in eigendom om te zetten met behulp van volgende coëfficiënten:

- vleesvarkens	1,0 omgerekend varken
- opfokzeugen	1,0 omgerekend varken
- zeug	2,0 omgerekende varkens
- opfokbeer	1,0 omgerekend varken
- beer	1,5 omgerekend varken

Aantal volwaardige arbeidskrachten (VAK)

Het aantal VAK is het aantal betaalde en niet-betaalde regelmatig en niet-regelmatig tewerkgestelde personen die omgerekend worden tot volwaardige arbeidskrachten. Een VAK vertegenwoordigt dan een persoon van 21 tot 65 jaar die voltijds op het landbouwbedrijf werkzaam is. De omrekening gebeurt als volgt.

Eerst wordt het aantal personen omgezet tot arbeidskrachten. Het aantal arbeidskrachten wordt bepaald door het aantal gewerkte uren te delen door het aantal gewerkte uren van een voltijds tewerkgestelde (2.400 uren vanaf 2004). Het bedrijfshoofd en/of de bedrijfsleider wordt als één eenheid gerekend, tenzij hij/zij nog een nevenactiviteit uitoefent. Een persoon die gedurende het boekjaar meer dan 2.400 uren gewerkt heeft, telt eveneens voor één eenheid.

Voor de verdere omzetting van arbeidskrachten naar VAK worden er nog coëfficiënten toegepast om de arbeidsgeschiktheid in rekening te brengen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de niet betaalde en betaalde arbeidskrachten.

Niet betaalde arbeidskrachten:

<i>Leeftijd</i>	<i>%</i>
Geschoold 18 - 65 jaar	100
Ongeschoold 18 - 65 jaar	100
17 jaar	67
16 jaar	58
14 - 15 jaar	50

Betaalde arbeidskrachten:

- geschoolde meerderjarige: 100%
- ongeschoolde meerderjarige: 83%
- minderjarige:
 - 14 - 15 jaar: 50%
 - 16 jaar: 58%
 - 17 jaar: 67%

Voor alle arbeidskrachten (betaald en niet-betaald) ouder dan 65 jaar mag de omrekeningsnorm in geen geval hoger zijn dan 67%.

Aantal niet-betaalde (meestal familiale) volwaardige arbeidskrachten (FAK)

Het aantal FAK is het aantal niet-betaalde regelmatig en niet-regelmatig tewerkgestelde personen die omgerekend worden tot volwaardige arbeidskrachten volgens de normen toegelicht onder 'aantal volwaardige arbeidskrachten'.

Opbrengsten tuinbouwbedrijven

De totale opbrengsten bij de tuinbouwsectoren worden ingedeeld in hun voornaamste bestanddelen. Deze indeling is niet dezelfde voor de verschillende bedrijfstypes.

- Champignons

Dit kengetal omvat de waarde van de champignons van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Tomaten onder glas

Tomaten onder glas is de waarde van de tomaten van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf. De waarde van tomaten van zowel de verwarmde teelten, de koude teelten als de late teelten zijn opgenomen in deze post.

- Komkommers onder glas

Komkommers onder glas is de waarde van de komkommers van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf. Het betreft hier zowel komkommers van de vroege als van de late teelt die geteeld werden onder glas.

- Kropsla onder glas

Kropsla onder glas is de waarde van de kropsla van het boekjaar die werd verkocht of verbruikt op het bedrijf. Het betreft hier de lentekropsla, de zomerkropsla, de herfstkropsla en de winterkropsla die geteeld werd onder glas.

- Andere groenten onder glas

Andere groenten onder glas is de waarde van de groenten, met uitzondering van tomaten, komkommers en kropsla, die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf. Aardbeien worden bij de groenten gerekend. Het betreft teelten onder staand of plat glas, en teelten die zowel onder glas als in open grond werden geteeld en verkoopsklaar werden gemaakt onder glas.

- Teelten onder glas en champignons

Teelten onder glas en champignons is de waarde van alle teelten onder staand of plat glas, van alle teelten die zowel onder glas als in open grond werden geteeld en verkoopsklaar werden gemaakt onder glas, en van de champignons van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Teelten in openlucht

Teelten in openlucht is de waarde van alle teelten in openlucht: teelten onder plastic serres, onder plastic kappen, in open grond, in trekbakken voor witloof en teelten die zowel onder glas als in open grond werden geteeld en verkoopsklaar werden gemaakt in openlucht.

- Groenten in openlucht

Groenten in openlucht is de waarde van de groenten die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf. Aardbeien worden bij de groenten gerekend. Het betreft teelten in open grond, onder plastic serres, onder plastic kappen of teelten die zowel onder glas als in open grond werden geteeld en verkoopsklaar werden gemaakt in openlucht. De extensieve groenteteelt wordt niet als tuinbouwteelt maar als akkerbouwteelt beschouwd en maakt dus geen deel uit van de groenten in openlucht.

- Fruit

Fruit is de waarde van het fruit van het boekjaar dat werd verkocht of verbruikt op het bedrijf. Het betreft hier de opbrengst van appels, peren, krieken, pruimen, braambessen, frambozen, bessen, druiven en kersen. Aardbeien worden bij de groenten en niet bij het fruit gerekend.

- Andere teelten (gespecialiseerde fruitbedrijven)

Andere teelten is de waarde van de teelten die naast de teelt van fruit en klein fruit worden beoefend en die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf tijdens het boekjaar.

- Tuinbouwteelten

Tuinbouwteelten is de waarde van de tuinbouwteelten van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Landbouwteelten

Landbouwteelten is de waarde van de landbouwteelten van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Potplanten

Potplanten is de waarde van de potplanten die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Azalea

Azalea is de waarde van de azalea's die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Snijbloemen

Snijbloemen is de waarde van de snijbloemen die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Perkplanten

Perkplanten is de waarde van de perkplanten die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf.

- Overige tuinbouwteelten

Overige tuinbouwteelten is de waarde van de tuinbouwteelten van het boekjaar die werden verkocht of verbruikt op het bedrijf en die in de betreffende tabel nog niet werden genoemd.

- Overige opbrengsten

Overige opbrengsten is het verschil van totale opbrengsten en de in de tabel reeds geciteerde opbrengsten.

- Totale opbrengsten

Totale opbrengsten zijn alle opbrengsten van het bedrijf.

Kosten tuinbouwbedrijven

De kosten worden uitgesplitst in hun voornaamste bestanddelen. Deze indeling is niet dezelfde voor de verschillende bedrijfstypes.

- Berekende lonen (Arbeid bedrijfsleider en gezin)

Dit is het toegerekende loon voor de arbeid van de bedrijfsleider en de gezinsleden. Voor deze arbeid wordt het uurloon berekend op basis van de minimumlonen vastgesteld door het Nationaal Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf, verhoogd met de sociale lasten.

- Betaald personeel

Betaald personeel zijn de werkelijk betaalde lonen en sociale lasten, eventueel verhoogd met de waarde van de voordelen in natura.

- Werk door derden

Werk door derden zijn de kosten voor de werken door ondernemers met hun eigen machines (bv. ploegen, sproeien, vervoer).

- Werktuigkosten

Werktuigkosten zijn de kosten voor het normaal onderhoud van werktuigen (machines en voertuigen), de huur van werktuigen, de aanschaffing van klein gereedschap, de kosten van brand- en smeerstoffen, verzekeringen en belastingen alsmede de toegerekende kosten van interesten en afschrijvingen. De afschrijving wordt berekend op de vervangingswaarde. Zodra het bedrag van de gecumuleerde afschrijving gelijk is aan de vervangingswaarde wordt geen afschrijving meer toegerekend voor het betrokken werktuig. Er wordt 5% interest berekend op het gemiddelde van de inventariswaarde bij begin en einde van het boekjaar.

- Bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen zijn de kosten voor de verbruikte bestrijdingsmiddelen (insecticiden, fungiciden, herbiciden, acariciden, bodemontsmetting, loofdoding, groeiregulator, toevoegmiddelen, bewaarmiddelen, rodenticiden, molluskiciden en dergelijke) met betrekking tot de oogst van het boekjaar.

- Meststoffen

Meststoffen zijn de kosten voor alle verbruikte meststoffen (organische mest, kunstmest, kalkmest, bladvoeding, groenbemester, schuimaarde en dergelijke) voor de teelten van het boekjaar. Dit zijn

zowel aangekochte meststoffen als meststoffen van het eigen bedrijf. In deze post zijn eveneens de kosten voor (doorgroeide) compost voor champignon en substraat voor oesterzwam begrepen.

- *Energie voor verwarming*

Deze post omvat de kosten voor brandstoffen verbruikt voor verwarming.

- *Zaai- en plantgoed*

Zaai- en plantgoed zijn de kosten voor champignonbroed en voor aangekocht en eigen zaai- en plantgoed voor de teelten van het boekjaar.

Aangekochte planten, bestemd voor voortverkoop worden ondergebracht bij de "Directe kosten teelten"; dit kan vooral voorkomen op de potplantenbedrijven. De kosten van jonge bomen voor de aanleg van nieuwe fruitpercelen worden hier niet geboekt; ze worden als investering beschouwd.

- *Compost*

Compost zijn de kosten voor (doorgroeide) compost voor champignon en substraat voor oesterzwam verbruikt voor de paddenstoelen van het boekjaar.

- *Broed*

Broed zijn de kosten van het verbruikte broed voor de champignons van het boekjaar.

- *Dekaarde*

Dekaarde zijn de kosten van de verbruikte dekaarde voor de champignons van het boekjaar.

- *Overige materialen*

Overige materialen is het verschil van totaal grondstoffen en de reeds vermelde kostenposten voor grondstoffen.

- *Totaal grondstoffen*

Totaal grondstoffen zijn de kosten voor verbruikte bestrijdingsmiddelen, meststoffen, (doorgroeide) compost voor champignon en substraat voor oesterzwam, energieproducten, aangekocht en eigen zaai- en plantgoed, champignonbroed, dekaarde voor champignonteelt, alsook overige grond- en hulpstoffen (zoals steun- en bindmateriaal, substraat, bloempotten, plastic en andere plantbenodigdheden) voor de teelten van het boekjaar.

- *Kost grond- en gebouwenkapitaal*

Kost grond- en gebouwenkapitaal zijn de kosten voor grond- en gebouwenkapitaal. Onder grond- en gebouwenkapitaal dient hier te worden verstaan:

- de grond
- de grondverbeteringen (bv. drainage)
- de bedrijfsgebouwen (bv. opslagplaats, garage, champignoncellen, ketelhuis)
- de glasopstand met de bijhorende installaties, hierin zijn ook begrepen de installaties voor de witloofforcerie en de installaties op de champignonbedrijven
- de afsluitingen en het steunmateriaal
- de blijvende beplantingen (bv. bomen, struiken).

De kosten van het grond- en gebouwenkapitaal omvatten de betaalde kosten (pacht, huur, verzekeringen, belastingen, normaal onderhoud) en de toegerekende kosten van interest en afschrijving op het geïnvesteerd kapitaal.

De afschrijving wordt berekend op de vervangingswaarde. Zodra het bedrag van de gecumuleerde afschrijving gelijk is aan deze vervangingswaarde wordt geen afschrijving meer toegerekend voor het betrokken goed. Er wordt geen afschrijving berekend op de blijvende beplantingen die nog niet in opbrengst zijn.

Voor de interestberekening worden volgende procenten toegepast:

- grond: 1,5%
Er wordt een waarde van de grond genomen die voor de streek van ligging normaal kan worden genoemd. Er wordt alleen interest berekend op de waarde van de grond in eigendom;
- grondverbeteringen, bedrijfsgebouwen, glasopstanden, installaties, blijvende beplantingen in opbrengst : 5% op het gemiddelde van de inventariswaarde bij begin en einde van het boekjaar;
- blijvende beplantingen die nog niet als in opbrengst beschouwd worden bij het begin van het boekjaar: 5% op de waarde bij het begin van het boekjaar.

- Verkoopkosten

Verkoopkosten zijn de veilingkosten, huur kisten, marktgeld, inpakmaterialen, commissielonen, productiefonds en dergelijke. Een deel van de verkoopkosten kan echter begrepen zijn in het "werk door derden" (bijvoorbeeld transportkosten).

- Directe kosten teelten

Dit zijn de keuringskosten, de aankoop van planten voor voortverkoop, grondontleding, de hagelverzekering, de kosten van de bijen, de aankopen op stam, de toegerekende intresten voor planten en het omlopend kapitaal.

- Overige onkosten

Overige onkosten zijn kosten voor water, telefoon, abonnementen, lidgelden, enz. Ook de kosten van veehouderij (aangekocht en eigen veevoeder, veeartskosten, veeverzekering, quota), van neventakken en de interest op het levend kapitaal zijn in deze post begrepen.

Totale kosten

Totale kosten zijn de som van totaal bewerkingskosten, totaal grondstoffen en totaal overige kosten.

Opbrengsten landbouwbedrijven

Bij de landbouwsectoren wordt een onderscheid gemaakt tussen opbrengsten marktbaar gewassen, rundveehouderij en voedergewassen, varkenshouderij, pluimveehouderij en overige opbrengsten.

- Opbrengsten marktbaar gewassen

Onder marktbaar gewassen verstaat men de land- en tuinbouwgewassen die voornamelijk voor de verkoop worden of kunnen worden geteeld, zoals granen, peulvruchten, vlas, aardappelen en suikerbieten. De opbrengst marktbaar gewassen omvat de waarde van de verkochte, in het huishouden verbruikte en de intern verbruikte (als zaaigoed, veevoeder) marktbaar gewassen. Verder wordt ook de waarde van de bijproducten van de marktbaar gewassen (bv. stro, kleine aardappelen, enz.) en hooi in rekening gebracht, nl. de verkopen en het intern verbruik. Ten slotte wordt ook het inventarisverschil van de hoofd- en bijproducten in rekening gebracht.

- Opbrengsten rundveehouderij (graasdieren) en voedergewassen

Hierin zijn begrepen:

- de waarde van de melkproductie:

Dit omvat de waarde van de melkproducten (volle melk en zuivelproducten (boter, room, kaas,...)), verkocht, verbruikt in het huishouden of gevoerd aan het vee.

- de omzet en aanwas van het rundvee:

De omzet en aanwas wordt gedefinieerd als:

$$[V + O(u)] - [A + O(i)] + [(EI_{vol} - BI_{vol}) * (EI_w / EI_{vol} + BI_w / BI_{vol}) / 2],$$

met: V = verkopen

O(u) = overgangen uit (waarde van de dieren overgebracht naar een andere veecategorie)

A = aankopen

O(i) = overgangen in (waarde van de dieren overgebracht naar een andere veecategorie)

EIvol(w) = volume (waarde) bij eindinventaris

BIvol (w) = volume (waarde) bij begininventaris

- overige opbrengsten rundveehouderij en voedergewassen:

Deze post omvat onder meer verkochte voedergewassen, inventarisverschillen voedergewassen, opbrengsten schapen, opbrengsten paarden, enz.

- Opbrengsten varkenshouderij

Hierin zijn begrepen:

- de omzet en aanwas van de varkens:

De omzet en aanwas van de varkens wordt op dezelfde wijze berekend als bij het rundvee (zie: opbrengsten rundveehouderij en voedergewassen).

- overige opbrengsten varkenshouderij:

Deze post omvat onder meer ontvangen dekgelden, enz.

- Opbrengsten pluimveehouderij

De opbrengsten van de pluimveehouderij omvat de opbrengst van consumptie- en broedeieren (verkopen en verbruik in het huishouden) en de omzet en aanwas van het pluimvee, berekend op dezelfde wijze als het rundvee (zie opbrengsten rundveehouderij en voedergewassen).

- Overige opbrengsten

Deze omvatten onder meer:

- ontvangen subsidies

- werk voor derden

- opbrengsten van overige dieren

- vergoedingen in het kader van BSE, vogelpest, enz.

- diverse opbrengsten voor het gehele bedrijf (verhuur quota, enz.).

Kosten landbouwbedrijven

- Kosten zaad, poot- en plantgoed

De kosten voor zaad, poot- en plantgoed, aangekocht en van eigen bedrijf, verbruikt voor de oogst opgenomen in het beschouwde boekjaar. De kosten voor jonge bomen voor de aanleg van nieuwe fruitpercelen worden hier niet geboekt; ze worden als investering beschouwd.

- Kosten veevoerders

Deze post omvat:

- de aangekochte veevoerders

- de veevoerders van het eigen bedrijf. Dit zijn de gevoederde marktbaar producten van eigen bedrijf. Hierin zijn begrepen: de melkproducten, de hoofd- en bijproducten van de marktbaar gewassen en hooi. De door de graasdieren verbruikte voedergewassen (gras, rapen, voederbieten, voedermaïs, enz.) worden niet opgenomen.

- Kosten meststoffen

Het betreft de aangekochte meststoffen die uitgestrooid worden voor de oogst van het boekjaar.

- Kosten bestrijdingsmiddelen

Het gaat over de kosten voor bestrijdingsmiddelen die verbruikt werden voor de oogst.

- Kosten diergeneeskundige zorgen

Dit zijn de dierenartskosten, inclusief de kosten voor de geneesmiddelen. De kosten voor kunstmatige inseminatie worden geboekt onder overige kosten (zie kosten overige).

- *Kosten energie*

Deze omvatten de energiekosten voor de in het boekjaar verbruikte energie (elektriciteit, aardgas, stookolie, enz.).

- *Kosten werktuigen*

Het betreft:

- afschrijvingen van werktuigen
- toegerekende rente op dood kapitaal - werktuigen
- onderhoudskosten werktuigen
- verzekering werktuigen
- belasting werktuigen (verkeersbelasting, belasting op drijfkracht,...)
- de aankopen van klein gereedschap
- de kosten voor huur van werktuigen
- de kosten voor het gebruik van privé-vervoermiddelen voor het bedrijf
- kosten voor smeermiddelen

De afschrijving wordt berekend op de vervangingswaarde. Voor de toegerekende intresten wordt 5% rente berekend op de gemiddelde balanswaarde (vervangingswaarde – gecumuleerde afschrijvingen).

- *Kosten grond- en gebouwenkapitaal*

De kosten van het grond- en gebouwenkapitaal omvatten volgende elementen:

- afschrijvingen voor grondverbeteringen, bedrijfsgebouwen, glasopstand, blijvende teelten, afsluitingen, steunmateriaal en quota
- toegerekende rente op onroerende goederen (met uitsluiting van de gronden, maar inclusief de aangekochte of overgenomen quota)
- kosten huur quota
- betaalde pacht (inclusief de door de pachter voor rekening van de eigenaar betaalde lasten)
- toegerekende pacht voor de gronden in eigendom
- verzekering onroerende goederen
- onderhoudskosten voor gebouwen en grondverbeteringen
- overige kosten grond- en gebouwenkapitaal (onroerende voorheffing, brandverzekering,...)

De afschrijvingen worden, met uitzondering van de quota, berekend op de vervangingswaarde. Voor de toegerekende intresten wordt 5% rente berekend op de gemiddelde balanswaarde (vervangingswaarde – gecumuleerde afschrijvingen).

- *Kosten berekende lonen*

De toegerekende lonen voor de arbeid van de niet-betaalde arbeidskrachten wordt berekend op basis van de cao-minimumlonen vastgesteld door het Nationaal Paritair Comité voor de land- en tuinbouw, verhoogd met de sociale lasten.

- *Kosten betaalde lonen*

Dit zijn de werkelijk betaalde lonen en sociale lasten.

- *Werk door derden*

Dit zijn de werken uitgevoerd door ondernemers met hun eigen machines (vb. maaidorsen, sproeien, enz.).

- *Kosten overige*

Deze rubriek omvat de niet elders in de desbetreffende tabel vermelde kosten (dekgelden, verzekering, enz.).

Netto bedrijfsresultaat

Dit bedrag is het verschil tussen de totale opbrengsten en de totale kosten. Een positief (negatief) bedrag duidt een winst (verlies) aan.

Opbrengst per 1.000 euro kosten

Het gegeven opbrengsten per 1.000 euro kosten geeft weer hoe groot de totale opbrengst is bij 1.000 euro kosten. Indien dit getal groter (kleiner) is dan 1.000, dan is er winst (verlies).

Familiaal arbeidsinkomen

Het arbeidsinkomen van het gezin is gelijk aan het toegerekend loon voor de niet betaalde regelmatig tewerkgestelde personen, vermeerderd met de winst of verminderd met het verlies.

Arbeidsinkomen

Het totaal arbeidsinkomen is het familiaal arbeidsinkomen vermeerderd met het betaald loon.

Bedrijfsinkomen

Het bedrijfsinkomen is het familiaal arbeidsinkomen vermeerderd met de toegerekende vergoeding op het eigen geïnvesteerde bedrijfs- en grondkapitaal.

Bijlage 3: Lijst met figuren

Figuur 1: Verdeling volgens grootteklasse, 2007.....	5
Figuur 2: Verdeling van de variabele kosten per ha wintertarwe, 2007	7
Figuur 3: Verdeling van de variabele kosten per ha bewaaraardappelen, 2007.....	9
Figuur 4: Verdeling van de variabele kosten per ha suikerbieten, 2007	10
Figuur 5: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven, 2007	11
Figuur 6: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven, 2007	12
Figuur 7: Verdeling van de gespecialiseerde melkveebedrijven volgens aantal melkkoeien, 2007	15
Figuur 8: Evolutie van de prijs van koeien (euro per 100 kg) en nuchtere kalveren (euro per stuk), 2001-2007.....	17
Figuur 9: Verdeling van de variabele kosten per GVER, 2007	17
Figuur 10: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde melkveebedrijven, 2007 .	18
Figuur 11: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde melkveebedrijven, 2007	19
Figuur 12: Verdeling volgens grootteklasse, 2007.....	21
Figuur 13: Evolutie van de verkoopprijzen van de levende dieren in euro per 100 kg, 2001-2007	22
Figuur 14: Structuur van de variabele kosten per GVER, 2007.....	23
Figuur 15: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde rundvleesbedrijven, 2007	24
Figuur 16: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde rundvleesbedrijven, 2007	24
Figuur 17: Verdeling volgens grootteklasse, 2007.....	28
Figuur 18: Verdeling van de variabele kosten per zeug, 2007.....	30
Figuur 19: Verdeling van de variabele kosten per vleesvarken, 2006	31
Figuur 20: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde varkensbedrijven, 2007 ..	32
Figuur 21: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde varkensbedrijven, 2007	33
Figuur 22: Verdeling bedrijven volgens grootteklasse, 2007	36
Figuur 23: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde glasgroentebedrijven, 2007	38
Figuur 24: Structuur van de variabele kosten voor de productie van kropsla onder glas, 2007	40
Figuur 25: Structuur van de variabele kosten voor de productie van tomaten onder glas, 2007	40
Figuur 26: Structuur van de variabele kosten voor de productie van komkommers onder glas, 2007	41
Figuur 27: Structuur van de variabele kosten voor de productie van paprika onder glas, 2007	41
Figuur 28: Structuur van de kosten voor de bedrijven met overwegend groenten in openlucht, 2007	42
Figuur 29: Structuur van de variabele kosten bij de teelt van prei in volle grond, 2007	43
Figuur 30: Structuur van de variabele kosten bij de productie van bloemkolen in volle grond, 2007	44
Figuur 31: Structuur van de kosten voor de champignonbedrijven, 2007	45
Figuur 32: Middenprijs aardbeien op Belgische veilingen, 2001-2007	46
Figuur 33: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde aardbeienbedrijven, 2007	47
Figuur 34: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde groentebedrijven, 2007...	48
Figuur 35: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde groentebedrijven, 2007	48
Figuur 36: Verdeling volgens grootteklasse, 2007.....	50
Figuur 37: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde fruitbedrijven (zonder aardbeienbedrijven), 2007	51
Figuur 38: Structuur van de variabele kosten voor de productie van fruitgewassen, 2007	52

Figuur 39: Verdeling van de sierteeltbedrijven per grootteklasse, 2007.....	56
Figuur 40: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde potplantenbedrijven, 2007.....	58
Figuur 41: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde azaleabedrijven, 2007.....	59
Figuur 42: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, 2007	60
Figuur 43: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, 2007 ..	61
Figuur 44: Structuur van de kosten voor de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, 2007	61
Figuur 45: Evolutie van familiaal arbeidsinkomen voor het landbouwbedrijf, euro per FAK, 2001-2007.....	64
Figuur 46: Spreiding van het bedrijfsinkomen per FAK (% afwijking t.o.v. het Vlaams gemiddelde), 2007	65
Figuur 47: Evolutie van het arbeidsinkomen voor het tuinbouwbedrijf (euro per VAK), 2001-2007	67
Figuur 48: Spreiding van het bedrijfsinkomen per FAK (% afwijking t.o.v. het Vlaams gemiddelde), 2007	67

Bijlage 4: Lijst met tabellen

Tabel 1: Structuur van de gespecialiseerde akkerbouwsector, 2001-2007	5
Tabel 2: Evolutie van de opbrengstcijfers van wintertarwe, 2001-2007.....	6
Tabel 3: Regionale opbrengstcijfers van wintertarwe, 2007	7
Tabel 4: Evolutie van de opbrengstcijfers van bewaaraardappelen, 2001-2007.....	8
Tabel 5: Regionale opbrengstcijfers van bewaaraardappelen, 2007	8
Tabel 6: Evolutie van de opbrengstcijfers van suikerbieten, 2001-2007	9
Tabel 7: Regionale opbrengstcijfers van suikerbieten, 2007	10
Tabel 8: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven, euro, 2001-2007 ..	13
Tabel 9: Structuur van de gespecialiseerde melkveesector, 2001-2007.....	14
Tabel 10: Evolutie van de rentabiliteitscijfers melk, 2001-2007	16
Tabel 11: Bedrijfsresultaten van de sterk gespecialiseerde melkveebedrijven, 2001-2007.....	20
Tabel 12: Structuur van de gespecialiseerde vleesveebedrijven, 2001-2007.....	21
Tabel 13: Evolutie van de opbrengstcijfers vlees, 2005-2007	22
Tabel 14: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde rundvleesbedrijven, 2001-2007	26
Tabel 15: Structuur van de gespecialiseerde varkenssector, 2001-2007.....	27
Tabel 16: Evolutie van de rentabiliteitscijfers zeugenhouderij, 2001-2007.....	29
Tabel 17: Evolutie van de opbrengstcijfers vleesvarkenshouderij, 2001-2007	31
Tabel 18: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde varkensbedrijven, 2001-2007.....	34
Tabel 19: Structuur van de gespecialiseerde groente- en aardbeienbedrijven	35
Tabel 20: Bedrijfsresultaten van de sterk gespecialiseerde glasgroentebedrijven, euro per are, 2001-2007.....	38
Tabel 21: Rentabiliteitscijfers van de bedrijfstakken tomaten, komkommer, kropsla en paprika, 2005-2007.....	39
Tabel 22: Bedrijfsresultaten van de bedrijven met overwegend groenten in openlucht, euro per ha, 2001-2007.....	42
Tabel 23: Rentabiliteitscijfers van de bedrijfstakken prei en bloemkool, 2005-2007	43
Tabel 24: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde champignonbedrijven, euro per VAK, 2001-2007.....	45
Tabel 25: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde aardbeienbedrijven, euro per ha, 2001-2007	46
Tabel 26: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde groente- en aardbeienbedrijven, 2001-2007	49
Tabel 27: Structuur van de gespecialiseerde fruitbedrijven, 2001, 2005 - 2007.....	50
Tabel 28: Rentabiliteitscijfers van de bedrijfstakken appels en peren, 2005 – 2007	52
Tabel 29: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven (excl. aardbeien), 2001-2007.....	54
Tabel 30: Structuur van de gespecialiseerde sierteeltbedrijven (exclusief boomkwekerij), 2001-2007.....	55
Tabel 31: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde potplantenbedrijven, euro per are, 2001-2007	57
Tabel 32: Structuur van de opbrengsten voor gespecialiseerde azaleabedrijven, euro per are, 2001-2007.....	58
Tabel 33: Structuur van de opbrengsten voor de gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, 2001-2007	60
Tabel 34: Bedrijfsresultaten van de gespecialiseerde sierteeltbedrijven, 2005-2007	63
Tabel 35: Overzicht bedrijfsresultaten van de landbouwsector, 2001-2007	66
Tabel 36: Evolutie bedrijfsresultaten van de tuinbouwsector, 2001-2007.....	68

Tabel 37: Overzicht bedrijfsresultaten tuinbouwsector per deelsector, 2007 68